

BIBL. CENTR. UNIV.
M. „EMMESEDI“ IASI
GEOLOGIE-GEOGRAFIE
IV 5384

v. 3

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

IV

5384. v. SIRODESCU.

DOBROGEA NOUĂ
PE CĂILE
STRĂBUNILOR

TA
VOLUMUL III

299.
Porțile cetății Caliacra.

1 BOULIAR
Editura Tipografia „Comerciala” Iv. D. Smocoj & Comp.
Bazargic.
— 1925 —

2456

membru al Universitatii „ca omagiu de adu
DOBROGEA NOUĂ
25 Noembrie 1921

PE CĂILE STRĂBUNILOR

DE

V. STROESCU

VOL. III

SILISTRA. COMUNA GHIAURSUIUCIUC CU 3 SATE. COMUNA
DURANCULAC CU 13 SATE. COMUNA ȘABLA CU 8 SATE
COMUNA GARGALĂC CU 14 SATE. COMUNA DUVANIUVASI
CU 13 SATE.

646673

B.C.U. IASI

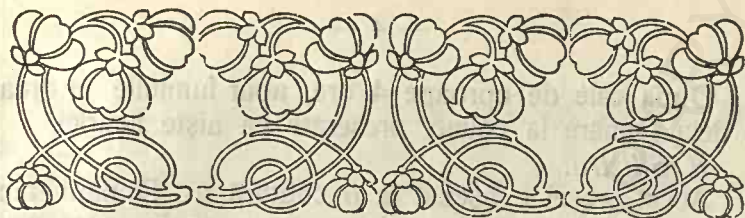
Fotografii de V. Stroescu
Zincografii I. Brand

Editura Tipografia „Comerciala” Iv. D. Smocof & Co.

BAZARGIC

— 1925 —

I. 14971
Biblioteca de Geologie-Geografie
T. 105384

SILISTRA.

Eră la finele lui August. Vizitasem Turtucaia și chibzuiam cum să ne ducem la Silistra, cale de 65 km., pe șosea sau pe Dunăre. Părerile erau împărțite și deci ne-am grupat unii cu vaporul și alții cu automobilul.

La ora 5, după prânz, sirena a fluerat, învitându-ne pe punte. Un al doilea fluerat, clopotul a sunat și motorul s'a pus în funcțiune, îndepărtând vasul de ponton.

Ne-am luat rămas bun, fluturând din batiste, dela orașelul cu atâtea amintiri străbune.

*„O, locuri mândre și iubite, o, raiu desfătător,
„In veci spre voi a mele visuri se vor porni cu dor.“*

(I. Nenițescu)

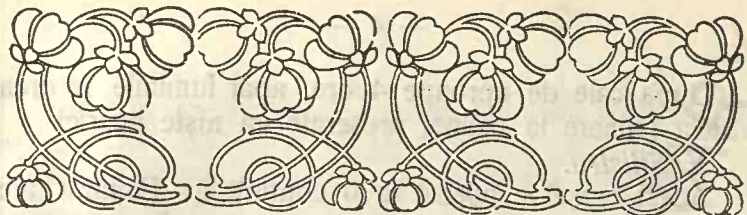
Am preferat drumul lung, fără praf, scăldat în lumina unui apus de soare.

De pe punte, priviam uriașul, ce dă lumină și căldură unei lumi întregi, cum cu razele lui brodă în diferite colori, marginile câtorva nori, ce apăruse în apus, iar manția aurie și-o întindea încet în dreapta peste colinele îmbelșugate în ogoare, vii și păduri; în stânga peste sălcii pletoase, stușișurile dese din ostroave, prin cari mișunau turme și herghelii și peste Dunărea întinsă ca un văl nesfârșit.

*„Ale Daciei ogoare îmbrăcate's toate'n aur
„Si dearândul încolțește al pământului tezaur.
„Roadele, sburdând de dragul soarelui, se pârguesc,
„Iar bujorul și bogata romanița-mî'nfloresc.“*

(V. Leonescu—T. Dușescu)

I.	14971
Biblioteca de Geologie-Geografie	
T.	105384

SILISTRA.

Eră la finele lui August. Vizitasem Turtucaia și chibzuiam cum să ne ducem la Silistra, cale de 65 km., pe șosea sau pe Dunăre. Părerile erau împărțite și deci ne-am grupat unii cu vaporul și alții cu automobilul.

La ora 5, după prânz, sirena a fluerat, invitându-ne pe punte. Un al doilea fluerat, clopotul a sunat și motorul s'a pus în funcțiune, îndepărtând vasul de ponton.

Ne-am luat rămas bun, fluturând din batiste, dela orașelul cu atâtea amintiri străbune.

*„O, locuri mândre și iubite, o, raiu desfătător,
„In veci spre voi a mele visuri se vor porni cu dor.“*

(I. Nenițescu)

Am preferat drumul lung, fără praf, scăldat în lumina unui apus de soare.

De pe punte, priviam uriașul, ce dă lumină și căldură unei lumi întregi, cum cu razele lui brodă în diferite colori, marginile câtorva nori, ce apăruse în apus, iar manția aurie și-o întindea încet în dreapta peste colinele îmbelșugate în ogoare, vii și păduri; în stânga peste sălciile pletoase, stușișurile dese din ostroave, prin cari mișunau turme și herghelii și peste Dunărea întinsă ca un văl nesfârșit.

*„Ale Daciei ogoare îmbrăcate's toate'n aur
„Si dearândul încolțește al pământului tezaur.
„Roadele, sburdând de dragul soarelui, se pârguesc,
„Iar bujorul și bogata romanița-mi'nfloresc.“*

(V. Leonescu—T. Dușescu)

După cale de aproape 4 ore, apar luminile în dreapta, dela Dunăre la coline, preperate ca niște licurici.

E Silistra.

Acest orașel e așezat la o cotitură a Dunării albastre, visătoare, neștiind ce drum să apuce în spre mare, se împrăștie, formând ostroavele Pastramagiu Mare, Pastramagiu Mic și Hupa, despărțindu-și apele în doi gemeni.

Cercetând scrierile vechi, abia îl găsim în secolul II-lea după Hr.*, sub forma *Durostorum*, totuș trebuie să aibă o origină mult mai îndepărtată.

Tomaschek** susține că „*Durostorum*“ e vorbă tracă, *Holder**** că e celtică, iar *N. Densușianu* 4) că e romană din dialectul prisco-roman.

La Ptolomeu găsim pomenit „*Durostorum*“, în tabela Peutingeriană „*Durostero*“, în *Itinerarum Antonini* „*Durostorus*“, asemeni la *Ammianus Marcellinus* și *Jornandes*; la geograful *Ravennat* „*Durostolon*“, la *Procopius*, *Hierocles* și *Theopilactus Simocatta* „*Dorostolo*“, la *Edrisi* (sec. VII) 7 *Deristra*, *Destrinos*, *Bestrinos*; iar la Turci *Silistra*, *Silivstria*.

În timpurile cele mai îndepărtate, a fost locuit de popoarele *Pelasge*, cum îi numește *N. Densușeanu*, apoi de tribul *Crobyzilor* (Geți). Ocupațiunea macedoneană din secolul al IV-lea în. Hr., mai ales sub *Lysimach*, s'a întins și'n acest ținut. În timpul lui *Ptolomeus Keraunus* năvălesc *Celtii*, cari trec în Asia și dela cari pare că ne-ar fi rămas numele *Durostorum*.

Expedițiunile romane sub *C. Scribonius Curio* și *M. Licinius Lucullus* avură de rezultat întinderea dominațiunii până la Dunăre, dar puternicul rege dac *Bueribista*, reunind toate triburile, domnește peste țărmul drept al Dunării până la mare.

* Ptolomeu 140 d. Hr.

** *Tomaschek*—*Die alten Thraker* II, 2, 73.

*** *A. Holder*. *Altkeittischer Sprachschatz*.

4) *N. Densușianu*—*Dacia preistorică* 1133.

5) *G. Popa Lizeanu*. *Drăstorul—Silistra* pag. 13.

*) *D-r I Weis*. *Die Döbrudscha in Altertum* 25-29. I. *Lelevel*. *Geographie du moyen age*.

7 *Analele Dobrogei* 1920. I pag. 23.

După moartea lui, Geții redevin liberi până la 29 a. Hr., când *M. Licinius Crassus* bate pe Bastarni și-i dă în puterea lui *Roemetalces*, conducătorul Odrysilor din Tracia.

Dela August, Durostorul face parte din *Moesia inferior*.

Marele Traian a făcut castru legionar pentru apărarea în contra năvălirilor din cealaltă parte a Dunării, mutând legiunea XI Claudia la Durostorum. Fiind lagăr militar, s'au format și întăriri.

Pe aci treceă linia de apărare *Limes Danubianus*, dela Singidunum (Belgrad) la Troesmis (Iglița), formată dealungul șoselelor, din turnuri de lemn și șanțuri, iar pe alocuri, ca puncte de observare, turnuri de piatră, în forma castelelor de apă de prin gări.

Pe lângă legiune, s'a format un târg de aprovizionare a armatei, mai târziu devenind oraș, trecând prin formele canabae, vicus și municipium.

Când a venit legiunea XI*, părerile sunt împărțite, cert e că în trimpul lui Traian a fost o legiune, fie leg. I italică, fie XI, iar în timpul lui Marc Aurel și-ar fi schimbat garnizoana cu cea dela Novae (Șiștov).

După inscripțiunile găsite și descrise**, legiunea XI în secolul III-lea eră la Durostor.

Cam pe la 238, Bastarnii și Carpii, împinși de Goți, năvălesc și domnesc până la Aurelian, care-i desființează și-i face grăniceri.

Dela urmașii lui Aurelian, *Probus* 276—282 și dela *Constantin cel Mare* (306—337) se găsesc multe monete.

Sarmații năvălesc, dar avură aceeaș soartă ca predecesorii lor.

Goții sunt bătuti și ei de împărății Constantin și Licinius, urmând o perioadă de liniște pentru orașul nostru.

Istoricul Ammianus Marcellinus vorbind de războiul contra Goților citează și *Durostorus**.

Un neam barbar de o cruzime ne mai pomenită cutreeră Europa. Eră neamul *Hunilor*, ce-și făceau vieața

* I. Dianu. Istoria legiunei XI. Claudia.

** Drăstorul—Siliștra—G. Popa Lizeanu pag. 41.

*** Ammianus Marcellinus. Rer. gestarum XXXI. 5

numai călări. O groază se răspândia pretutindeni.

„Surpă, spulberă, dărâcă, trec prin sabie și foc
„Lume, sate și orașe! holde fără de noroc!
„Vin ca norii ce se-adună de-a vârtejului mânie,
„Fulgerând săgeți și trăsnet pe sub bolta plumburie!
„Se cutremură văzduhul în prelung răsbubuit;
„Iar năvala vine, vine, ca potop nemiluit,
„Și s'asvârle zdrumicată de prin plaiuri și pripoare,
„Risipindu-și viitura peste rodnicile ogoare!
„Și cu ruptele talazuri, duce sânge deochiat
„Istrului care-și fărâcă unda'n valu-i turburat“.

(V. Leonescu T. Dușescu Dușu)

Prefectura.

Dar din Durostorul nostru s'a născut vestitul general Aefiu, care zdrobește hoardele hunice în *Câmpiile Catalaunice* din Franța (451) scăpând Europa de supra-numitul „Biciul lui Dumnezeu“.

Vestitul general fusese ostatic la Goți și Huni, cunoscându-i foarte bine. Eroul cade, după 3 ani, asasinat de împăratul Valentinian, gelos de iubirea și gloria câștigată prin salvarea Patriei.

Justinian cel Mare, pentru a pune o trainică barieră în contra barbarilor, ridică peste 80 castele și 600 fortificațiuni, printre cari e și Durostorul.

Pe la 587, *Kaganul* Avarilor trece Dunărea și cucerește Durostorul.

După câțiva ani apar Slavii. Generalul Priscus, din ordinul împăratului Mauricius, pleacă cu armata în contra lor, trece pe la Durostor fluviul pe corăbii, îi bate și se înapoiază încărcat de prăzi (592), dar după 8 ani, trec Dunărea și se așează în Peninsula Balcanică.

Bulgarii sub Asparuch năvălesc în împărăția română, cuceresc Dârstorul și chiar Varna, fără lupte (679), începând dominațiunea lor, făcându-l în viitor centrul de operațiuni

În timpul luptelor bulgaro-bizantine între Țar Simeon și împăratul Leon, năvălind Ungurii, Țarul s'a retras la Durostor (893) cât timp au cutrerat țara. Nu l-au atacat, fie că cetatea eră bine întărită, fie că eră oraș bizantin, după cum susțin unii istorici.

Între anii 912—959, Pecinegii, un neam barbar, în număr de 20000 se așează în ostroavele din fața Drâstorului—*Kegen*, șeful lor, se duse la Constantinopol, reușind a obține prietenie și pământ.

Pecinegii se asociază cu locuitorii Drâstorului, de sub conducerea lui *Tatos*—Tatul, român de neam.

Neamul românesc eră numit când *Pecenegi*, când *Sciți*, când *Alani*.

Nicephor II Phocas, împăratul bizantin, văzând împărțirea Bulgarilor în 2 regate, chemă la 967 pe Prințul *Sviatoslav* din Kiev cu Rușii Varegi, să desființeze ambele regate.

Varegii se imbarcară pe bărci formate din trunchiuri de copac și se lăsară pe Dunăre.

Bulgarii le ieșiră în cale, dar văzându-i înalți, bărboși, s'au speriat și s'au închis în cetatea Drâstorului. Regele lor, Petru, a fost lovit de apoplexie, auzind de dezastrul armatelor sale.

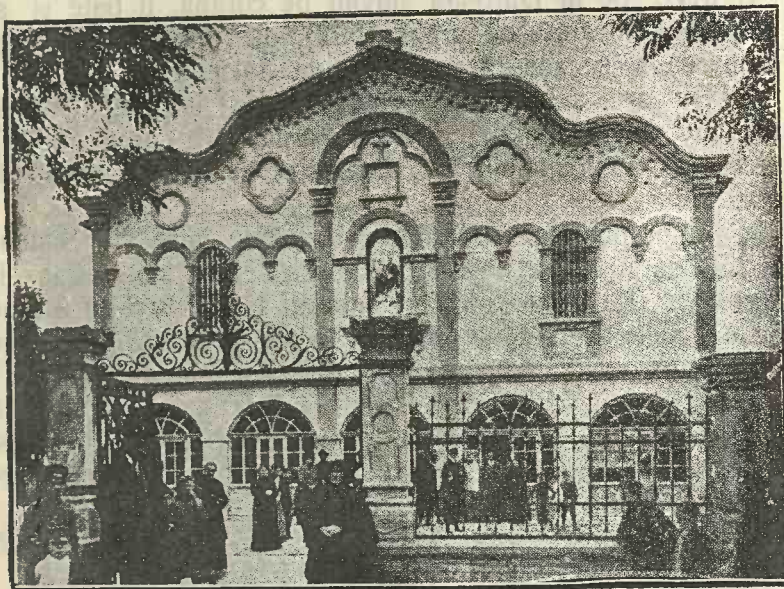
*) N.lorga. Geschichte des rum. volkes I 77—81

*) Anna Comnena. Alexiadis lib VII. 3.

*) G. Songeon. Histoire de la Bulgarie pag. 56—163.

Bulgaria cade în stăpânirea Rușilor, împreună cu Durostolul.

Sviatoslav nu avea decât 25 ani. Mama sa, Țarina Olga, se duse la Constantinopol în 957, sub domnia lui C. Porfirogenitul, unde fu creștinată de patriarh. La întoarcere introduse creștinismul în țară și guvernă până la moartea fiului ei.

Biserica Sf. Petre și Pavel—Silistra.

Sviatoslav nu voia să auză de botez, replicând: „Supușii mei își vor bate joc de mine!* Avea talie mijlocie, robust, pieptul larg, gât gros, ochi albaștri, sprincene dese, nasul, mustați lungi, capul ras cu o tufă de păr, un cerceț de argint cu rubin și 2 perle în ureche, ambițios, războinic. Nu era un cap de stat, ci mai bine un șef de bandă, gata oricând. Tatăl lui, Prințul Igor, a fost legat de 2 arbori, ce au fost îndoșiți, până l-a rupt în două.

Bizantinii, văzând că Rușii iau în stăpânire Moesia și pericolul e mare, se hotărăsc la un nou războiu.

La 28 Martie 972, împăratul Tzimisces părăsi sfân-

* G. Soggeon. H. de la B. pag. 123.

Kanitz. La Bulgarie danubienne pg. 500—507.

tuł palat, cu picioarele goale, crucea în mână urmat de întreaga curte, făcū rugăciuni în biserica „Sf. Sofie“ și dădū ordin flotei din 300 vase, să plece pe mare și apoi pe Dunare spre a tăia retragerea Rușilor, iar el cu 30000 Bizantini plecară la Preslav.

Sviatoslav se îndreptă spre Drăstor, auzind de plecarea flotei grecești, lăsând po generalul Svienald, care este bătut și cu greutate scăpă spre Dunăre.

După ce basileus-ul sărbători Sf. Paști în Preslav împreună cu Boris II-lea și familia, se îndreptă spre Drăstor, cea mai însemnată localitate de pe fluviu, unde îl așteptă Sviatoslav cu toată armata. Fiindcă o parte din oștire îl părăsi, prințul varegilor dădū ordin săo moare 300 de fruntași și să pue în fiare multe mii. Așă băgă groază în ai săi.

- „Vulturii țipau în stânci,
- „Urlau văile adânci.
- „Plângeau florile pe maluri,
- „Salcia plângea pe valuri.

(I. Nenițescu.)

Luptele date sunt descrise foarte bine de Gustav Schlumberger. G. Songeon, De Launay și'n românește de d-l G. Popa Lizeanu.

„Doristolon, dădea atunci cel mai îngrozitor și mai curios spectacol a două armate, a două flote așă de deosebite, reunite sub zidurile sale înalte și acoperite cu turnuri de apărători, cu stradele, cu piețele sale acoperite de soldați gigantici cu vocea răgușită și sonoră, rășboinici străini de prin ghețurile Schitiei, brute îngrozitoare în veșminte de zale; împrejurul lor Pecenegi, Unguri, Bulgari captivi toate popoarele hoardei, îmbracați în piei de fiare. La sud, lagărul vast al armatei bizantine furnicând de mii de ostași din atâtea neamuri, lunga strălucire a acestui zid minunat de scuturi și lănci fixate în pământ, mișcările cavaleriei, costumele superbe ale basileusului și ale generali-

-
- 1) G. Schlumberger L'épopée Byzantine I. 108.
  - 2) G. Songeon. L'histoire de la Bulgarie 182—191.
  - 3) De Launay La Bulgarie d'hier et de demain 46.
  - 4) G. Popa Lizeanu Drăstorul-Silistra. 117—127

lor, strălucitoarea ceată de nemuritori. Spre nord, Dunărea posomorită în valea sa largă; pe țărm mii de bărci lungi, cari aduseră pe Rușii din Kiev, mai departe flota grecească în semicerc cu pavilioanele sale de mătasă, cu pânzele sale colorate, costumele de mateloți..., dincolo câmpia nemărginită, goală și posomorită, până spre cețurile Schythiei.

Lupta începú. Victoria erà, când de partea vitejilor Ruși, când de partea tacticei Bizantinilor, înflăcârați de însuș bāsileus-ul. Către miezul nopții, datorită trupei de armeni, Rușii sunt învinși. Drept mulțumită se făcură rugăciuni Sf. Gheorghe.

Sarcofag.

Tzimisces puse de săpă un șanț în formă de drept—unghi, pământul aruncat înainte servià de parapet, în vârful parapetului se fixă lănci, spre a obține un zid metalic. Tabia erà gata.

Câteva atacuri nedecise.

Sviatoslav cu 2 corpuri încercă să iese pe 2 porți răsăritene, dar fu întimpinat de trupele lui Petru Phocas și Bardas Skleros și bătut cumplit.

Sosind flota greacă, se întări cercul și orice comunicație fu întreruptă.

O a doua încercare a lui Sviatoslav n'avú rezultatul dorit.

Asediați prin foame, chinuiți de proiectelele aruncate, o duc foarte greu lunile Maiu, Iunie și Iulie.

„Scump plătesc ei a lor moarte,
„Strânși acum din orice parte
„Ca 'ntr'un cerc vârtos de fier
„Se tot stâng... se stâng și pier“.

(I. Nenițescu)

Dela 19 Iulie încep sforțările de a ieși din cercul de fier. Sunt lupte îngrozitoare conduse de însuș Prințul Varg, căci se hotăriseră cu toții sau să învingă, sau să moară. Ies din cetate, porțile să încuie și la luptă. Căzura și dintr'o parte și din alta. Fiind serbătoarea Sf. Stratilat, patronul lui Tzimisces, Bizantinii au luptat cu entuziasm și-au măcelărit pe Ruși. Sviatoslav scăpă datorită întunecării nopții.

La 25 Iulie, Rușii cer pace, cu condițiuni să li se permită retragerea spre Kiev și merinde pe drum. Cerearea a fost primită. Cele 22 mii de soldați se imbarcă pe bărci și părăsiră cetatea.

În aceste lupte grele pieriseră 38000 de Ruși.

Basileus-ul numi orașul Drâstor *Theodoropolis* spre comemorarea zilei de 24 Iulie, Theodor Stratilat.

„De când soarele, răsare,
„N'a văzut măcel mai mare,
„Și nu-i limbă omenească
„Prin cuvânt să-l povestească.“

(I. Nenițescu)

Așa s'a terminat unul din cele mai mari asedii din istorie, înscriind cu litere de aur numele cetății.

Patriarhul Damian plecă din Silistra și'n locul lui fu numit un episcop pendinte de Constantinopole.

Puțin timp e stăpânită de Țarul Bulgar Samuel, până la 1002, când e cucerită de împăratul Basile II-lea Bulgaroctonul.

Pe la finele veacului al XI-lea, Pecinegii și Cumarii vizitează Drâstorul. Împăratul Alexe Comneanul trimite flota și o armată de uscat la Silistra.

Ambele armate sunt bătute de Pecinegi.

Cumanii, fiind învinși, s'au așezat în imperiu.

În timpul domniei române a Asanizilor*, Drâstorul a avut parte de zile mai bune. Ioniță Asan e încoronat de rege al *Vlahiei* și *Bulgariei* de către Papa Inocențiu III-lea prin cardinalul Leon, care-i aduse sceptrul și coroana regală.

Intr'un hrisov din 1379, îl găsim aparținând; domnului român *Radu*, care se căsătorise cu principesa bizantină *Calinichia*.

„S'a mbrăcat în plumb tot cerul dintre sud și răsărit.

„Și'n văzduh un fulger groaznic ca un șarpe a licărit.

„Neamul românesc în frunte cu voivodul înțelept.

„Mircea Vodă Basarabul, ține fulgerului piept,

„Ca să-și apere cu cinste răzășeasca lui moșie...

„Și-acum lumea clocotește de-a lui Mircea vitejie!

(V. Leonescu—T. Duțescu Duț.)

În documentele din 1387, 1390, 1391 Mircea cel Bătrân poartă titulatura: „*terrarum Dobrodicii Despotus et Dristi Dominus*.”

Asupra stăpânirii Românilor, d-nii Al. T. Dumitrescu și D. Casselli, prin articole susțin că aceste ținuturi au fost zălogite Genovezilor de către împărații Paleologi pentru serviciile aduse la reluarea Bizanțului dela Latini (Cruceați) și că dela Genovezi au trecut la Radu Basarab, căsătorit cu principesa bizantină.**

Din titulatura domnilor precum și din inscripțiunea ce se găsește în Constantinopole ar reeși că Drâstorul eră cetate liberă, adăpostind pe regii bulgari în timpuri de mari restriști.

Mihaiu Vodă (1418—1420), fiul lui Mircea, păstrează cetatea.

La 1442, Drâstorul e luat de Turci pentru puțin timp, căci Vlad Dracul, domnul Țării Românești, o atacă și o ocupă.

Dela 1484, odată cu cucerirea cetăților Chilia și Cetatea Albă, Turcii iau definitiv Dristea, numind-o *Silistria*.

* G. Sonjeon. H. B. pag. 227. Ils étaient probablement valaques.

** G. Popa Lizeanu. Drâstorul—Sillistra 140—150.

dându-i o importanță mare din punct de vedere militar, politic și economic.

Eră capitala unui însemnat ținut, guvernat de un pașă, ce supraveghia mișcările din Țările Românești. Pașa avea și numele de *Seraschier*, cu puteri nelimitate în războiu.

Ei, sub diferite pretexte, intrau în țară, chiar cu armată.

Foisorul.

În timpul domniei lui Mihaiu Vitezul, hanul Tătarilor cu 24000 ostași intră în țară, fu bătut și se refugie la Drâstor.

*„Prin văzduhul plin de ceață ce cuprind'ntreaga țară,
„A vrut Domnul cu'ndurare un Craiu Nou să ne răsară;
„Și-l meni, spre fala lumii, cu din har dumnezeesc,
„Spornic să cuprindă'n raza-i tot apusul creștinesc!
„E Mihaiu-Vitezul, vultur ce din ochi văpăi țâșnește.*
(V. Leonescu-T. Dușescu Dușin)

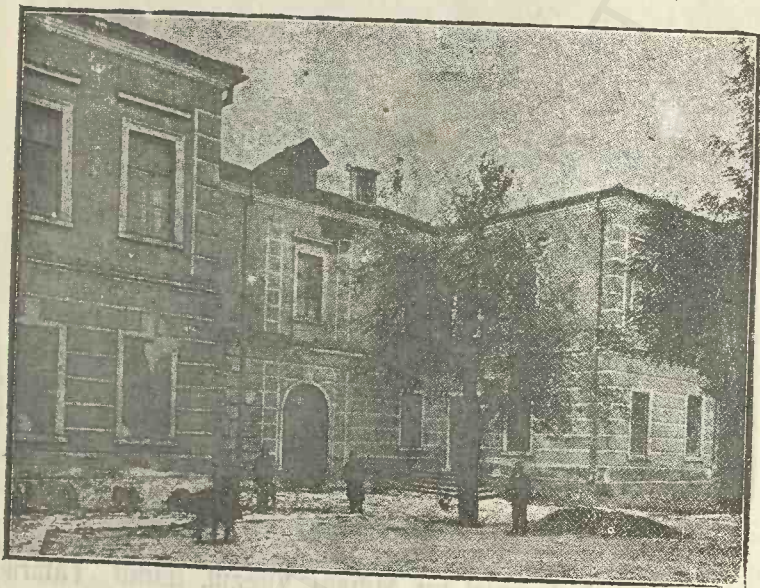
La 6 Ianuarie 1595, Mihaiu Vitezul trecu cu armata pe gheață spre Silistra, oraș bogat. S'a dat un asalt grozav, în care și unii și alții s'au luptat eroic. Orașul e co-

prins, dar cetățuia rezistă—Românii dau foc și iau pradă bogată.*

Turcii intervenind cu armate, Mihaiu Viteazul trimite pe banul Mihalcea care o arde și o pustiește.

O a treia ardere la 6 Martie, distruge ce a mai rămas din oraș.

După moartea lui Mihaiu Viteazul, Silistria are ca guvernatori pe cei mai vestiți generali: *Schender pașa, Murteza, Mahomed Abaza, Kenaan, Siarvuș, Khadir, Fazli, Ibraim, Ipsir, Mustafa, Nasuf.***

Școala Secundară de fete.

La Silistra veniau domnii români să câștige bunăvoința guvernatorilor.

Printre guvernatori se citează și un Român Iliăș, urmașul lui P. Rareș, iar la 1622 pe un Cantemir, ce fu numit în urma serviciilor aduse sultanului.*

† Radu Șerban Basarab, la 1603, trecu Dunărea pe ghiță cu 12000 Români, 2000 secui, cuceri Silistra, luând 17 steaguri și prăzi.

* N. Bălcescu, Istoria Românilor 59.

** N. Iorga, Studii și documente IV. 115.

* N. Iorga Studii și documente XX p. 194.

Dimitre Cantemir în Istoria imperiului otoman (p. 644) arată că *Drusa* pe la 1711 eră mai mult creștină și că erau și Români.

Pe la 1754, se pomenește de atacul cete'or de haiduci de sub comanda lui Pasvantoglu, pricinuind multe pagube orașului și cetății.

La 1769 se ivi un războiu între Caterina I^a a Rusiei și Mustafa III-lea al Turciei. Cetățile dunărene erau în sângerate. În 1773 generalul *Romantzof* dă un asalt puternic cetății Silistra, bine întărită. Turcii se retrag în defensivă.

„Se'ncordează spre omor
„Și în luptă sar cu zor.
„ „Ura!“ toți atuncistrigară;
„ „Omorâți!“ ei urlă iară.
„ Cu dușmanii se'nclăștară
„ Si se sparg, se rup, se prind,
„ Strâns în brațe se cuprind,
„ Carnea din obraz își mușcă,
„ Piept în piept se tot împușcă,
„ Se sfâșie, se sdrobesc,
„ Crunți cu moarte se lovesc.
„ Ghioagă, pală, iatăgan
„ Și hamger cu buzdugan
„ Iși vorbesc prin zângănire
„ Și prin aspra lor scrâșnire.“

(I. Nenițescu)

Măcelul a fost groaznic. 5000 de Turci sunt uciși, 54 de tunuri luate, dar cetatea rezistă. Generalul rus trece cavaleria pe malul stâng, iar cu infanteria dă un al doilea asalt, care este respins. Turcii aveau în cetate 30000 ostași comandați de *Hassan Beiu*.

Rușii s'au retras, dar în 1774 revin. *Romantzoff* aduce pe vestiții generali *Kamensky* și *Suvaroff*.

Pașa nu mai putu rezistă artileriei ucigătoare și'n retragere, armata turcă e bătută și tunurile captivate.

Rușii dictează pacea de la *Cuciuc Kainargea*.

A urmat o perioadă de liniște de câteva decenii.

În 1809, generalul Kamensky asediă cetatea și după 5 zile se predă. Fortificațiile sunt dărâmate.

Silistra deveni celebră prin renumitele asedii din 1828—1829 din războiul ruso-turc.*

„La 21 Iulie 1828, generalul *Roth* cu 10000 oameni și 36 piese ajunse înaintea cetății,

Ne având artilerie de asediu, luă pe înălțimi o poziție de defensivă. Liniile sale consistau într'o urmare de uvrage, fie închise fie deschise la gât, departe de 2000 m. de cetate, dreapta sprijinindu-se pe o redută la Dunăre. Patru săptămâni numai mici escarmușuri. La 28 August, la miezul nopții, începù atacul din partea Rușilor, ținând până a doua zi după amiazi. Lupta fu crâncenă. De trei ori fu reluat punctul de atac. Turcii ce-deaza

Escadrela rusești II și III, din 36 vase, stabili comunicația cu țărmul stâng printr'un pod de vase, ajutând la aprovizionare și la retragere în caz de pericol.

Ahmed-pașa, bravul apărător al Silistrei, cu 4000 oameni angajă o luptă de ieșire, care făcù să curgă mult sânge.

Rot plecând îi urină *Langeron*. Deși artileria de asediu avea 120 piese, dar lipsiau munițiunile. Bolile și foametea făcura ravagii.

Generalul *Rudjevici* cu un corp de armată veni de la Șumla, întărind blocarea. Aveau acum 2 corpuri de armată cu 30000 soldați. Sosiră ploii torențiale, ce inundară tranșeele, zăpadă, îngheț, frig de 80, sloi pe Dunăre. O bombardare de 48 ore și se hotărî părăsirea. O parte din trupe trecù Dunărea, o parte se retrase, baterii întregi fu lăsate.

Asediul Silistrei din 1828 e considerat ca un fapt militar rău conceput și executat.

În Maiu 1829, fu întins un pod pe Dunăre, la sud de Silistra pentru trecerea corpurilor II și III. Armatele făcură un ocol pe la Cuzgun și după 9 zile ajunseser în fața Silistrei, la 17 Maiu. Cetatea fu atăcată la răsărit în cooerație cu flota.

* Moltke. Campagnes des Russes dans la Turquie d'Europe.

Rușii trimit materialul unui pod dela București la Oltenița și apoi la Călărași. Intre timp, Turcii aduc flotila dela Rusciuc.

Podul fu adus fără accident pe țărmul stâng, aproape de fortăreață.

Pentru tăierea comunicației cu Rusciucul, se așezase baterii la gura Argeșului și a râulețului Bott. Patru încercări ale Turcilor cu flotila lor fură respinse. Infanteria însă ocupă o insulă la jumătate milă în sus de Silistra, tiraliorii ocupară țărmul stâng în fața fortăreței.

La 17 Maiu 1829, Generalul *Dibici*, sosind din Cernavodă, înaintă în trei coloane spre cetate. Turcii se întărise în uvragele lăsate de Ruși în trecut. După o rezistență eroică, retransamentele sunt luate, pierzând Turcii 800 oameni, iar Rușii 50 ofițeri și 190 oameni; 31 piese, luate la Braila, sunt puse în baterie pe țărmul stâng, 11 vase ale flotei ancorază în sus și 5 la vale, din unele șalupe se scoaseră tunurile, așezându-se în baterii. Asediul începe la 20 Maiu, noaptea.

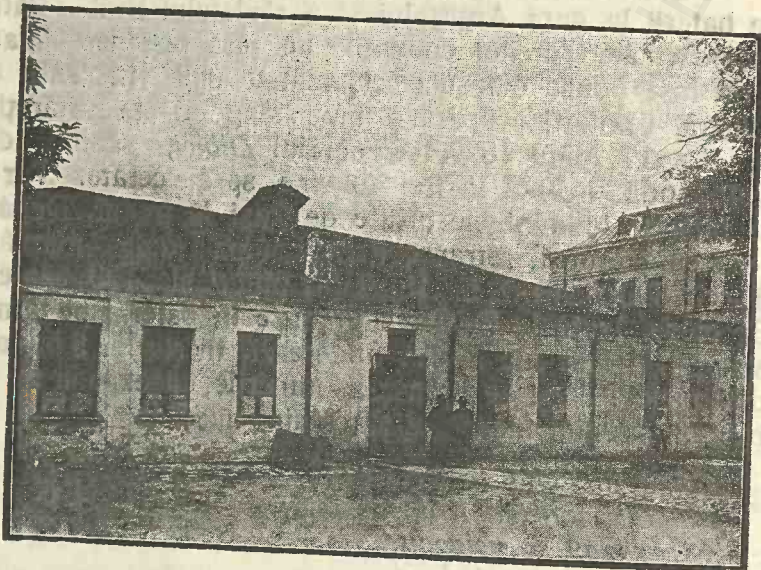
„ Când în luptă se încheață,
„ Numai moartea îi descleață;
„ Și grozav se ucideau,
„ Furioși se cuprindeau,
„ Unghia cumplit scrijale
„ Și în mușchi își face cale,
„ Fieru-în os auzi trosnind,
„ Dinți de dinți auzi scrâșnind.
„ Spintecând colea un piept
„ Dincolo un umăr drept.
„ Ori pe stângul, unde cad,
„ Zilele mereu tot scad,
„ Inimi multe îmi deschid
„ Și-ochi mulți mereu închid.
„ Iar prin rânduri moartea trece
„ Tot punând pecetia-i rece.

(I. Nenițescu)

Un șir de lupte, asalturi, ieșiri. care de care mai crâncen, siliră ca la 29 Iunie, ora 9 seara, trimișii lui *Sert Mehmed pașa* să semneze protocolul de predare.

A doua zi, 9000 soldați din 3 regimente depuseră armele, 8000 locuitori desarmați și 1500 bolnavi și răniți. Rușii au luat ca trofee 238 tunuri din metereze, 31 altele, 15 cănoniere și 40 drapele.

Silistra rezistase 44 zile.

Școala primară de fete No. 1—Silistra.

Rușii au avut pierderi: morți un general, 1 ofițer superior, 13 ofițeri, 819 oameni; răniți: 16 ofițeri superior, 84 ofițeri, 1747 oameni.

Silistra a fost ținută zălog 7 ani, până la plata cheltuelilor de războiu 11½ milioane galbeni.

La 1836 sultanul *Abdul Medjid* vizită orașul și-l găsi ca și'n ultimă zi de asediu.

La 1840 numai era din populația de 20000 decât 4000, mai mult de 3/4 din oraș fu nimicite. În mahalaua *Volna* începù noul oraș.

Se citează că domnii pământeni *Alexandru Ghica* și *Mihail Sturza* au vizitat pe Sultan la Silistra, aducându-i câte un dar în galbeni. Marele *Molke*, căpitan la 1837, fu însărcinat cu planurile de fortificații ale Silistrei distrusă.

Fortificațiile au fost complectate cu uvragele făcute de colonelul Krach.

În 1854, războiul Crimeei, fortăreața Silistrei e încercuită de armata rusă în Aprilie, bombardată de pe țărmul stâng, din ostroave, de pe șalupele canoniere. Armata rusă, 45000 oameni, eră sub comanda *Principelui Pașchevici* și generalului *Schilders*; în cetate 12000 oameni: un regiment de săpători, un regiment de infanterie de gardă, un regiment egiptean, 1200 tunuri sub comanda lui *Musa pașa*. Fortificațiilor vechi li se adăugase un lanț de forturi detașate, din cari unul eră pe pozițiunea de unde Rușii în 1829 forțase capitularea.

Forturile *Arab* și *Plane* aveau profile de fortificație pasageră.

Rușii mai instalează pe țărmul stâng încă 34 tunuri de asediu și un număr mare de tunuri de campanie.

Noaptea, lupte dese. Încercările, de a pătrunde în fortul Arab, au dat greș, lăsând sute de morți.

„Se cutremură văzduhul de năpraznicul măcel,
„Fulgere sclipesc din latul săbiilor de oțel;
„Grindină de plumbi ș'asterme pe-ale Silistrei muscele,
„Iară tunurile plouă foc de bombe și șrapnele!

(V. Leonescu, T. Duțescu Duțu)

În ziua de 3 Iunie, eroul *Musa pașa* e omorît de o schijă de obuz.

Principele Pașchevici, fiind contuzionat, lăsă comanda *Pr. Gorceacof*, care cu toate încercările de noapte, nu fu mai norocos.

La 22—23 Iunie, din ordin, Rușii ridică asediul și trec pe malul stâng.

Pământ scormonit, cât vedeai cu ochii, mormintele a 2500 Ruși.

Cele două luni de asediu dăduse timp aliaților Francezi și Englezi, să-și pregătească armatele. Cetatea rezistase mai mult decât așteptările, dovedind că e cheea Dobrogei, și a câștigat un loc de onoare în istoria lumii.

În războiul româno-ruso-turc, cetatea n'a fost decât recunoscută de armata română și mici atacuri din corpul rusesc Zimmerman. Turcii, la 19 August, au tras

cu tunurile din cetate în Călărași și au pus să construiască pod de vase între cele două țărături.

În 1878, încheindu-se armistițiul, guvernatorul Selami pașa, în urma unui *fetva* dela sulian, a părăsit Silistra.

Prin congresul dela Berlin, trece sub ocupațiunea bulgară, cu toate stăruințele Wadington, ministru de externe al Franței, Beaconsfield, primul ministru al Anglie, Contelui Corti, ministru Italiei, ca să se dea României.

Anul 1913, chemând România să aducă pace și să înceteze vărsările de sânge în Balcani, redă Românilor vechea cetate a Bătrânului Mircea.

„*Steagul românesc, în focul luptei sfinte miruit,
Mândru-și flutură'n redute tricolorul ciuruit!*”

(V. Leonescu T. Duțescu Duțu)

Soarta a fost crudă în timpul războiului mondial (1916—1918). Eră apărată de buna divizie IX-a, dar fără un destoinic comandant.* Brigada de infanterie, inamică, compusă de 6 batalioane și 3 baterii, intrerupe comunicația între Silistra și Turtucaia (23 August 1916), o brigadă de 8 batalioane și 3 baterii ia drumul Silistrei dinspre Accadânlar și Alfatar, iar o divizie de cavalerie, infanterie și artilerie apără flancul drept.

Divizia IX-a s'a retras fără rezistență.

La ordinul de a lua *ofensiva viguroasă* pentru salvarea Turtucaiei, încercările făcute la Sarsânlar sunt infructuoase și consiliul de războiu în noaptea de 25—26 August fu de părere a se evacua. Tocmai în Decembrie 1918, autoritățile române își reiau locul de mai înainte.

Astăzi, regimentul 36 „Vasile Lupu” sub comanda d-lui Colonel Ilescu, își are garnizoana în vestita chee milenară a Dobrogei Noi.

* * *

Credința în epoca preistorică eră celestă, uranică (adorarea cerului), iar mai târziu apare sub forma saturnică (adorățiunea pământului). *Papae-os*—Saturn (Moșul zeilor) eră adorat ca domnul lumii subterane. La Romani,

*) C. Kirițescu. Istoria războiului pentru întregirea României pag. 190.

Saturn erà *Deus Manus*, iar *Manes* erau spiritele morților.*

Femeea întreține cultul focului sacru al patriotismului și al fraligiunii. Fiecare familie își avea zeii ei, cărora femeile le aduceau sacrificii.

Accapugeami—Silistra

Primii locuitori de origină pelasgică ori tracică erau credincioși într'un suflet nemuritor, care se înalță ca o floare vie prea sus pentru a putea pieri oarecând în veșnicie, cu totul și pentru totdeauna. *Zamolzes* (moșul zeilor) a venit să aducă lumii chinuite vestea cea bună, lui

1) N. Densușeanu—Dacia preistorică pg. 207.

trebuie din timp în timp să-i dea socoteală de purtarea lor pământescă cei mântuiți printr'insul, și atunci fericitul crainic, cu toate că'n aparență nenorocit, va sângeră în vârful celor patru sulți pe care va cădea. Dar alesul zeilor, care se putea ridică la cer ca trimis al poporului său, nu se simțea nedreptățit. Traiul nu eră decât o scurtă clipă de încercare, o întunecată și dureroasă trecătoare spre fericirea adevăratei vieți veșnice, sub ocrotirea dumnezeirii prezente. La leagănul copilului, care eră chemat la lupta cu spiritele rele, se vărsau lacrimi, iar strigătele nebune de bucurie răsunau numai la mormântul mântuitului, mormânt în care rudele erau gata să se coboare odată cu el, fără a privi cu părere de rău în urmă. ¹

Odată cu stăpânirea romană s'a introdus și cultul municipal și provincial. Scaunul oficial al *Sacerdotului* Moesiei eră la templul dela Troesmis ²).

Zeul *Dionissos-Sebazios* a fost adorat de soldații legiunii I^a italica, care a avut reședință și'n acest oraș.

Mare parte din coloniștii romani erau creștini, aduși ca să-și asigure hoțarele, fiind cei mai viteji și să rămână în centrul imperiului adoratorii Romei păgâne. ³)

Creștinismul propagat de Apostolul Andreiu s'a răspândit până'n Durostorum, dovadă numărul mare de martiri în timpul persecuțiilor.

Iulius (Acta S.S. VI 654); *Marcus* și *Iulius* (II 56.) *Herichius* (A. III 526. *Secunda*, *Donata*, *Bassus*, *Maximus*, *Paulus Marinus*, *Iustus*. (VI 360).

Primul episcop al Durostorumului, pomenit e *Dassius* (325), care a primit coroana de martir în timpul lui Dioclețian, dovadă că au existat creștini și mai înainte.

În Scythia minor s'au găsit inscripții creștine în limba latină sau greacă. Săpăturile arhiologice sunt la început și nu s'au dat decât de o parte minimă de antichități păgâne și creștine, dovedind că cele spuse de *Sozomenus* asupra stării înfloritoare a acestei provincii, creștine sunt pururi adevăruri. ⁴)

În timpul lui Athanaric, regele Vizigoților din stânga

1) N. Iorga. Istoria poporului românesc I 28, după Herodot IV § 94.

2) V. Stroescu. Pe căile străbune. Vol. I pag. 54—63.

3) G. M. Ionescu. Istoria bisericii Românilor pag. 58—60.

4) V. Pârvan. Contribuțiuni epigrafice pg. 62.

Dunării, episcopul got *Ulfila*, ca un Moise, trece Dunărea cu prozeleții lui și se așează în mijlocul fraților lor întru Hristos, din imperiu (Constantin cel Mare 355).

Activitatea lui *Ulfila* a fost foarte rodnică. El predică în trei limbi: gotică, latină și greacă. Predică în latinește Românilor. Centrul activității sale pastorale a fost la *Constantiola* (Daphne).

Școala musulmană—Silistra.

Aci eră una din bisericile cele mai vechi ale Daciei și în timpurile de restriște, ea serviă nu numai ca centru al creștinătății, dar și al naționalității locuitorilor. Se adunau zilnic pentru serviciul divin, cât și pentru sfătuire și ajutorare materială. Aci domniau frățirea și iubirea, caracteristica creștinilor în printle veacuri. Serviciul divin făcut în limba latină a contribuit la întărirea elementului latin dintre ambele laturi ale Dunării.*

In timpul persecuțiunii lui Atanaric 366, pe când se

1) V. Pârvan Contribuțiuni epligrafice la istoria creștismului la Dacoremanli pag. 62.

2) G. M. Ionescu—Istr. bir. om. pag. 349.

*) G. M. Ionescu ibed pag. 354.

oficiă, au dat foc bisericii și creștinilor aflați acolo.

Iată martirii: *Bathusius, Vercas, Arpila, Constans, Agias, Vias, Egatrax, Hescus, Sila, Sidița, Sucrilos, Suimplos, Thermas, Philga* și femeile *Ana, Ala, Paris, Moico, Mamico, Vico* și *Animais*. Printre aceștia au fost 2 preoți, un călugăr, 4 copii și 19 mireni.*

Se serbează la 26 Martie.

Reliquele au fost culese de regina creștină *Gautia*, cu fiica sa *Ducila* și credinciosul lor *Thiella* și le-au transportat pe furiș la Durostor.

Gauthia se născuse în Durostor și fratele ei fusese tribunul cetății. Împreună au făcut în orașul natal o biserică frumoasă pe mormântul Sf. Martir *Emilian*, un fost sclav al lor, mort în persecuțiunea ridicată de *Iulian Apos-tatul*.

După moartea fratelui său, fiind persecutată, a trecut la *Daphnè*, unde s'a căsătorit cu magistratul cetății și el creștin. Ea avu pe *Ducila* și *Arimerius*.

După persecuțiunea pomenită mai sus, lăsă conducerea cetății în seama lui *Arimerius*, iar ea transportă pe furiș reliquele martirilor, într'un sicriu prețios și le puse în biserica zidită de ea.

La întoarcere, este prinsă de păgâni și ucisă cu pietre. Biserica creștină serbează pomenirea ei la 20 Martie.

Discipolul lui *Ulfila**, episcopul arian *Auxentius*, îl întâlnim la 380 în Durostor. El e panegiristul profesorului său. Fragmente au fost păstrate de episcopul arian *Maximinus*, ca însemnări pe marginile unui manuscris găsit la Paris de *Waitz*, arătând misionarea populației romanice a Moesiei de către *Ulfila*.

La conciliul dela *Ephes*, 431, ia parte și episcopul *Iacobus* al Durostorului.

Pe la 458, întâlnim pe *Monophilus*, iar în secolul al VI—VII pe *Dulcissimus*, îngropat în *Odessus*, constatat după o inscripțiune greacă. Printre martiri se mai citează și episcopul *Urbanus*.

* Acta SS. 603 și 617.

*) *Vaitz* *Leben und Lehre des Ulfila* pg. 326.

**) V. Pârvan. Centr. ep. as. cr. Daco-români pag. 67—69.

Până la 450, biserica creștină a fost autocefală, iar dela această dată intră sub jurisdicțiunea Patriarhului din Constantinopole.*

În timpul lui Iustinian biserica creștină a avut o perioadă de înflorire.

Dela venirea Slavilor și a Bulgarilor, până la creștinarea lor, soarta episcopiei a fost destul de încercată.

Simeon, Țarul Bulgarilor, reuși să obție o patriarhie la Durostorum, având sub ordine 10 episcopi, probabil și cei din Dobrogea și din stânga Dunării.

Patriarhia n'a ținut decât 40 de ani, căci la 967, orașul cade în stăpânirea lui Sviatoslav, iar patriarhul Damian se refugie în Sofia.

Arhiepiscopul rămas depindea de Constantinopole. El avea pe lângă autoritatea religioasă și cea politică „Les valaques de toute la Bulgarie seront soumis à l'autorité de l'Archeveque“. ³⁾

În secolul XVII^{lea}, mitropolia din Dârstor avea locaș sfânt zidit de *Grigore Ghica Vodă I* (1672—1674) și surpându-se s'a reclădit de *Gr. Ghică II* (1748—1752)

„Să rămâe amintire,
„Ca urmașii toți să știe
„Că le stă ca datorie
„Dorul faptei creștinești,
„Paza țării strămoșești,
„Și să'nvețe a iubi
„Și cu drag a pomeni
„Pe bărbații ce-au păstrat
„Mult-puțin ce-au apucat
„ Dela moși,
„ Dela strămoși!“

(I. Nenițescu)

Pe la 1707, *Atanasie* al Drâstorului ia parte la târnosirea bisericii Sf. Gheorghe Nou din București.

În fiecare an se dădea câte 50—600 bolovani mari de sare, pentru trebuințele mitropoliei.

Se mai citează mitropoliții *Gherasim*, *Ghenadie*, *Do-*

*) Sozomen. lib. VI. 21. Le Quien. Oriens Christianus I p. 1098.
3) Schlumberger—L'épopée byzantine.

softeiu, Calinic, Vartolomeu, Partenie, Chiril.

În urma războiului din 1877—78, mitropolia a fost desființată, iar biserica a depins juridicește de mitropolia de Rușciuc până la 1913, când a trecut la arhieria din Balcic, apoi la episcopia Dunării de Jos, iar dela 1923 de episcopia Tomisului și Drâstorului. P. S. S. *Arhiereul locotenent Gherontie* a luat numele de *Silistreanul*.

În oraș au fost șapte biserici creștine, din cari cea catolică dela Volna* a fost distrusă în 1854 de Musa Pașa pentru motive militare. În curtea școlii peofesionale a fost biserica cu Sfinți, peste drum de baea comunală biserica Pestriță. Biserica catedrală eră săpată în pământ, ca și celelalte, scoborîndu-te pe trepte, fiindcă Turcii nu îngăduiau creștinilor să clădească biserici mai înalte ca geamiile.

În 1862 a fost vândută de Români Bulgarilor și e pe locul fostei mitropolii.

În 1829 Rușii clădiseră o biserică grecească, pe care o dărară mai târziu Bulgarii, din ordinul guvernului.

Libertatea cultului fiind garantată, Mahomedanii se bucură de drepturi depline în practicarea dogmelor și obiceiurilor lor. Cadii, hatipii și Imamii au îndatoriri legale privitoare la actele de stare civilă, cu condițiune să îndeplinească anumite formalități pe lângă autoritățile competente.

Șeful religios e muftiul, *Halil Cadâr*, seminarist; iar Cadiu *Osman Bețaș*, tot seminarist.

Muftiatul și cadiatul sunt instalate în localul comunității de lângă Crușumlu geami.

Sunt 8 geamii: *Bairaclâ geami* (1808) construită de Memet Selim Pașa) fiindcă în timpul de glorie al Turcilor, se ridică un steag roș și muezinul începea rugăciunea.* În acelaș timp se urcau muezinii în minaretele celorlalte geamii. E sonstruită acum un veac și e în reparație. Din cauza cutremurilor a crăpat și la prima reparație s'a pus cupola. E trecută la stat și poartă numele de „Regele Carol I“ *Ac capu geami* (geamia dela poarta albă, construită 1775). A ars, s'a reparat, dar în războiul 1916—1918

*) Durostorul—I. Cămărășescu pg. 189.

*) Stroescu—Pe căile Străbunilor p. 66.

s'a dărâmat minaretul de bombardament. Până la 1922 eră numai sală de rugăciune, astăzi în parter funcționează seminarul. În curtea geamiei se află mormântul bravului comandant Musa Pașa, mort de o schijă de obuz. Pe

mormânt se văd ghiulelele și schija. Tot aci se află și mormântul lui Hagi Ibraim Pașa, Valiul Silistrei.

Curșumlu geami (Geamia cu acoperișul de plumb), acelaș model ca Bairaclă geami, mai solidă, dar mai mică.

Tahtalâ geami (geamia căptușată cu scânduri), cu minaret de cărămidă, destul de înalt.

Tos coparan geami (geamia din mahalaua prăfuită), căptușită cu scânduri și minaretul de scânduri.

Hagi Sefer Mesged. Nu se oficiază Vinerea și sărbătorile.

Saturi geami și *Aivaz Pașa geami* (veche—nu se oficiază).

* * *

Românii, dealungul Dnnării, și-au păstrat limba, tezaur strămoșesc, căutând prin sfortări uriașe, să aibă școli, cari să le lumineze calea vieții.

În acest oraș, școala românească trebuie să fi dăinuit de cel puțin un veac, căci în timpul lui Vodă Carol, 1868|69 Ministerul ajută cu cărți, iar în 1870, eforia șco-

Bairaclă geami—Silistra.

lară cere încă un institutor, dovedind că erau conștienți de importanța luminării minții și a darurilor lăsate de străbuni.*

În acel an funcționau C. Petrescu și D. Stătescu cu 110 elevi vara și 150 iarna.

În 1871|72, școala numără 92 elevi; iar în 1872|73 elevi 87.

În 14 Aprilie 1874, „Societatea de cultură și limbă din Silistra“ a înființat o școală de fete.

Dela 1878 școala română își închide porțile până la 1913, când steaua culturii române reapare la orizont.

În anexa 16** găsim G. Mantu, deputat, vizitând Silistra, laudă progresele școlii românești și propune Ministerului, să acorde 200—300 lei anual pentru scutirea elevilor de taxa de 10 lei.

În anexa 17, C. Petrescu, revizor școlar al județelor Brăila, Ialomița și R. Sarat, prin raport din Iulie 1870, arată că a găsit 98 elevi în 4 clase primare și cere autorizarea de funcționare a acestei școli și a altora ce se vor mai deschide pe malul Dunării, un institutor, cărți gratis, cheltueli de întreținere și construirea unui local nou.

În 1913 funcționau o școală normală și un liceu de băieți, cu cinci clase superioare, un liceu de fete cu 7 clase, un progimnaziu, 3 școli primare mixte, o școală primară de fete și o grădină de copii; Musulmanii aveau un liceu cu cinci clase, o școală primară de băieți și una de fete; Armenii o școală mixtă și grădină de copii; Evreii o școală mixtă.

Odată cu anexiunea, învățământul românesc a luat o dezvoltare mare, Ministrul școlaelor fiind D-l I. G. Duca, având ca Inspector General pe D-l G. Arghirescu, iar revizor școlar Leon Mrejeru, ajutați de un corp didactic plin de însuflețire și devotament mai presus de orice laudă.

Școala de fete No.1 *** funcționează cu 4 institutoare în local propriu, având și locuință pentru directoare.

Eleve înscrise: Cl. I^a 32, II^a 37, III^a 50, IV^a 29=148.

*) Istoria școlaelor române de M. Cordescu p. 214.

**) Id. op. 399—400.

***) Directoare Neagu Maria.

Au urmat urmat regulat 127 și au promovat 112. Pe lângă această școala e un atelier de țesături naționale și covoare și o societate de ajutor mutual a elevelor. Școala de fete No. 2 funcționează cu 4 institutoare, în local închiriat, având înscrise: Cl. I^a 20, II^a 27, III^a 29, IV^a 29=105, din cari au urmat regulat 98 și promovat 88.

Școala primară de băieți No 1—Silistra.

Școala de băieți No. 1, * cu 4 institutori, în local propriu, tip nou, având înscrși: cl. I^a 28, II^a 46, III^a 48, IV^a 44=166, din cari au urmat regulat 146, au promovat 131.

Școala de băieți No. 2**, cu 4 institutori, în local propriu, având: cl. I^a 38, II^a 46, III^a 60, IV^a 65=209; au urmat regulat 177, au promovat 155.

Grădina de copii No. 1 „Pr. Mircea”, *** în local propriu, frumos, are înscrși 75, au urmat regulat 65.

Grădina de copii No. 2****, cu 2 posturi, în local închiriat, având înscrși 110.

*) Director D. Boboc.

**.) Director Th. Iordan.

***.) Conducătoare Sevasta Grigorescu

****.) Conducătoare Cornelia Profiriu.

Grădina de copii No. 3 * funcționează în cartierul turcesc.

Grădina de copii No. 4 în localul școalei armene, având 40 de copii.

Grădina de copii No. 5 funcționează în cartierul turcesc.

Revizoratul școlar e instalat în 3 camere în localul prefecturii. E condus de d-l N. G. Dinescu, revizor școlar, d-l V. Neagu subrevizor de cancelarie, 4 funcționari, iar pentru școlile din jurul Silistrei pe d-nii C. Zaharescu și D. Pița, subrevizori de control.

Comitetul școlar județian e condus de D-l Prefect D-r Tașcu Pucerea, Ec. Silvian, protoiereu și N. Dinescu ca secretar.

Bugetul se cifrează la 780943,34 lei, din cari 47000 subvenția prefecturii, cota comitetelor 400000 lei, cota pentru automobil 250000, etc.

Comitetul de construcție are un buget de 1200000 lei. A amenajat o sală, oferită de Prefectură, pentru cinema, serbări etc. și un teren sportiv și de educație fizică. În sală sunt scrise, numele învățătorilor din județul Durostor, morți pen-tru Patrie, pe câmpul de luptă:

1) <i>Constantin Ionescu,</i>	î v.	Silistra,
2) <i>Gh. Stoica,</i>	"	Caraorman,
3) <i>Gr. Carp,</i>	"	Cocina,
4) <i>Gh. Vartec,</i>	"	Pândâcli,
5) <i>Tatulescu Ion,</i>	"	Ghiulerchioiu,
6) <i>Câmpeann Ion,</i>	"	Popina,
7) <i>Cecropid Mateiu,</i>	"	Babuc,
8) <i>David Vasile,</i>	"	Aidemir,
9) <i>Diaconescu Ion,</i>	"	Sinirul Nou
10) <i>Ionescu B. Simion,</i>	"	Sarsânlar,
11) <i>Petrescu R. Gh.</i>	"	Turtucaia,
12) <i>Popescu Gh. Nicolae,</i>	"	Cadichioi,
13) <i>Rădulescu Călin,</i>	subrevizor	Turtucaia,
14) <i>Tabără Ion,</i>	inv.	Turc Smil,
15) <i>Timuș Nicolae,</i>	"	Turtucaia.
- Onoare lor!*

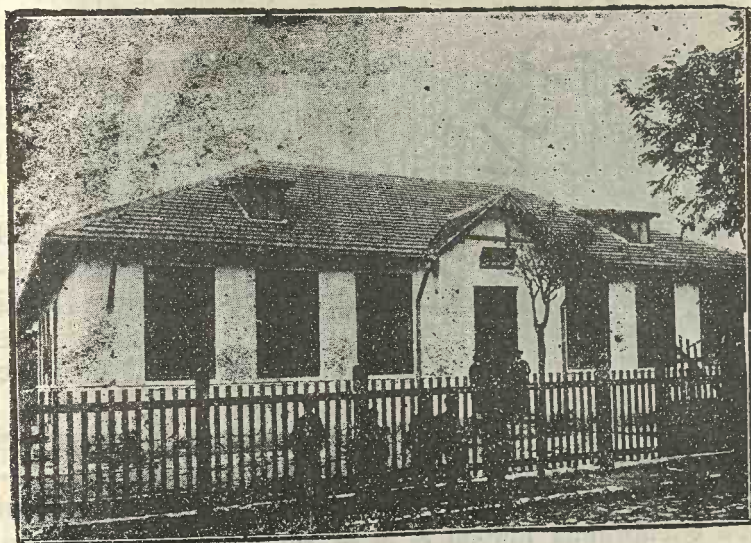
---

*) Vasilina Vlad.

Școala secundară de fete funcționează în local propriu, având înscrise: cl. I^a 74, II^a 52, III^a 27, IV^a 14, V^a 16, VI^a 9=186; retrase 19, Au promovat 69, corigente 53, repetente 45.*

Dela 1 Aprilie 1914, s'a înființat liceul român, care s'a dezvoltat treptat, grație distinsului folclorist Pericle Papahagi și corpului didactic.

Funcționează într'un local fără etaj, fost localul prefecturii, cu săli de studiu suficiente, având nevoie de amfiteatru. D-l director a făcut o frumoasă colecție numismatică și un muzeu de înscripiții de o valoare destul de mare.

Scoală primară de băieți No 2.

Elevi înscriși: cl. I 55, II 78, III 47, IV 44, V 18, VI 18 VII, 17 VIII. 11=288 și o clasă extrabugetară 56. Au promovat 138, corigenți 125, repetenți 60, amânați 4.

Musulmanii au o școală primară centrală cu 8 săli, având 400—500 elevi și la geamia Hagi Sefer 2 clase.

Seminarul musulman cu 5 clase și aproape 150 elevi funcționează la geamia Ac-capu, Localul nou în con-

---

**) Directoare Lucreția Banu.

strucție cu subsol, parter și 2 etage face cinste credinșilor islamului. S'a cheltuit până acum 5000000 lei.

Bulgarii au o școală primară cu 200 elevi și un liceu.

Armenii au școală primară și grădină de copii, întreținute de stat.

La 5 km. pe drumul Turtucaei se află ferma agricolă și școala de ucenici, având un domeniu de 61 ha. și 23 arii, clădiri și dependențe bune.

Ferma posedă cai, boi de muncă, tauri, vaci, porc de tot felul, păsări etc.

În grădina de pomi sunt varietăți de meri, peri, caiși, vișe etc.

Ca anexă are o stupină cu stupi model și o cultură de gândaci de mătasă.

*„Toate cântă, rîd și saltă, ca'n răstîmpul primaverii,
„Lumea'ntreagă e cuprinsă de fiorul reînvierii.“*

(I Nenișescu)

Silistra a fost și'n trecut capitală de județ, dela 1879 până la 1900, când a trecut la județul Rusciuc. Este situată în partea de răsărit a județului, la o depărtare de 82 km. de Turcșmil și la 90 km. de punctul Hagi-faclar, spre sud e depărtată de aproape 60 km. Este centrul părții de est al județului.

Are o întindere de 150 ha.. Locuințele sunt strânse, căci orașul e încleștat între apă și dealuri și fortificațiunile circulare au împiedicat estinderea. În trecut, periferia orașului ocupă o suprafață îndoită și și se întindea până la poalele dealurilor, căci nu existau șanțuri. În locurile ocupate de cimitirele creștine eră Volna, mahalaua creștinilor, mai ales Români, iar în centrul, unde e portul, mahalaua turcească, până la foișorul de foc. Cartierul românesc avea străzi largi, piețe și prăvălii. *Pe Dermen tabia*, tăiată de șoseaua Ostrov, eră biserica catolică ale cărei urme se văd și astăzi. În 1853, Musa Pașa, terminând fortul *Medgidi tabia*, început la 1847, ordonă distrugerea mahalalei creștine, pentru descoperirea terenului spre Ostrov, pe unde veniau Rușii. Volna e destinată noul cartier românesc.

S'au și construit locuințele ofițerilor, ce sunt o podoabă a cartierului. Cimitirele creștinești au rămas tot acolo. De un mort se zice: „A plecat la Volna!”

Afară de mahalaua *Volnalar*, mai sunt *Varoșmahle*, *Miufti mahlesi*, *Satârla mahlesi*, *Tos coparan mahlesi*, *Caraiazâgi mahlesi*, *Ceair mahlesi*, *Hairedin mahlesi*, *Haracici mahlesi*, *Teche bahcea mahlesi*, *Mocan mahlesi*, (*Ulah mahlesi*), unde erau peste 150 familii române, *Ermeni mahlesi* etc.

Evlia celebi în călătoria sa din 1060 egira ( ) descrie amănunțit cetatea.

Vedere generală—Prefectura—Silistra.

„Deși se ziceă *ținutul Vlahilor*, dar astăzi e o puternică cetate contra lor și a Bogdanilor (Moldovenilor) fără de care s'ar fi întins până la Adrianopole. E reședința vilayetului Silistrei, compus din 8 județe: Nicopole, Cârclise, Vize, Bender, Akerman, Uzi. Călbudan și Silistra. Mai depindeau județele Vlahia și Bogdania, ce trimeteau în fiecare an câte 1000 pungi. Ambele erau neatârdate, dar în caz de războiu, de comun acord cu pașă vilayetului, aducând câte 3000 soldați, erau obligate pentru prepararea munițiilor, curățirea tranșelor și întărirea cetății. Aveă și 12 voievozi, cari plăteau câte 6

* I. Camărășescu—Durnstorul pag.179

** Mehmed Zali—Evlia Celebi—Saiahat Namesi III 329—345. Obținută prin bunavoință a d-lui Muftiu Halil E. Abdurahim.

pungi: Babadag, Carasu, Dobrogea, Deliorman, Hagioglu Pazargic, Eschi-giumaia, Provadia, Aitos, Crivat și Silistra.

Funcționarii erau plătiți proporțional cu încasările. Așa vilaetul Silistrei încasă 200000 piastri.

În oraș erau căpitania portului, vama, comandamentul ienicerilor, voievodul orașului, percepția, cadiatul, pescăriile etc. Pe Dunăre erau mori așezate pe bacuri, cum se văd și astăzi în regimea Turtucaei

Orașul era înconjurat cu zid, gros de 80 coți, având 11 turnuri, cu 2 rânduri de găuri pentru împușcat, unde încăpeau 500 soldați. Erau două porți: una la nord, poarta Dunării, veșnic închisă, cu 10 trepte de coborîre la Dunăre; iar cealaltă spre miazăzi, veșnic deschisă, cu o ușă solidă, de fier. În partea ștângă a porții era atârnată o măciucă mare a unui luptător!; în partea dreaptă un chioșc de lemn pentru petrecere-plimbare, iar în mijloc pe dinăuntru pictase un meșter renumit luna și soarele pe fața unei marmore albe.

Împrejurul zidului erau șanțuri prin cari curgea apa Dunării, dela apus spre răsărit. Peste șanțuri erau poduri. Sentinelele de noapte ridicau podurile cu macaralele, închideau porțile, rămânând ca o insulă în Dunăre.

În spre poarta cetății e o geamie de lemn cu minaret de scânduri, construit de sultanul Baiazet Ilderim, primul cuceritor al orașului. Avea un muezin de 120 ani și un imam egiptean, hafuz, ce cântă tot coranul pe deasupra în 7 ore.

În cetate era întărirea mijloctele și depozitul munițiilor, alimentelor și 20 dormitoare pentru soldați „*Dizdari*” (apărătorii cetății). Artileria avea 40 tunuri mari și mici, d'ar nu sistemul *Balimes*.

Iarna era prime joasă din cauza trecerii pe gheață iar primăvara cu desghețul. Câteodată se grămădiau sloiurile formând o cetate până la 8 m. înălțime, distrugând multe case.

Se amintesc petrecerile pe gheață zi și noapte, patinajul, mai ales în timpul Baieramului, care în acel timp cădea iarna. Flăcăii veniau să fure fetele dela Valahi și Bogdani.

Orașul are 10 mahalale creștinești, una evreească și musulmane: *Zulficâraga, Accapu, Stambulmahlesi, Daragaci, Namasghia mahlesi, Pașa mahlesi, Pazarieri mahlesi, Haragi mahlesi, Ceanacci mahlesi, Curșumlu mahlesi, Derviș efendi mahlesi* etc.

În aceste mahalale erau 11 palate din cari cel pe Dunăre, de o construcție neîntrecută în frumuseță, grădini mari, băi. (Schender pașa, Curșumlu, Matchene și 48 băi particulare) geami și techele: *Curșumlu geami*, făcută de Sinan pașa, *Eschi geami, Ac capu geami, Mahcheme geami, Pazar ieri geami, Haracci geami, Cala geami, Melic Ahmed pașa geami* etc. un seminar 40 școli primare, câte una pe lângă fiecare geamie; zece cișmele: *Accapu ceșmesi, Saracihane ceșmesi* (cișmeaua curelarilor) *Pazarieri ceșmesi* (cișm. din piață) *Curșumlu geami ceșmesi* (cișmeaua dela geamia plumbuită, *Cu ru ceșme* (cișmeaua uscată) etc.

Vilele ofițerești—Silistra

Erau 20 „*Sebilhane*“ chioșcuri, unde beau trecătorii apă, servită în permanență de un om.

Oamenii poposiau la 2 hanuri mari. Mărfurile se vindeau în 80 dughene, un *bizisten* cu 2 porți și 200 prăvălii. Majoritatea comercianților erau Valahi și Bog-

dani. Curelăria și blănăria erau foarte însemnate.

Asemeni negoțul cu pește. Se scoteau moruni de 8—9 metri, în greutate de 70 kgr. Icrele negre se trimiteau în Polonia, Danemarca și Franța. Se mai citează că'n insulele Păstramagiu se tăiau pentru pastramă până la 80000 vite. Pastrama era cunoscută până'n Franța.

Din mahalalele creștinești ieșiai pe 7 porți: *Namazghi capusi*, *Mustafagie capusi*, spre apus, *Eflactar*, *Tuna capusi*, *Daraapi*, *Daia capusi* etc.

Populațiunea se numia *citac* (amestec), căci era compusă din Valahi, Bogdani, Bulgari, plus Tătari și Turci din armatele cuceritorilor.

Strada principală era Ahmed pașa, construită prin baterea de țărushi și pe deasupra piatră*.

Iată Silistra în secolul 17-lea.

Și la 1812, orașul era înconjurat cu ziduri, având patru porți, cari s'au dărâmat acum 30 ani: *Saraicapu* (poarta palatului) aproape de cetate, în dreptul căzăr-mii vechi; *Varoșcapu*, în dreptul portului, în piața Ro-mâniei; *Ceair capu* (poarta luncii) Calea Turtucaii și *Stambul capu* (poarta Constantinopolului) la bariera Bazargicului- Aci Mustafa Pașa a fost lovit de o schijă de obuz.

Sub numele de „*gephane*“ se înțeleg subterane pentru muniții și pentru paza de bombardament—există și astăzi „*humbalar*“ în curtea școalei No. 1 de băieți.

În grădina publică, unde e pavilionul de lemn, a fost o cetate de piatră, *Cale erè*, ce serviă de închisoare pentru condamnați. Celor osândiți li se legă o piatră de gât și-i aruncă în apă, De aci expresiunea: „L-a mân-cat caleaua!“ Pe dealuri au fost numai întărituri de pământ ca la *Arab tabia*, *Ilanlâc tabia*, *Ordu tabia*, *Chiciuc Mustafa tabie*, *Choltuc tabie*, numai la *Medgi-di tabia*, cel mai important fort, au fost construcțiuni de piatră.

„ *Dintr'un cuib ascuns înmunte, se înalță către zare*
„ *Un vultur, rotindu-și sborul din hotare la hotare.*

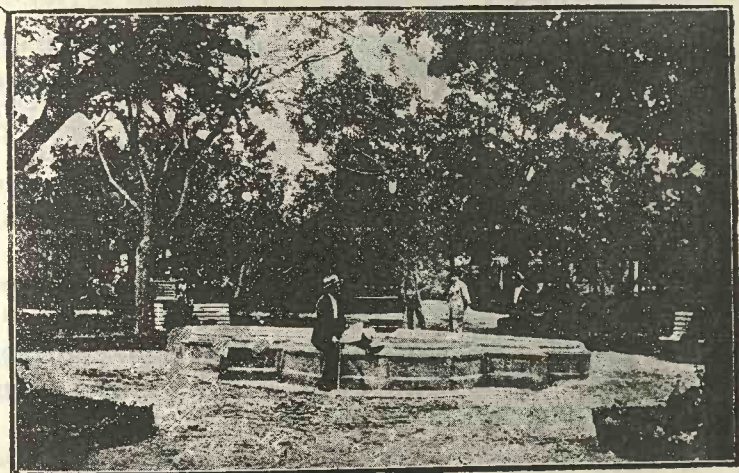
*) Din traducerea d lui profesor Mustafa Abduraman

„ Vede lunci în flori smălțate, holde, lanuri și ogoare
„ Dealuri, vii, livezi și ape . . . fără mândră ca'n
povești . . .
„ Iar pe plaiuri, prin ceaiuri, roibi, suri și murgi arăbești.

(I. Nenițescu)

Ionescu dela Brad în excursiunea din 1850 arată populațiunea: 815 bărbați, 833 femei, 1368 băieți, 1602 fete, 328 flăcăi și 368 fete mari, total 5294 suflete.

Creșteau 10260 bovine, 3395 cabaline, 30700 ovine și 360 porcine.

Grădina publică—Silistra.

În almanahul „Tuna“ (Dunărea), editat la anul egirei 1288 (acum 69 ani), găsim oarecari date asupra Silistrei. Caimacan eră Dgemal efendi, consilieri judeciari Riza efendi, Sava aga; la primărie Hafuz Ahmed efendi, Salim efendi; Timeor aga, Stoicu aga, Sava aga; la asistența socială Costea aga; administrator financiar Ibram Hacâ efendi; la camera de comerț Hagi Erten aga și Tanas aga.

Majoritatea caselor sunt construite din paiantă, iar în cartierul turcesc din chirpici. În timpul din urmă s'au

---

* Ionescu dela Brand. Excursiun agricole daus la Dobroudgea. Trad. Analele Dobrogei An. III No. 1.

construit câteva clădiri frumoase, printre cari Banca Națională și Seminarul musulman

La primărie există un plan de sistematizare și s'a lucrat mult pentru îndreptarea străzilor și reîncercarea cartierului Volna, aproape 40 ha.

Comuna are un izlaz comunal între drumul Silistrei-Bazargic și valea Ceatal culac aproape 500 ha., un altul spre Curtbunar de 81 ha, în spre Turtucaia de 59 ha. Mai are vii și pădurea de salcâmi în fundul văii Ceatal culac, unde sunt și izvoarele de captare.

Apa se ia dela 30 cișmele turcești — E bună la origina, dar se infectează în cursul trecerii prin conducte, pe alocurea sparte.

Sunt două proiecte pentru alimentarea cu apă: dela izvoare e puțin calcaroasă și insuficientă, dela Dunăre e mai puțin recomandată, dar uzina de pompare ar folosi și la iluminatul cu electricitate, care astăzi se face cu 50 lămpi Petromax și 20 felinare. Din timpurile vechi există aproape 2000 m. canale. E proiect pentru canalizarea celor 118 străzi cu o lungime de 21000 m. Străzile principale sunt: *Strada Portului, 10 Fevruarie, Regina Elisabeta, Regele Carol, Regele Ferdinand I, Regina Maria, General Culcer, Calea Turtucaia*. Printre piețe cităm: *Piața Păcii, Piața Europei, Piața Românească etc.*

În mișcarea economică iau parte activă *Banca Națională*, ce și construiește un frumos local acordând împrumuturi cu 7%, rulând 150 mil., având și casa de gaj a agricultorilor cu un credit de 4 mil. (Director I. Drăgănescu) *Creditul Dunărean* constituit în 1923 cu capital de 4 mil., având președinte pe d-l I. Cămărășescu, administratori delegați pe d-l C. Angelescu și St. Pencof, iar director pe d-l O. Agopian, *Banca Durostorului*, cu un capital de 3 mil., având ca președinte pe d-l C. Teodorescu, iar în direcție d-nii Tașcu State și Vagheli Petrașincu.

Trebuie remarcat rolul mare ce l-a jucat în această mișcare în ambele Dobrogii d-l Ilie Mecu, inspector general al Băncii Naționale, după 1918 în opera de

refacere.

Populațiunea Silistrei se ridică la 15051 suflete, din cari 7428 bărbați și 7623 femei. împărțiți în 4464 bărbați, 4822, femei, 2964 băieți și 2801 fete. Românii sunt în număr destul de însemnat, mai ales că acei ce și-au pierdut origina în timpul ocupațiunii străine, revin la sângele străbun. Înainte de 1877 erau prea puțini Bulgari, 5 familii cunoscute. Pentru transport folosesc 26 automobile, 25 trăsuri și 140 căruțe.

Fiind capitală, sunt toate autoritățile necesare administrației. Prefectura condusă de energicul D-r Tașcu Pucerea, ajutat de d-l Marin Hușanu, un destoinic director, e instalată în localul măreț, fost liceu. Tot aci e instalat și tribunalul.

Nu putem trece cu vederea figura organizatorului. Durostorului d-l I. Cămărășescu, fost prefect și apoi ministru.

Primăria, condusă de d-l Tașcu State e instalată în local propriu, având ceva din planul caselor boierești.

Poliția are un drăguț local.

Printre clădirile proprii mai cităm și ocolul silvic, în cartierul Volna, condus de d-l Inginer M. Fiera, care din depărtare și atrage privirea plopii înalți ca niște cartarguri de corăbii.

Cam vis á-vis de liceu e spitalul orașului, clădire destul de bună.

Mai e spitalul militar, ce a servit pe timpuri ca pavilion de contagioși.

Pentru preumblări sunt două grădini *Dristorul*, pe malul Dunării în care se află o coloană de marmoră pe care stă scris, că pe aci a trecut Sultanul *Mahmud Adli* (cel Drept) și grădina *Mircea cel Mare*.

Legătura cu malul strâng se face prin curse de vapoare, zilnic, în legătura cu C. F. R. având și scală la Ostrov, prin canalul Borcea, distanță de 13 km.

Prin construirea șoselei Călărași-pichetul Chiciu s'a adus o înlesnire, căci dela Chiciu la Silistra trecerea se

poate face cu barca, ori în timpul iernei pe gheață.

Construirea unui pod, cu toate greutatețile, ar fi o fericire pentru dezvoltarea economică și mai ales calea ferată Turtucaia-Silistra-Bazargic-Balcic ar scurta mult legătura cu orientul, dând *Cheii Dobrogei Noi* importanța datorită trecutului glorios.

„ Oh Silistra, sânu-ți e darnic de atâtea bunuri
înzestrat

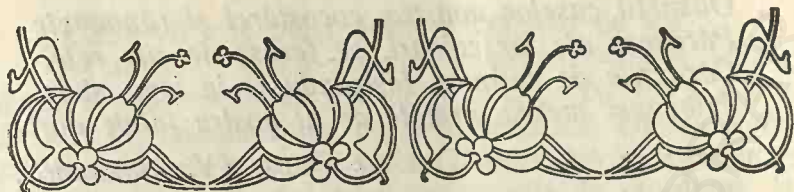
„ La care drag nutriși eroii ce pe dușmani au
spăimântat,

„ Oh, tu, viteaza de altă dată, tu, steaua timpului
trecut,

„ Păstrezi cu litere de aur un nume scump de toți
știut“.

(După I. Nenițescu)

Ghiaursuiutciuc.

RĂCHITA CREȘTINĂ

Răchitoasa.

Au trecut zilele lui Cuptor. Din când în când o ploae udă câmpiile îngălbenite. Plugarul se silește să facă arăturile de toamnă, căci se apropie „Sfânta Maria Mică”.

Pe cer se ivesc nori de îngrijorare.

Mergeam pe șosea. Praful albise și caii și pe noi. Mergeam . . . mergeam în liniște, gândindu-ne la marea albastră.

Frunzele îngălbenite se deslipesc de crengi, cad ori sbor în aer.

Pe stâlpi și pe tirele de telegraf stau înșiruite rândurile, pline de întristare; în aer călduri de berze fac exerciții de lung călătorit. Cele mai puternice și mai cu experiență se așează în capul unghiului. Cocorii cenușii se înșiruesc. Prepelile se adună în stoluri și'n sbor, pe lângă țârmul mării, cad ostenite și prinse cu multă ușurință.

Pretutideni e multă grijă.

Toate aceste păsări așteaptă ziua pomenită, când un vânt, trimis de cel Atotputernic, le face prielnică călătoria în țări mai calde unde-și pot găsi hrana de toate zilele.

Iată:

„ Oaspeții caselor noastre, cocostârci și rândunele
„ Părăsesc ale lor cuiburi, se feresc de zile rele.
„ Cârdurile de cocoare, înșirându-se în lung sbor,
„ Pribegesc mereu, urmate de al nostru jalnic dor“.

(V. Alexandri).

Și vântul a sosit! Strigătul lor din văzduh e ultima cuvântare de rămas bun. Câte nu se vor mai întoarce din această lungă călătorie! Plecarea, ce'ntunecă și soarele, e măreață. Se duc musafirii! Și cu ei câte speranțe de ale noastre!

Biserica Sf Petru și Pavel — Ghiarsuiutciuc.

Satul *Ghiarsuiutciuc* e situat pe malul Mării Negre și a *Coastei de Argint*, într'o poziție pitorească, la o depurtare de 7 km. spre răsărit de Cavarna.

Se învecinează la nord cu satele *Racovschi* și „Hagi Dimitru, la apus cu Cavarna, la răsărit cu ruinele vestite cetăți *Acra* și satul *Surt-chioiu*, iar la miazăzi cu undele mării.

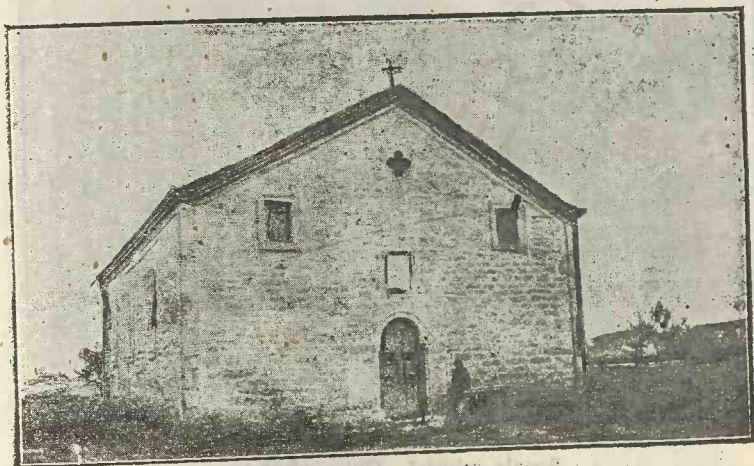
Pe aceste locuri, în secolul VIII-lea eră satul *Eschi-ieni-chioiu*.

Cam pe la 1766, s'a întemeiat noul sat, dându-i numele *Ghiarsuiutciuc* „Răchita creștină“ (*Răchitoasa*), spre deosebire de *Suiutciuc* de lângă Cavarna.

Pământul este puțin deluros străbătut de văi.

La răsărit e dealul *Buzluc*, la miazăzi coasta *Ialâboiu*, la apus dealurile *Cairac* și *Bozluc* cu valea *Eschi Baală*, la miazănoapte dealurile *Meșeliuc*, *Dichile caea* și *Covanlâc alcea* până'n valea *Ghiaursuiutciuc*, care începe dela dealul *Ceatal meșe*, cu direcția de nordvest la sud vest până la sud de d. *Beilic cara*. Dela nord la sud mai avem văile: *Covanlâciu*, *Dichile caea* continuată cu *Covanlâc alcea*. Dela vest la est avem *Cale curusu*, *Accanara* și *Bolata*.

~~La~~ La nord avem movilele *Meșe*, la răsărit *Cogea iu*

Biserica „Sf. Arhangheli” — Ghiaursuiutciuc.

și *Sârtiuac*.

Viile sunt pe dealul *Covanlâc alcea*, iar pădurea *Rale* aproape de *Caliacra*.

Suprafața e de 345 ha. din cari 90 ha. ocupă vatra satului.

Populația se compune din 463 familii cu 1800 suflete, din cari 898 bărbați și 902 femei; mai toți Gagăuți; 846 căsătoriți (423 bărbați și 423 femei) 938 necăsătoriți, din cari 471 bărbați și 467 femei; 15 văduvi, din cari 4 bărbați și 11 femei; 1 divorțată.

După etate: până la 7 ani 223, din cari 116 băieți și 107 fete; dela 7—14 ani 363, din cari 171 băieți și 292 fete; dela 15

* Paroh: Pr. G. Zara.

—21 ani 132, din cari 59 băieți și 73 fete; dela 21—70 ani 929, din cari 483 bărbați și 447 femei; dela 70 ani în sus 153, din cari 69 bărbați și 84 femei.

După instrucțiune: 903 știu scrie, din cari 482 bărbați și 421 femei; 897 nu știu carte, din cari 416 bărbați și 489 femei.

După religiune: 1917 ortodoxi, din cari 894 bărbați și 895 femei, mahomedani 11, din cari 4 bărbați și 7 femei.

S'au născut în 1921 . . . băieți 30 și fete 25; au murit până la 7 ani 17, din cari 9 băieți și 8 fete, dela 7—14 ani 2, din cari 1 băiat și 1 fată, dela 14—21 ani un băiat și dela 21 în sus 7, din cari 4 bărbați și 3 femei.

Scoala primară—Ghiaursuiutciuc.

Locuitorii au 150 pluguri, 100 care cu boi, 170 căruțe cu cai, 3 vânturătoare, 85 boroane, 170 tăvăluge.

Ei posedau 78 armăsari, 281 cai, 215 iepe, 46 noateni, 1 mânz, 63 asini, în total 684 cabaline; 2 tauri, 640 boi, 245 vaci, 225 mânzați, 15 viței, 46 bivoli, 61 bivolițe, 12 malaci, în total 1246 bovine; 58 berbeci, 4050 oi, 367 cărlani, 223 capre, în total 4708 ovine; 273 porcine.

Pământ arabil 3265 ha. izlaz 60 ha.

S'a cultivat 760 ha. producând 5320 hl. grâu; 290 ha. producând 1740 hl. orz; 62 ha. producând 128 hl. ovăz; 109 ha. producând 218 hl. porumb.

Pentru măcinat sunt 3 mori de vânt și una cu motor, iar pentru lână e un darac.

Credincioșii se închină în 2 biserici „Sf. Apostoli Petru și Pavel“ și „Sf. Arhangheli“. Ambele biserici sunt diservite de un preot, 2 cântăreți și un paracliser.

Localul de școală e propriu, mare, construit din piatră, compus din 5 săli de clasă, împrejmuit.

Urmează 230 elevi la școală cu 5 învățători și 73 copii la grădină cu 2 conducătoare.

În sat e primăria, instalată într'un local închiriat.

Alimentarea cu apă se face din 120 puturi cu burduș și o cișmea.

În partea de sudvest—la valea *Dâlboca*, se află ruine—zice-se-a unui castel a prințului Dobrotici.

Comunicația până la Cavarna se face pe șosea, iar cu celelalte sate prin drumuri naturale.

Eră'n amurg. O foame ne întetia! Prietenul meu avu-sese grijă. Poroncise mâncări: *Pilaf de prepelițe*, prepelițe la frigare,— un vinișor porfiriu din vițele îndigene din localitate.

Plăcută ocazie. Păcăt că nu se mai repetă și astăzi

Seidahmed. Racovschi. Cocoreni.

Plecăm pe drumul natural în spre miază noapte, spre satul *Racovschi*, cale de 13 km.

- „ *Un stol de păsări călătoare,*
- „ *Popor pribeag înaripat,*
- „ *In șiruri lungi străbate zarea*
- „ *De dorul vieții îndrumat“.*

(*Mihail Vanda*)

Niște copilași, ce pășteau oile, strigau:

• Preotul G. Zara. Maria Preda, Fusaru.

„*Vin cocorii! vin cocorii!*“

Sosiau din părțile nordice păsările cenușii, învăluite în crepuscul, cu aripile împodobite de pene lungi, cari fâlfâiau și cu moțul pe ceafă.

Păsări mari, cu picioare lungi, cu gâturi subțiri și mlădioase, cu capete mici, se învărtiau și împrejurul lor înșile, jumătate sburând, jumătate dansând. Aripile, ridicate cu eleganță, se mișcau cu o iuțială de neînchipuit. Dansul lor eră ciudat și strașnic. Ai fi zis că sunt niște umbre cenușii, jucând un joc pe care ochiul cu greu îl urmăria, și acest joc părea că l-au învățat dela negurile, cari plutesc pe bălțile pustii.

Eră ca o vrajă dansul cocorilor. In acest dans eră ceva sălbatic, dar sentimentul pe care îl trezia în spectator eră duios și mare ca dansul sufletesc. Și cei cari n'aveau aripi, aspirau să se ridice deasupra norilor, să cerceteze ceace eră îndărătul lor, să lase corpul greu care-i ținea pe pământ și să se înalțe la cer.*

Monetă de argint din Calatis. Hercule cu barbă, pe revers o femeie ține în mână victoria.

- „ *Dați-mi, dați-mi aripioare,*
- „ *C'aud glasuri de cocoare;*
- „ *Dați-mi aripi sprintenele,*
- „ *C'aud glas de rândunele,*
- „ *Să mă duc în depărtare*
- „ *Peste nori și peste mare,*
- „ *Să mă duc în lumea 'ntreagă*
- „ *Ca o pasăre pribeagă“.*

(V. Alexandri)

Ajungem în sat. La răsărit dealuri mici până la pădurile *Iazâgilar* și *Hagibaeram*, la apus *Iuzgubenlic bair*, la nord pădurea *Abagie*, până la valea *Ialâ orman* și la sud dealul *Ceatal meșe*, și *Caraleșcu bair* (aproape de pădurea *Cavarna*).

La sud sunt viile *Seidahmed*.

In spre apus se află movila *Cearaclâiuc* și la sud

---

* (Nils Holgerson de Selma Lagerlot)

Ceataliucler.

Se învecinează la răsărit cu satele Hagi Dumitru și Iazâgilar, la apus Iuzgubenlic, la miazănoapte Ialâiucior-man și la miazăzi Ghiaursuiutciuc.

Pe vremuri acest sat a fost proprietatea unui pașă turc *Seid Ahmed* și după numele lui s'a numit și satul până la 1905, când Bulgarii i-au dat actualul nume în amintirea revoluționarului bulgar.

Suprafața satului e de 804 ha. din cari 39 ha. vatra satului.

Populațiunea se compune din 35 familii cu 207 suflete, din cari 96 bărbați și 111 femei.

După starea civilă: 62 căsătoriți, 136 necăsătoriți și văduvi.

După etate: până la 7 ani 32, din cari 15 băieți și 17 fete; dela 7—14 ani 5, din cari 34 băieți și 31 fete; dela 14—21 ani 27, din cari 9 băieți și 18 fete; dela 21—70 ani 81, din cari 37 bărbați și 44 femei; dela 70 ani în sus 2, din cari 1 bărbat și 1 femeie.

După instrucțiune: 115 știu carte, din cari 55 bărbați și 60 femei; 92 nu știu carte, din cari 41 bărbați și 51 femei.

După religie: 207 ortodoksi, din cari 96 bărbați și 111 femei.

S'au născut în 1921: 10 băieți și 2 fete, au murit 5 bărbați și 2 femei.

Pământul arabil 736 ha, izlaz 26 ha, vatra satului 42 ha.

S'au cultivat în 1921: grâu 370 ha, producând 2590 hl; orz 93 ha, producând 558 hl.; ovăz 33 ha, producând 132 hl; porumb 40 ha, producând 80 hl.

Agricultorii au 15 pluguri, 8 boroane, 2 vânturătoare, 5 tăvăluge, 15 căruțe cu cai, 10 care cu boi, 2 locomobile și 2 batoze. Ingrijesc 25 armăsari, 47 cai, 32 iepe, 12 noatani, 8 mânzi, 15 asini, în total 139 cabaline: 1 taur, 115 boi, 70 vaci, 33 mânzați, 8 viței, 2 bivoli, 5 bivolițe, 2 mălaci, în total 246 bovine; 259 berbeci, 1749 oi, 87 cărlani, 98 capre, în total 2193 ovine; 65 porcine.

Biserica nu e Localul de școală e propriu, cu o sală de clasă. Urmează 42 elevi sub conducerea unui învățător.

Am adăpat caii la un puț. Un flăcăoan, care scotea apă, mi-a spus că sunt 12 puțuri de acestea. La drum, când adăpi caii, trebuie să pleci; timp de vorbit nu e, mai ales, că în toate direcțiunile sunt numai drumuri naturale.

Monetă de argint din Caratis. Dionisos cu co-roană.

* Mare proprietar A. Patroclis, fost primar al Cavarnei.

Hagi Bairam.

Hagi Dumitru.

Hagieni.

Spre răsărit se vede un sat. Nu sunt mai mult de 3 km. Mergem destul de iute, căci eră și o zi frumoasă. Un aer plăcut îndemnă păsările la sbor ușor. Cărduri cărduri treceau. Iată și niște găște sălbatice! În strigătul lor par'că ar fi zis: „*Veniți cu noi! Veniți! Ne ducem!*” — Găștele domestice rădicară capul și, cu ei plecat într'o parte, se uitau cu un ochiu la surorile lor sălbatice, mulțumite, unde se găesc.

Mi-aduc aminte de cartea scriitoarei suedeze *Selma Lagerlöf*, în care sunt înșiruite o serie de povestiri asupra păsărilor și animalelor. Par'că văd pe eroul *Nils Holgersson*, transformat în pitic, agățat de gâtul unui găscan, sau urcat pe spatelul lui: călătorind în locuri depărtate, să facă cunoștință cu vieața păsărilor și animalelor sălbatice din Suedia.

Iată-mă ajuns—pe nesimțite—în satul *Hagi Dumitru*. Se învecinează la răsărit cu satele *Caiabeiuchioiu*, la apus cu *Racovschi*, la miazănoapte cu *Iazâgilar* și la miazăzi cu *Ghiaursuiutciuc*.

În timpul dominațiunii turcești se numia *Hagi Bae-ram* (Pascu hagi), după stăpânitorul acestor locuri. În timpul din urmă, Bulgarii i-au schimbat denumirea în *Hagi Dumitru*, după capul revoluționarilor din 1875—1876.

Pământul în spre sud e deluros până la valea *Goleama Dulcina*, iar spre sud până'n valea *Ghia-*

ursuitciuc, având pădurile *Hagi Baeram curie*, *Gislar olucurusu*.

Valea *Buic-alanalcea* străbate dela vest spre est și apoi spre sud, până aproape de *Caliacra*.

La sud de pădurile citate mai sunt dealurile *Almalâc* și *Iasâ armâtsârtâ*.

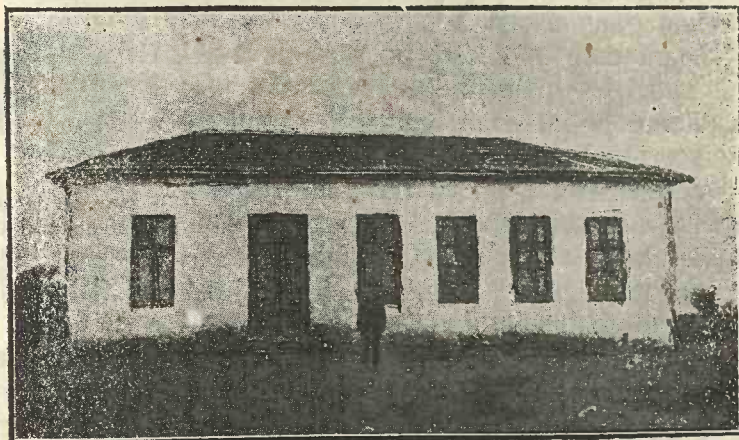
În spre răsărit, se află movilele *Hagi Miminvi* și la miazăzi *Horivi*.

Suprafața e de 979 ha. din cari 40 ha. ocupă vatra satului.

Populația se compune din 44 familii cu 244 suflete.

După sex: 101 bărbați și 133 femei.

După starea civilă: 74 căsătoriți, din cari 37 bărbați și 37

Școala primară—Hagi Dumitru.

femei; 162 necăsătoriți, din cari 68 bărbați și 94 femei; 6 văduvi, din cari 4 bărbați și 2 femei; divorțați 2.

După etate: până la 7 ani 45, din cari 23 băieți și 24 fete; de la 7—14 ani 52, din cari 23 băieți și 29 fete; dela 14—21 ani 47, din cari 18 băieți și 29 fete; dela 21—70 ani 93, din cari 46 bărbați și 47 femei; dela 70 în sus 7, din cari 3 bărbați și 4 femei.

După instrucțiune: 153 știutori de carte, din cari 71 bărbați și 82 femei; 91 neștiutori de carte, din cari 40 bărbați și 21 femei.

După religione, toți ortodoxi.

Ocupațiunea principală e agricultura. Mai sunt 2 negustori

și un fierar.

În 1921 s'au născut 13 băieți și 15 fete; au murit 10 bărbați și 8 femei.

Pământul arabil 934 ha., izlaz 25 ha, împreună cu vatra satului 999 ha.

Locuitorii au 25 pluguri, 15 boroane, 2 vânturătoare, 6 tăvăluge, 2 locomobile, 2 batoze, 20 căruțe cu cai și 15 căruțe cu boi. Au îngrijit 13 armăsari, 40 cai, 15 iepe, 13 noateni, 7 mânzi, 8 asini, în total 138 cabaline: 2 tauri, 37 boi, 38 vaci, 39 mânzați, 5 viței, 3 bivoli, 8 bivolițe, 1 malac, în total 133 bovine; 73 berbeci, 1470 oi, 120 cărlani, 2 capre, în total 1655 ovine; 61 porcine.

Pentru instrucțiune e un local nou de școală, cu o sală de clasă. Urmează 32 elevi, sub conducerea unui învățator.

Mă uit la șoseaua în construcție Cavarana—Mangalia, începută în 1915 și încă ne-terminată până astăzi.

După cum în fiecare an păsările călătoare îndrăgesc pământul acestor sate, tot așa diferite popoare au cutreerat rând pe rând acest colțișor.

Vechii Sciti, Getii cu tribul lor Tirigeții, Macedonienii sub Lizimac, Dacii, Romanii, Slavii, Bulgarii, Pecinegii și Cumanii, a căror descendenți, Găgăuții formează astăzi majoritatea populației.

În secolul IV-lea găsim dominația Basarabilor, în frunte cu Mircea cel Mare.

„ S'au pristăvit de mult cei ce-au luptat

„ Și visul lor țărână-i și risipă.

„ Dar azi strănepoților li-a fost dat

„ Să 'nfăptuească, aprigi, într'o clipă,

„ Tot ce strămoșii 'n veacuri au visat.

„ O! fericiți acei ce-au năzuit

„ Si-au plâns și s'au sbătut în suferință

„ Si'n orice clipă nu s'au îndoit.

„ C'a lor va fi suprema biruință

„ Și visul lor pe veci s'a împlinit !

(Mircea Rădulescu)

Monetă de argint din Calatis. Capul lui Heracle, fără barbă, revers spice.

Duranculac.

Valea închisă

Lebăda.

O răcoreală plăcută veniă dinspre lacul din zare.

Citiam niște versuri frumoase ale unui tânăr institutor din Macedonia, dar un cârd de găște trecu în sbor și cu găgâitul lor îmi întrerupse clipele plăcute.

Ca și găștele trec pe aci și lebedele sălbatice.

Ce gingașă și fermecătoare pasăre! Tăcută și ziua și noaptea. Cu mersul molatec se plimbă majestoasă pe apele lacurilor. De câte ori am privit această pasăre a lui *Apollo* pe lacul *Cișmigiu* în 33 ani, mi-am adus aminte de ruga ei către *Foebus*

Și Zeul i-a împlinit ultima dorință. Tăcuta lebadă, scaldându-se în strălucirea celui mai frumos apus de soare, par'că suspină și ziceă. „Numai eu trebuie să fiu mută și fără cântec în toată împărăția stolurilor înaripate? Nu pizmuesc găgâitul găștelor, cloncănitul găinilor, croncănitul păunului, dar sunt geloasă pe cântecul privighetorii, care mă țintuește. Valurile pernesc mai încet și sălășluiesc îmbătate în resfrângerea cerului. Soare de aur, cum aș vrea să te cânt în amurg!. Să cânt strălucitoarea-ți lumină și fericirea mea nemărginită, să mă cufund în oglinda chipului tău trandafiriu și să mor!

Fermecată, lebadă se cufundă în adâncul apei, dar abia se reînălță prin valuri, când deodată fu ademenită de o arătare luminoasă ce strălucia pe țarm. Eră zeul răsăritului și apusului de soare, frumosul *Foebus*.

„Gingașă și încântătoare ființă“ începù el-rugăciunea își va fi ascultată, rugăciunea ce o nutriați atât de des în pieptul tău tăcut și care nu ți-a putut fi îndeplinită mai curând“.

Abia spuse aceste cuvinte, atinse lebăda cu lira lui, întonând acordul (cântul) nemuritorilor.

Ca un farmec pătrunseră sunetele în pasărea lui Apollo. Lebăda începù să cânte duios și cristalin din coardele zeului frumosului. Plină de mulțumire cântă sublimul soare, strălucitorul lac și vieața ei nevinovată și fericită. Gingașă ca statura ei, eră armonioasa melodie legănând valurile și sunetele înduioșătoare și fermecătoare, până ce se regăsi în Elizeu, la picioarele lui Apolo, în adevărata ei frumusețe cerească.

Cântul, ce i-a fost oprit în toată vieața, deveni cântul lebedei care trebuia să dezalogească aripile amorțite, căci auzise doar cântecul nemuritorilor și văzuse chipul unui zeu.

Mulțumită își mlădiă trupul la picioarele lui Apolo și ascultă sunetele lui dumnezești.

Tovarășă-i rămasă singură, nemângăiată și 'ndurerată.:

- „ Pe lacul poleit de lună,
- „ Ce-și toarce visul zâmbitor,
- „ Un cânt de lebădă răsună
- „ Molatec, trist, tânguitor.

- „ De sub migdalii niși de floare,
- „ L-ascult cum pîere'n depărtări...
- „ Și plâng și stelele—fecioare,
- „ Cu lacrimi de văpaie'n zări.

- „ Divină pasăre, știi bine
- „ Că'n cântul tău e-al morții glas;
- „ Dar cânti... O, cum aș vrea ca tine
- „ Să-mi iau cântând „Bunul rămas“.

(Emanuel Papazissu)

Iată că vine și credincioasa-i soție, care în sunete pline de armonie ale unui dor stinghier, se plânsură morții. Zeița nevinovăției îi luă pe amândoi ca pe dragii ei,

fi înhămă la carul ei de scoică, atunci când se scaldă în valurile tinereții.

„Stăpânește-te inimă gingasă și plină de nădejdi! Ceeace nu ți-a fost hărăzit în viață, pentru că n'ai putut îndură, îți dă clipa morții tale!“.*)

Aiungem pe marginea lacului. Mă uit la forma lui și observ că are o mare asemănare cu o ureche (în turcește culac) iar după stăpânitorul *Durhan*, s'a numit *Durhan-culac*, mai târziu *Duranculac*. Dela numele lacului s'a numit și satul.

Biserica din Duranculac.

Unii susțin că satul s'a numit *Duranculac-Valea închisă*, dela *duran-stătut* și *culac-vale*, căci e situat într'o vale înconjurată înspre apus și miazănoapte de dealuri cu înălțimi de 19-25 metri, sau valea lui *Durhan*.

E la 19 Km. spre miazănoapte de *Șabla*. Se învecinează la răsărit cu *Marea Neagră*, la apus cu *Geaferfacă* și *Calaccii*, la miazănoapte cu satul *Acangi* și la miazăzi cu satele *Sarâmusa* și *Caramanli*.

În direcția de sud-est, spre lac, se află dealul *Bugeac*, la apus *Duranculacschi sânt* și *Popar mezarlâc* spre nord, *Saia alceia* și spre sud dealul *viilor Duranculac*.

La sud se află lacul *Cartal* (*Duranculac*) bogat în pește și mai ales chefal și raci mari.

* I. Gottfried-V. Herder. Cântecul lebedei.

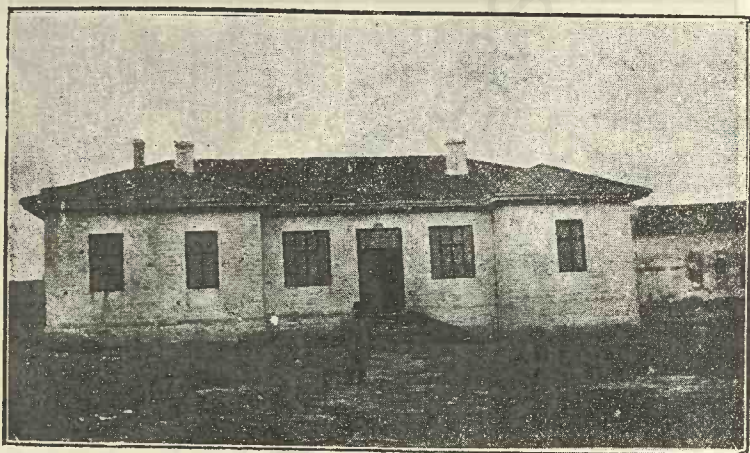
Înspre apus și miazăzi se află movile așezate în șir. Suprafața e de 2600 ha., din care 40 ha. ocupă vatra satului . . .

Populația se compune din 161 familii cu 667 suflete, din cari 319 bărbați și 348 femei; 657 ortodoxi, 10 alte religii; 440 stiutori de carte; după ocupațiune 151 agricultori, 2 meseriași, 8 negustori.

S'au născut 16 băieți și 4 fete, au murit 4.

Pământ productiv 651 ha., neproductiv izlaz ha. pădure vii.

Agricultorii au 5 pluguri, 85 căruțe cu cai, 50 boroane, 25 mașini de secerat, 2 de treerat.

Școala primară din Duranculac.

În 1925 au fost un taur, 124 băi, 146 vaci, 3 bivoli, 2 bivolițe, 26 mânzați, 60 viței, 2 malaci, totalul 298 boovine; 26 armăsari, 76 cai, 125 iepe, 46 câriani, 3 mânzi, 6 măgari, total 295 cabaline; 112 berbeci, 1554 oi, 210 miei, în total 1286 ovine; 82 porci.

Ca local de închinăciune e o biserică de piatră, ne-terminată. Localul de școală e propriu, cu doua săli de clasă, împrejmuit cu piatră. S'au înscris 117 elevi, din cari 61 băieți și 56 fete. Cursurile se țin de 2 învățatori.

Primăria e instalată în local închiriat. Apa se aduce dela 52 puțuri. Pentru măcinat e o moară de vânt.

Acest sat pare a fi întemeiat cam la 1466, pe marginea de nord a lacului. În timpul războiului Crimeei s'au luptat Francezii cu Rușii și și-au jertfit mulți, vieța,

lăsându-și doar amintirea: „Mormintele Francezilor“.

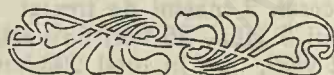
Am plecat spre lac, căci îmi făgăduise o ciorbă de pește și niște raci buni.

Căsuțele pescarilor erau albe ca zăpada. Bărcile și uneltele stăteau la mal printre trestii. Eră o liniște fermecătoare.

- „ Numai lebedele albe, când plutesc încet din trestii,
- „ Domnitoare peste ape, oaspeți liniștii acestii,
- „ Cu aripile întinse se mai scutură și-o taie,
- „ Când în cercuri unduioase, când în brazde de văpaie“.

(M. Eminescu)

Am mâncat cu mare poftă și am plecat spre miazănoapte.

Acangi-Vânători cușoimi.

După masă, am plecat spre miazănoapte, cale de 4 km. Iată satul *Acangi*.

Pe vremuri, acest sat a fost întemeiat de soldați turci, mai ales din ieniceri și anume „Vânătorii cu șoimi“, căci purtau la căști câte un șoim de metal.

- „ Ieniceri, copii de suflet ai lui Allah și spahii
- „ Vin de întunecă pământul în răsboaie și câmpii,
- „ Răspândindu-se în roiuri, întind corturile mari;
- „ Iar în zarea depărtată pare-un codru de stejari“.

(M. Eminescu).

E în apropiere de granița județului Constanța, situat pe o vale înconjurată de toate părțile de dealuri mici; la răsărit *Saia alcea bair*, *Sivriiu bair*, despărțite prin va-

---

* N. Constantinescu și Sultana Constantinescu.

lea *Uzumbeiu* și valea *Ceatal*, la apus *Dărăiunu* și *Iortlughioliar*, la nord dealul cu movila *Taucluiu* și la sud *Chiorcuiubair* și *Poparmezarlâcbair*.

Se învecinază la răsărit cu Marea Neagră, la apus cu satul Bejanovo, la miazănoapte județul Constanța și la miazăzi Duranculac.

Suprafața e de 1700 ha, din cari 47 ha. ocupate de vatra satului.

Și pe întinsul acestui sat se văd movile *Tilaiiu*, *Tauclâiu*, *Caramaniu*.

Populația e de 49 familii cu 198 suflete, din cari 102 bărbați și 96 femei; 63 știu scrie și ceti, 135 nu știu scrie și ceti; 108 ortodoxi, 90 mohamedani; toți agricultorii.

S'au nascut 7 băieți și fete; iar morți 3.

Pământ productiv 420 ha, . . . izlaz, . . .

Agricultorii au 32 pluguri, 30 grape de fier, 40 căruțe cu cai, 7 mașini de secerat, 3 mașini de treerat

În tot satul sunt 3 tauri, 86 boi, 63 vaci, 4 bivoli, 6 bivolițe. 31 mânzați, 12 viței, . . . în total 293 bovine; 11 armăsari, 40 cai, 34 iepe, 28 cărlani, 11 mânzați, 15 măgari, în total 111 cabaline; 34 berbeci, 1350 oi, 279 cărlani, în total 1463 ovine, 31 porci.

Biserică nu e. Mohamedanii au o geamie modestă cu un hoge.

S'a construit în 1924 o școală cu locuință, prin sacrificiul locuitorilor, Un învățător deprinde pe 30 elevi limba română vorbită și scrisă.

Apa se scoate din 7 puțuri. Pe micile ridicături, 2 mori de vânt macină făina necesară pâinei cea de toate zilele. Comunicația se face prin drumuri naturale.

Foștii ieniceri nu uită zilele lor de jertfă.

- „ *Vulturii, porniți la ceruri, pân'la ramuri nu ajung;*
- „ *Dar un vânt' de biruință se pornește îndelung*
- „ *Și lovește rânduri, rânduri în frunzișul sunător.*
- „ *Strigăte de Allah, Allah, se aud de sus prin nor.*
- „ *Sgomotul crește ca marea turburată și înaltă,*
- „ *Urlete de bătălie s'alungau după olaltă“*

Acum liberați, muncesc în tihnă pentru casa lor,

- „ *Visul lor se'nfiripează și se'ntinde vulturește,*
- „ *An cu an împărăția tot mai largă se sporește;*

„ Iară flamura cea verde se înalță an cu an,
„ Neam cu neam urmărindu-i sborul și sultan după
sultan“.

(M. Eminescu).

Geaferfacâ - Geafer legistul!

Am apucat tot pe drumul natural în spre apus. Cum
caii mergeau încetîșor, mi-am adus aminte de versurile
reginii-poete „Carmen Sylva“

- „ Azi cugetarea a biruit
- „ Puternică și rece,
- „ Dar când pasiunile au pierit
- „ Ca focul ce se trece,
- „ Ne mai scoțând scânteii nici fum,
- „ Ea este al lor scrum.
- „ Cuvântul este un lemn tare
- „ Dintr'însul tainic poți sculpta
- „ Cutii, lădițe, sfinte odoare
- „ In care înțelepciunea a sta!“

Satul *Geaferfacâ* (Geafer legistul) e întemeiat acum
250 ani de un legist turc Geafer. E situat la poalele unui
delușor pe valea *Domuzghiolgiuc*, având la nord *Alai*
buzanbair, la răsărit *Liulicatabair*, precum și movilele
Cogeaiu, *Geaferlischi iucler* și *Alaibuzaniu*.

Se învecinează la răsărit cu satul *Duranculac*, la a-
pus cu satele *Bejanovo* și *Simionovo*, la miazănoapte cu
județul *Constanța* și la miazăzi cu satele *Ismailcchioiu* și
Sară Musa.

Suprafață e de 800 ha. din care 18 ha vatra satului.

Populațiunea se compune din 30 familii cu 153 suflete,
din cari 86 bărbați, 67 femei, 146 ortodoxi, 7 musulmani, 29
agricultori 1 industriaș

S'au născut 10 băieți, au murit 4. Pământ productiv 380 ha. izlaz 22 ha

Agricultorii au 22 pluguri, 2 care cu boi, 27 căruțe cu cai, 14 grape, 2 mașini de secerat, 3 mașini de treerat.

În tot satul sunt 2 tauri, 96 boi, 84 vaci, 1 bivoliță, 13 bivolițe, 18 mânzați, 79 viței 5 malaci, în total 239 bovine; 4 armăsari, 33 cai, 54 iepe 24 cărlani, 4 mânzi, 6 asini, în total 114 cabaline; 45 berbeci, 1938 oi, 113 cărlani, în total 1794 ovine și 47 porci.

Biserica și școala nu sunt. Apă se procură din 7 puțuri. Pentru măcinat e o moară de foc și de vânt.

- „ *Aceea ce se așternă în*
- „ *Pe inimă de pară*
- „ *Că, fără vis, fără un suspin*
- „ *Ea doarme-nu-i uitare,*
- „ *Nu, ci o acoperă acum*
- „ *Este cenușă,*

Scrum.

(Carmen Sylva).

Calacci-Lopătari.

Tot înspre apus dela Duranculac, cam la 3 km. se afla satul *Calacci*.

E situat pe vale cu direcțiunea de nord-est având la răsărit *Duranculaschi sârt*. *Poparmezarlâc bair*, la apus *Liulicată bair*, la sud *Saramusanschi bair*. Prin sat trec 2 văi cu direcția sud-est-nord-est.

Se învecinează la răsărit cu satul Duranculac, la apus cu satul Geaferfacă, la nord Acangi și la sud satele Sară Musa și Caramanli.

Suprafața e . . . ha, din cari 20 ha, ocupă vatra satului. Populația se compune din 51 familii cu 213 suflete; din cari 109 bărbați, 104 femei;

130 știu scrie și ceti, 83 nu știu scrie și ceti; toți ortodoxi. După profesii 49 agricultori, 2 negustori . . . S'au născut

6 băieți, au murit 3. Pământ productiv 800 ha., izl. z 145 ha vii 3 ha.

Agricultorii au 34 pluguri, 48 căruțe cu cai, 3 boroane, 4 mașini agricole.

În sat sunt un taur, 75 boi, 39 vaci, 4 bivoli, 9 bivolițe, 28 mânzați, 8 viței, 3 malaci, în total 167 bovine; 2 armăsari, 39 cai, 45 iepe, 19 cărlani, 8 mânzi, 12 asini, total 117 cabaline; 164 berbeci, 1680 oi, total 1784 ovine și 32 porci.

Biserica, „Sf Nicolae” și școala—Calacci.

Am intrat în biserică, ce are hramul „Sf. Nicolae”. Dintre icoane mi-a tras privirile „Iesus în grăcina Ghetsi-manii”.

„ De-am fost ales, stăpâne, prin bunătatea ta
 „ Să ispășesc păcatul cel strămoșesc, voiu sta
 „ Necârtitor în fața durerilor . . . Mi-oiu duce
 „ Cu pacea resemnării pe umeri a mea cruce,
 „ Cu lacrimă'ndurării pe gene, voiu iertă
 „ Pe cei cari mă vor bate . . . și-oiu binecuvântă
 „ Chiar mâna care'n vuet de glasuri răsvrătite
 „ În trupu-mi o să'implântă piroanele-ascuțite.
 „ Umil, răbdă-voiū toate pe rând, murind astfel,
 „ Cum au grăit profeții: „blând ca un mieluşel . . .

(Em. Papazissu)

Oficiază un preot*) ajutat de cântăreț.

* Paroh și învățător Pr. St. Dima.

Localul de școală e cu o sală de clasă, lipit de biserică.

Populația bulgară a venit după 1877.

Apa se aduce dela 10 puțuri. Comunicația se face prin drumuri naturale.

Ismailchioiu-Ismail.

Câmpia eră un covor verde brodat cu multe flori colorate. Albastrele zări te chemau la o nouă vieață, iar cântecul priveghetorii îți aduceă o liniște mult așteptată.

- „ *Cântați, cântați priveghetori!*
- „ *Mi-e inima buchet de flori*
- „ *Și limpezit de-al vostru tril*
- „ *Simt sufletu-mi iarde copil*“.

(Em. Papazissu).

Cam la 8 km. în direcția sud-sudvest dela Duranculac se află satul *Ismailchioiu*, numit după întemeetorul lui, situat pe șes, străbătut de 2 văi ce se încrucișează chiar în sat.

Se învecmează la răsărit cu satul Sarâ Musa, la apus cu Sernino, la nord cu satul lui Geaferfacă și la sud cu satul Bilo.

Suprafața e . . . ha, din cari 35 ha. ocupă vatra. Populația e de 52 familii cu 239 suflete, din cari 115 bărbați, 120 femei; 215 ștlu scie și ceti.

131 ortodoxi, 5 alte religii, toți plugari, S'au născut 20 băieți și au murit 3.

Pământ productiv 524 ha., izlaz 18 ha., vii 12. Agricultorii au 38 pluguri, 42 căruțe, 8 mașini agricole. In sat sunt: 1 taur, 104 boi, 90 vaci, 104 mânzați, 15 viței, 7 bivoli, In total 230 bovine; 5 armăsari, 48 cai, 54 iepe, 39 cărlani, 5 mânzi, 12 măgari, In total 164 cabaline; 150 berbeci, 2600 oi, in total 2750 ovine; 109 porci.

Biserică, geamie și școală nu sunt.

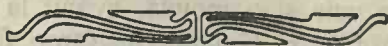
Apa se procură dela 10 puțuri cu burduf.

Ieșind din sat, numai drumuri naturale. Mă uit cu nesăț la bogăția naturii.

„ *Siragul albelor visări.*

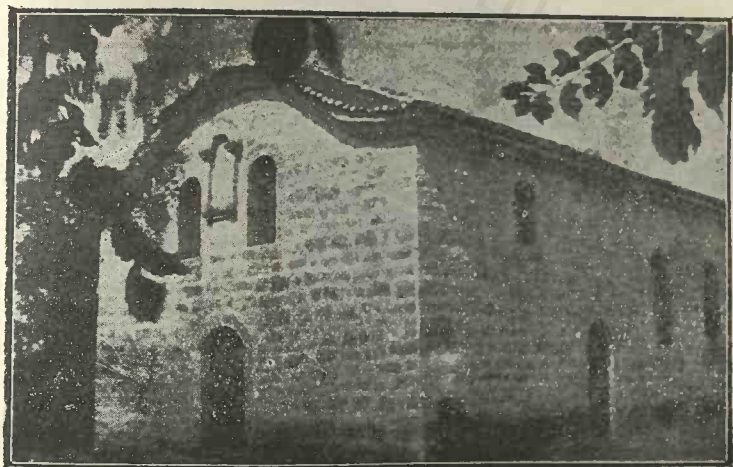
„ *Să vie pe-aripi de cocori*

„ *Cântați, Cântați privighetori!* “. (E. Papazissu)

Sarâ Musa-Musa cel Bălan.

Cam la 6, 5 km. dela Duranculac, în direcția sudsud-vest se află satul *Sarâ-Musa-Musa* cel Bălan.(Bălănești)

Biserica „Sf Dumitru”-Sarâ Musa.

S'a numit astfel după primul întemeietor, un Turc Musa, cu părul gălbui.

„ *S'a sculat în zori*

„ *Călătorul*

„ *Și-a plecat în zori*

„ *Spre un țarm cu flori,*

„ *Visătorul.*“

- „ Țărml înflorit
- „ Cē departe-ī.
- „ De lung drum sdrobot
- „ Chipu-ī vestejit
- „ Ca de moarte-ī . . . ”

(Em. Papazisu).

Pe la finele veacului al 18-lea, au venit și câțiva Bulgari. Ei au găsit 2 fântâni, construite de Turci.

E situat pe vale și o movilă, având la apus vale, la miazăzi *Inghin bair*, *Gondugrop* (spre Caramanli) și la miazănoapte *Sarāmusanski bair*, dealul *Topcii Ghiolgiuc* (spre Bilo), valea *Iurtu*, valea *Caraciliata*.

Pe înținsul satului se află o movilă la marginea apusană, una la miazăzi și două la nord-est.

Suprafața satului e . . . ha, din cari 32 ha., ocupă

Școala primară din Sarā Musa.

vatra satului.

Populația e de 68 familii cu 260 suflete, din cari 136 bărbați, 124 femei; 151 știu scrie și ceti, restul nu știe scrie și ceti; toți ortodoksi, 52 agrișul:ori, 4 meseriași, 2 negustori. S'au născut 3 băieți, au murit 8.

Pământ productiv 360 ha., izlaz 13 ha., vii 10 ha.

Agrișul:ori au 42 pluguri. 45 căruțe, 42 grape, 15 mașini agricole.

În sat sunt 1 taur, 38 boi, 52 vaci, 4 bivoli, 6 bivolițe, 72 mânzați, 28 viței, 3 malaci, în total 234 bovine; 3 armăsari-

42 cai, 24 iepe, 35 cărlani, 4 măgari, în total 168 cabaline; 160 berbeci, 2150 oi, 71 porci.

Pentru măcinatul grăunților e o moară de vânt. Pentru închinăciune e o biserică cu hramul „Sf. Dumitru“.

Localul de școală e propriu, cu 2 săli de clasă. S'au înscris 85 elevi, conduși de 1 învățători și-o conducătoare.

Apa se aduce din 12 puțuri cu burduf. În jurul satului, numai drumuri naturale.

- „ De prin țarine s'aude
- „ Pitpalacul suspinând
- „ Și'n tufiș privighitoarea
- „ Când și când“.

(G. Tutoveanu)

Caramanli-Bivolari.

La sud de Duranculac, la 6 km. se află satul *Caramanli*.

- „ Și cât e zarea mândrelor fânețe,
- „ Suspin'un cântec înțeleș și dulce;
- „ Pe sânul lor smălțat în mii de fețe
- „ Sosește vântul aprig să se culce“.

G. Tutoveanu).

În adevăr valea, în care e așezat satul, a fost prielnică creșterii unui număr mare de bivoli, căci aveă și iar-bă și apa în destul. În turcește caraman însemnează și bivol, deci satul „Bivolari“. Unii susțin că'n aceste locuri au fost aduși berbeci cu coada groasă-caraman, tocmai din Anatolia, din orașelul Caramanli.

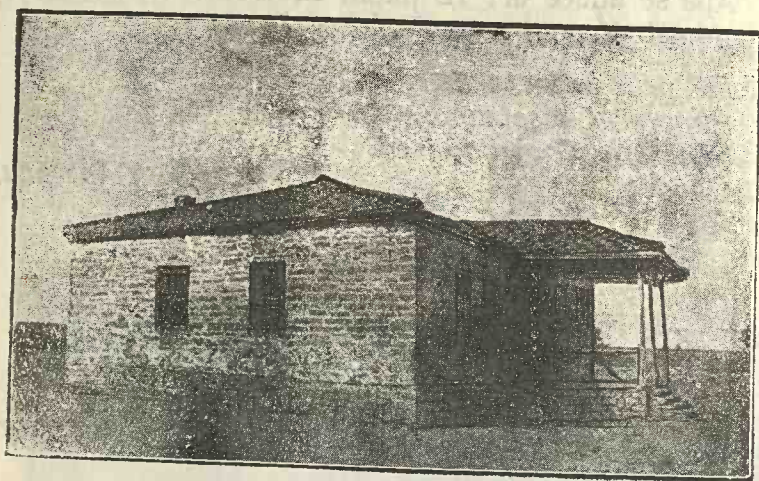
O a treia explicație ar fi dela numele propriu „Caraman“ deci satul Caramanliilor.

E situat pe vale și coaste de dealuri, având la răsărit *Tilchibair*, *Heleo* și *Curughiol*, la apus *Saramu-sanschibair*, *Inghinbair* și *Gonduogrob*, le nordest lacul *Cartal* și la sudvest dealul *viilor Caraman* cu movilele *Satâlmăș*. *Drenacbair* și *Iurtluc culac* la miazăzi.

* Învățător V. Cârstea.

Se învecinează la răsărit cu Marea Neagră, la apus cu satul Sarâ-Musa, la miazănoapte Duranculac și la miazăzi Chiramet.

Suprafața . . ha din cari 43 ha., ocupă vatra. Populația e 83 familii cu 349 suflete, din cari 167 bărbați, 182 femei, 200 știu scrie și ceti, restul nu știe scrie și ceti; toți ortodoxi, după ocupație 80 pluguri, 1 meseriaș, 2 negustori. S'au născut 12, au murit 4.

Școala din Caramanli.

Pământ productiv 275 ha, . . izlaz 22 ha., vii.

Locuitorii au 38 pluguri, 65 căruțe, 17 mașini agricole, 40 grape.

În sat sunt 1 taur, 94 boi, 28 vaci, 4 bivoli, 3 bivolițe, 9 mânzați, 28 viței, în total 257 bovine; 12 armăsari, 44 cai, 85 iepe, 24 cărlani, 36 mânzi, 6 asini, în total 207 cabaline; 184 berbeci, 1860 oi, în total 2044 ovine; 85 porci. Pentru măcinat e o moară de foc.

Apa se ia dela 12 puțuri cu burduf.

Școala funcționează în local propriu, vechiu, cu o sală de clasă. Urmează 52 elevi.

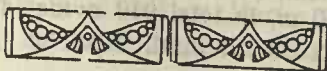
Biserica a fost construită din piatră după războiul Crimeei, dar cel din 1877-1888 a distrus-o.

Biserică'n ruină.

- „ Stă cuvioasă, tristă, pustie și bătrână,
- „ Si prin ferestre sparte, prin uși fiue vântul.
- „ Se pare că vrăjește și că-i auzi cuvântul.
- „

- „ Drept preot, toarce-un greer un gând fin și obscur.
„ Drept dascăl, toacă cariul în învechitul mur.

(M. Eminescu).

Keramet.

La miazăzi de Duranculac, la o depărtare de 11 km., se află satul *Keramet-Ahmed* cel Chior.

Pē vremuri, s'a stabilit în acest loc ca stăpân un turc Ahmed, care nu vedeă cu un ochiu.

- „ Se bucură de oaspe venit din alt pământ;
„ Un oaspe blând la suflet și gingaș la cuvânt.
„ Și-i eră calea floare și urma înflorită
„ Și'n vieață avu parte de-o soție iubită,
„ Pe toți îi miluiă și toți-l ascultă“.

(V. Alexandri).

Oamenii din sat îi ziceau milostivul. Tuturor le dădea sfatul „Fii milostiv, Allah nu te lasă!“ ;Murind, satul a luat numele de *Keramet-Fii milostiv*, sau *Keramet-Ahmed Chiorul*.

Se învecinează la răsărit cu satul *Carapcea*, la apus cu satul *Calaigidere*, la miazănoapte cu *Caramanli* și la sud cu *Satâlmăș*.

E situat pe valea *Keramet*, având la răsărit dealul *Keramet*; la apus *Gondugrobbair*. Pe dealul *Keramet* sunt mo-vilele *Taşlâiu* și *Alceaiu*.

Suprafața e . . ha., din cari 28 ha., ocu-pă vatra satului.

Populația e de 35 familii cu 154 suflete; din cari 77 băr-bați, 177 femei, 100 știu scrie și ceti, restul nu știe carte, toți creștini și plugari.

Monede de bronz
dela Constantin cel
Mare.

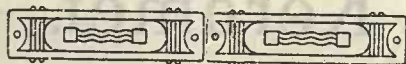
S'au născut 5 băieți; au murit 5.

Agricultorii au 18 pluguri . . 23 căruțe cu cai, 14 boroa-
ne; 5 mașini agricole.

În sat sunt 1 taur, 44 boi, 28 vaci, 2 bivoli, 8 bivolițe, 34
mânzați, 25 viței, 2 malaci, în total 144 bovine; 5 armăsari, 28
cai, 36 iepe, 10 cărlani, 21 mânzi, 3 mângari, în total 106 caba-
line: 58 berbeci, 860 oi, în total 919 ovine; 49 porci.

Biserica și școală nu sunt. Apa se aduce dela 7
puțuri.

În jurul satului numai drumuri naturale.

Carapcea-Neagra.

Cerul eră înourat. Marea sinilie se supăraseră grozav.
Valuri năbădăioase se ridicau și se aruncau de stâncile
țărmlui.

Niște păsărele albe sau cenușii cu alb, ca niște po-
rumbei, se jucau sburdalnic prin aer și pe valuri.

Aci le vedeai dând puternic din aripioare contra vâ-
nului, aci sburau liniștite în sbor planat. Unele plutiau pe
apă, iar, când valul le acoperia, repede dădeau din ari-
pioare, ieșiau deasupra și se scuturau, altele, dându-se
peste cap în aer, cad ca plumbul în apă, nu se mai văd
și după câteva clipe se arată.

Cârâiau, cârâiau mereu, întovărășiau gemătul înăbu-
șit al valurilor.

Pescărușii,*) păreau în aer ca niște bucățele de scri-
sori aruncate din tainele cerului, iar pe apa sinilie ca ne-
nufării pe lac.

Sunt vioi, ageri, mândri și îndrăzneți. Se duc departe
de țărml. Cârâitul lor e singura melodie ce o aud mari-
narii îndepărtați.

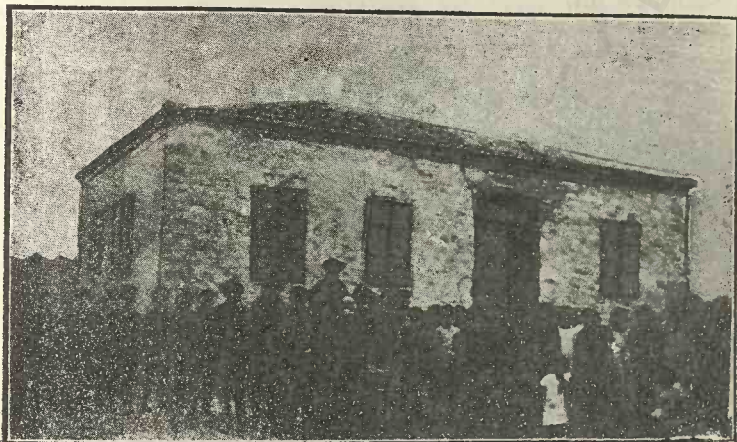
În adevăr sunt copiii sburdalnici ai cerului ori ai va-
lurilor.

Satul *Carapcea*, situat pe malul mării, e la 10 km.
spre sud de Duranculac, pe un loc cu mici ondulațiuni,
la nord *Curughiolbair* și *Tilcabair*, la sud *Satâlmășbair*.

• I. Sîmbionescu. Păsările noastre.

Dela vest la est valea *Cinghineciucur* (fiindcă s'a înecat un țigan). Dela Carapcea spre nord se află movilele *dela vii*, *Selschite moghile*, *Ghemgiu*, la apus *Tilcaiu*, *Caranasufiucler* la sud *Pașăiu* și *Carapcea iucler*.

Se învecinează la răsărit cu Marea Neagră, la apus cu satul Keramet, la miazănoapte Duranculac și la miazăzi Satălmăș.

Școala din Carapcea

Între Carapcea, Duranculac și Mare e lacul *Cartal*.

Acest sat, destul de vechiu, și-a luat numele dela o cadână proprietară *Cara-Apcea*. (Apcea cea Neagră)

Suprafața e . . ha, din cari 40 ha., ocupă vatra satului.

Populația se compune din 87 familii cu 354 suflete, din cari 180 bărbați și 175 femei; 245 știu scrie și cet. restul nu știu carte; 350 ortodoksi, 4 musulmani; 84 plugari, 3 negustori.

S'au născut 10, au murit 6.

Pământ productiv 385 ha, vii . . ha.

Locuitorii au 34 pluguri, . 48 căruțe, 3` boroane, 23 mașini agricole. În sat sunt 1 taur 120 boi, 105 vaci, 8 bivoli, 9 bivolițe, 50 mânzați, 40 viței, în total 343 bovine; 11 armăsari, 63 cai, 84 iepe, 103 mânzi, 17 magar, în total 268 cabaline; 55 berbeci, 1650 oi, în total 1605 ovine; 67 porci.

Pentru măcinat e o moară de vânt.

Biserica este de formă dreptunghiulară, construită în 1890, pe locul vechii biserici. Are hramul Sf. Metodiu și Chiril.

• Paroh și învățător Pr. Florea Călin.

Localul de școală e propriu, cu 2 săli de clasă. S'au înscris 83 elevi, din cari 48 băieți, 35 fete. Instrucțiunea o dă 2 învățători. Mai e și o grădină de copii.

Apa se ia dela 27 puțuri cu burduf.

Carapcea a fost și este însemnată prin viile sale indigenă, cari dau un vin porfiriu, delicios. De ai norocul, să vii la culesul viilor, îți poți da seamă de calitatea lui.

- „ Culegătorii toarnă din hârdae
- „ Și-mi dau din veselia lor să gust.
- „ E al vițelor bogat olocaust
- „ Și-un dor tomnatic răs-mi întretae.
- „ Podgorie, rodind cu prisosință,
- „ Tu, vieață, poamă nesdrobită'n lin,
- „ Aș vrea cu o năpraznică voință
- „ Ca strugurii într'un păhar de vin
- „ Să te strivesc pe toată într'o credință
- „ Și'n ea să strâng al lumilor suspin“.

(Nichifor Crainic).

Satâlmăș-Satul vândut.

Lăculet.

Eră cald. Pe cer nici un nor. Ne uitam și' ntr'o parte și'n alta, să zărim vreo apă. Nu trecu mult și un lac până'n zare. O răcoreală plăcută simțiam. Privind, o mulțime de plante acuaticе, una mai interesantă decât alta, mi-am adus aminte de frumoasa carte a lui *Maurice Maeterlinck* „L'intelligence des fleurs“.

Par'că văd floarea castanului de apă, cum se urcă la suprafață, ajutată de o bășică de aer. Se deschide, solesc clipele nupțiale. In locul aerului din bășică, intră un lichid vâscos, mai greu decât apa și tot aparatul se scoară în nămol, unde se vor coace fructele.

O iarbă fără însemnătate (Hydroharidee) stă în fundul apei. Sosind ceasul nupțial, și cu el speranțele unei vieți noi, floarea femeie își desfășură încet tulpina în formă de spirală, se ridică până la suprafața apei, plutește și apoi înflorește. Floarea bărbătească, de pe altă rădăcină, prin străvezia apei se răsucește plină de speranțe spre floarea femeiească. După un drum scurt, e ținută'n loc de tulpină care e mai scurtă. Lupta începe. O sforțare mare și legătura cu rădăcina se rupe. Deși rănită, to-

Biserica „Sf. Gheorghe” — Satâlmăș.

tuș dorul tainic o mână în sus, bășica de aer ajutând-o. Rana n'o mai simte. Liberă, veselă, se învârtește în jurul îndrăgostitei. Sărutul e prea dulce, dar după el, urmează încetarea vieții. Florile femeiești își închid corolele, ascund, ultimul sărut al logodnicului lor, își răsucesc spiralele și se cobor la fund, pentru a da fructul clipelor de dragoste.

Cu câtă inteligență a dăruit Atotputernicul aceste ființe tăcute, blajine, pline de răbdare, de speranțe și de imaginație!

Mai la apus de Carapcea, la vreo 2 km. se află satul *Satâlmăș*—satul vândut. Pe la 1820, acest sat eră locuit de câteva familii turcești. Ele și-au vândut casele și pământurile, Bulgarilor noi veniți: Satului i-au dat numele „Satâlmăș“ pe turcește, „Prodadeno“ pe bulgărește, „Vân-

dut" pe românește.

E situat la o depărtare de 12 km. de reședință, în apropierea lacului Satâlmăș-Șabla, având la nord *Satâlmășbair*, spre sud *Mezarlâcbair*, *Ghemalschi Grobiște*, la apus *Satâlmășchi Alcea* cu dealul viilor, la răsărit va-

Școala din Satâlmăș.

lea *Rusivo*, la sud *Lesicichi Dupchi*, cu direcția vestest și *V. Iurtluc*, dela sud la nord, spre răsărit movila *Rusiva*, și movilele *Ghiolului*, la sud movilele *Mezarlâc*, *Cealtar*.

Se învecinează la răsărit cu Marea, la apus cu satele *Calaidere* și *Ghiorman*, la nord *Cheramet*, *Çarapcea* și la sud *Șabla*.

Pământul e șes, brăzdat de valea lacului *Satâlmăș-Șabla*, care formează și dealul cu același nume.

Suprafață e de . . . ha, din cari 38 ha. ocupă vatra satului.

Populața e de 94 familii cu 417 suflete; din cari 214 bărbați, 203 femei; 280 știu scrie și ceti; toți ortodoksi; 87 agricultori, 3 meseriași, 4 negustori.

Pământ productiv 382 ha., izlaz 31, vii 14 ha. Locuitorii au 38 pluguri, 59 căruțe cu cai, 44 mașini agricole; vite: 1 taur, 102 boi, 80 vaci, 6 bivoli, 5 bivolițe. 58 mânzați, 35 viței 2 malaci, în total 289 bovine; 10 armăsari, 55 cai, 74 iepe, 97 mânzi, 6 măgari, în total 242 cabaline; 106 berbeci, 1150 oi, în total 1256 ovine; 64 porci.

Biserica e de piatră cu hramul „Sf. Gheorghe“. Oficiază un preot ajutat de 2 cântăreți. Localul de școală e propriu, cu 2 săli de clasă, împrejmuit cu zid de piatră.

Funcționează 1 învățător și 1 conducătoare. S'au înscris elevi 69 la școală și 27 copii la grădiniță.

Pentru măcinat e o moară de vânt.

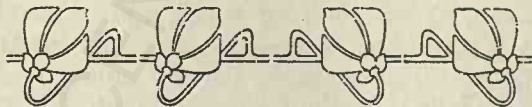
Apa se scoate din 31 puțuri cu burduf.

Și acest sat e renumit prin vii, tot așa ca și Carapcea.

Eră pe'nserate. Bolta cerească smălțată de stele. Regina nopții își scaldă razele în apele liniștite ale lacului. Stătui și priviam cu nesaț.

- „ In fiecare noapte, când bolțile s'aprind.
- „ Stropesc cu aur lacul ce cântă priveghind.
- „ El cântă'n aiurare și'n fundul lui s'adună
- „ Tezaure-imagini de stele și de lună.
- „ Se leagănă ntre țărături și murmură șoapte
- „ Stăpân p'atâta aur în fiecare noapte.
- „ Deși ca ieri și astăzi și mâine se va trezi
- „ Că ce culege, pierde în fiecare zi,
- „ Cu seara-ți crește visul și-ți moare trist în zori,
- „ O, lac, vrăjit adesea, mințit de atâte ori.
- „ Mereu aceleași visuri resar și iar dispar,
- „ Iar tu le cânti venirea și plângi al lor zadar,
- „ Desamăgit de soare, vrăjit de'nstelare,
- „ In goana nesfârșită a clipelor fugare.

(Nichifor Crainic)

Calaigidere-Spoitori.

Plec din Satâlmăș pe un drum natural spre apus. In cale întâlnesc niște țigani, neam rătăcit. Fața lor bronzată și dinții lor albi au un farmec. Avutul lor în care și

---

• Învățător I. Miulescu.

pe niște măgăruși. Căinii legați de căruți, iar găinele împărțiate pe lângă ei. Un cocoș cocoțat cântă de foc. Se duceau la muncă.

- „ Sfânta muncă e aceea
- „ Ce răsplăt' n ea găsește.
- „ De'nțelegi tu asta, cheea
- „ Fericirii tale o ții,
- „ Urgisit de toți să fii“.

(Al. Vlăhuță).

În marginea satului poposise. Iși așezase foalele, nicovale, focul aprins și dădeau de zor la niște vase de aramă spre a le spoi.

În timpurile mai vechi, (125 ani) se așezase pe acest loc câțiva spoitori și satul s'a numit *Calaigidere* (Spoitori).

E situat la apus de satul Satâlmăș. În prelungirea văii lacului „Cartal“, numită *Calaigidere*, având la răsărit și sud *Kerametbair*, la apus dealul *Caralar*, la nord *Topcii Ghiolgiuc* și valea *Topcii Ghiolgiuc*.

Valea *Calaigidere* se îndreaptă spre sud către satul *Ghiorman*.

E depărtat de reședință de vreo 12 km.

Suprafața . . . ha, din cari 37 ocupă vatra satului. Populația e 32 familii cu 142 suflete, din cari 76 bărbați, 76 femei; 135 știu scrie și ceti, 47 nu știu scrie și ceti; 126 ortodoxi, 13 mohamedani, 3 alte religii; mai tot Găgăuți.

S'au născut 12, au murit 3. Pământ productiv 315 ha. izlaz 15 ha., vii 17 ha. Locuitorii au 25 pluguri, 28 căruțe, 20 grabe, 1 trior, 14 mașini agricole

Vite: 1 taur, 54 boi, 48 vaci, 3 bivoli, 4 bivolițe, 18 mânzați, 16 viței, 1 malac, în total 145 bovine; 5 armăsari, 32 cai, 38 iepe, 30 mânzi, în total 108 cabaline; 96 bebeci, 1800 oi, 85 porci.

Pentru măcinat e o moară sistematică cu motor.

Apa se aduce de la 9 puțuri. Biserica nu e. Localul de școală e propriu, cu o sală de clasă și câteva camere pentru învățător.

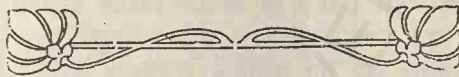
Monede de
bronz dcla Lici-
nius.

Pe dealul morii, în partea de miazăzi a satului, se află ruinele unui castru roman. S'au găsit inscripții latine și monede cu chipul lui Traian. Urmele zidurilor arată o grosime de 2 m. și temelia eră betonată.

În coasta dealului sunt câteva peșteri cu stalactite și salagmite.

Mormintele Romanilor sunt mărturia străbunilor noștri. Câte lucruri importante vor descoperi arhiologii în aceste locuri!

- „ *Slăviți morții, acolo dorm, apele în ropot*
- „ *Și iarba să le'ngâne repaosul tihnit.*
- „ *In turla depe culme s'a clătinat un clopot*
- „ *Și rugăciunea serii plutește'n infinit". (N. Crainic)*

Caralar-Negri.

Plec pe drum natural în spre sudvest. La câțiva km. se vede un sat.

- „ *Haidem, câmpiile ne-așteaptă*
- „ *Cu flori și cu coroane'tinse,*
- „ *Sub straja dealurilor înalte*
- „ *Dorm șesuri leneșe și lînse*
- „ *Ca netezișul unei ape.*
- „ *Și lanuri lungi de grâne coapte*
- „ *Sclipesc ca aurul în soare".*

(Al. Vlăhuță).

E situat pe valea *Caralar*, având la răsărit dealul *Kairac*, la sud dealul *Caralar* la nord *Baalarbair* și la apus valea *Covanalcea*.

CS

Dela Crispus și
Probu s.

Se învecinează la răsărit cu satele *Calaididere* și *Ghiorman*, la apus *Caranasuf*, la nord *Ismailcichioiu* și la sud *Ialâuciorman*.

E depărtat de reședință de 18 km. *Vatra* satului

ocupă 21 ha. Populația e de 35 familii de Găgăuți cu 149 suflete, din cari 77 bărbați și 72 femei; 90 știutori de carte, ortodoxi.

Au 28 pluguri, 25 căruțe, 24 grape de fier și 8 mașini agricole.

Au crescut 1 taur, 86 boi, 70 vaci, 69 mânzați, 48 viței, 10 bivoli, în total 284 bovine; 9 armăsari, 45 cai, 54 iepe, 65 mânzi și 2000 oi.

Au un local mic de școală. Frecventează vreo 30 copii, conduși de un învățător.

Cara Nasuf. (Nasuf cel Negru)

Din acest sat până la satul vecin *Caranasuf*, nu e mai mult de un kilometru. Cum mergeam în trăsuri, mi-adusei aminte de un articol frumos scris.

„ *Pace-Vouă* ”.

- „ *Iar ca să trăești în pace,*
- „ *Nimic lumii să nu-i ceri,*
- „ *Binele te învață a face*
- „ *Ca albina mierea ei* ”.

(Al. Vlăhuță)

Dela Crispus.

E situat pe valea cu acelaș nume, avânt la apus dealul *Caranasuf* departe de reședință de 19 km. E populată decâteva familii.

Se găsec un taur, 20 boi, 26 vaci, 9 mânzați, 74 viței, în total 82 bovine; 1 armăsar, 14 cai, 8 iepe, 8 cărlani, 3 măgari, în total 40 cabaline; 18 berbeci 562 oi, 41 cărlani, în total 616 ovine și 7 porci.

Apa și-o procură din puțuri cu burduf.

Comunicația se face prin drumuri naturale printre tarlae.

- „ *Iată cum din lanul galben se ridică pătimași*
- „ *Maci rotunzi și nvălorăți*
- „ *Car'e'n dorul lor de soare vor să cadă fărămați.*

(N. Crainic).

Șabla-Carieni.

Iarna lungă . . . lungă. S'au tot rugat și oamenii și vitele ca Cel de Sus să trimită un soare mai călduros, căci

- „ *Dochia sub cortul ei de gheață,*
- „ *Unde tremură mereu,*
- „ *Ține acum odorul său,*
- „ *Dulce izvor de viață,*
- „ *Zâmbetul lui Dumnezeu.*
- „ *Il sărută, îl desmiardă,*
- „ *Ziua, noaptea neîncetat,*
- „ *Ca pe un mire descântat,*
- „ *Și se teme să nu-l piardă*
- „ *Dela ochiu-i degerat“.*

(V. Alexandri.)

Monede de
bronz din Calat-
tis
Demetra, pe re-
vers dioscirii
pe cai

Bieții oameni au vândut mai totul pentru lemne și cele necesare hranei.

Câți nu și-au găsit sfârșitul fără de vreme!

Pe prispele caselor stau bătrânele plângând pe cei ce le erau scumpi; femeile tinere pe iubiții lor bărbați; mamele pe copilașii nevindecați.

Și vitele sunt slabe, căci hrana adunată le-a fost dată cu multă chibzuire:

- „ *Bietul soare'n fermecare*
- „ *Pierde lustru-i aurit*

„ Sub răsufnul ei cumplit.
„ El pe lume nu mai are
„ Nici apus, nici răsărit“.

Zilele trec . . . . , trec și cu ele soarele se aprinde, sboară în cerul părăsit și cu razele-i dulci încălzește toate vietățile de pe lume.

Pe câmpie, colțul ierbii a răsărit; în pădure ghiociei, prima floare ce străbate zăpada, cum spun Francezii (Perce-neige) s'au ivit; mugurii au început să se deschidă;

Biserica „Sf. Haralambie“ din Șabla.

cornii sunt galbeni de flori; caișii înfloriți par ca ninși; în izlaz au ieșit oile și câte un mielușel aleargă lângă mama lui, ciocârliă se înalță către ceruri, aducând prinos de mulțumire bunului Creator că a trecut iarna.

Un vânt neașteptat se ivește. Soarele s'a ascuns în norii plumburii, de frica babelor, amarnic supărate.

„ Căci ferească Domnul Sfântul
„ Deale babelor iubiri“

Intru în sat. Oamenii în grabă pun turmele la adăpost. Mai strâng ceva lemne.

„ Babele prin răstoace
„ Ca ciumele alergând

„ Văietându-se plângând,

„ Scutur ale lor cojoace

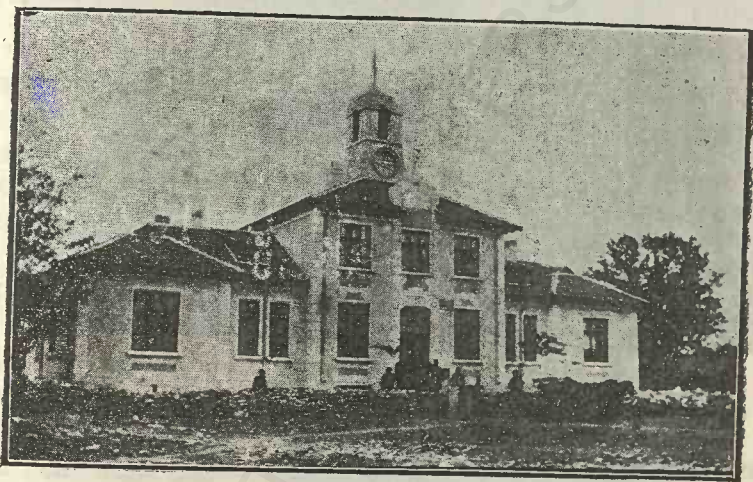
„ Când cu ploae, când ningând“ (V. Alexandri).

Satul Șabla e situat pe valea Șabla, la depărtare de câțiva kilometri de malul mării.

Se învecinează la răsărit cu marea, la apus cu satul Ialâuciorman, la mieznoapte cu satele Ghiorman și Satâlmăș și la miezăzi cu Sarâmeșe, Caiabeiuchioiu și Iazăgilar.

Și-a luat numele dela o cadână, proprietară mare a acestor locuri „Aișe-Abla“.

Pe vremuri, în apropiere eră portul greco-roman *Caria*,¹⁾ ale cărui urme se mai recunosc și astăzi la far, un zid de

Primăria din Șabla.

câteva sute de metri în mare, ca dig și cele 2 intrări de nord și sud după cum batea vântul.

În secolul II-lea după Christos, geograful *Arrianis* pomenește: „Dela portul Cariilor până la Tetrusias, sunt o sută douăzeci de stadii“ iar ³⁾*Anonymus Periplus Ponti Euxini* ³⁾ „De la portul Carilor până la Tetrusias sau vârful Tiriza, care oferă un adăpost sigur contra vânturilor dela apus și care acum se numește Acra, sunt 120 stadii, 16 mile“, *Pomponius Mela* „⁴⁾ Pe țărmi este Histro-

1) G. Popa Lizeanu. Celăți și orașe greco-romane pag. 42-45.

2) Arriani. Periplus Ponti Euxini, 35

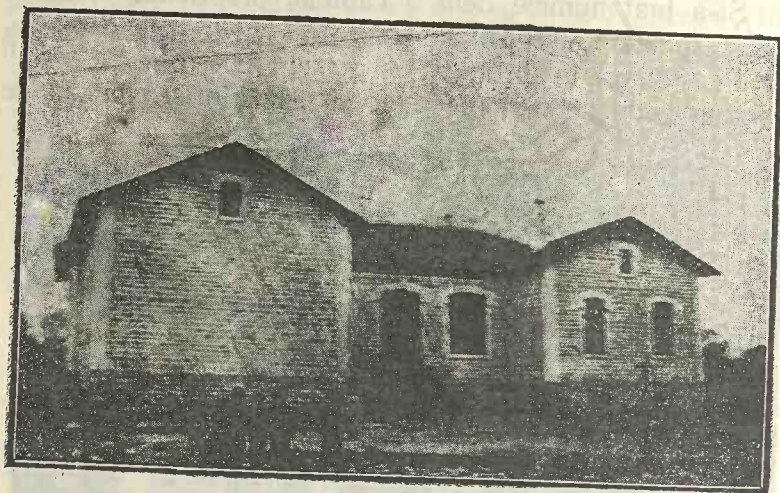
3) Anonimi, Periplus Ponti Euxini 75 și 76.

4) Pomponius Mela, Corographia II r.

polis, Callatis, colonie din Milet, Tomoi, *portul Caria* și promontoriul Tiristis“

In hărțile vechi e notat la sud de Callatis „*Caricus portus*“.

S'au găsit monede romane dela Gordian, Liciniu, Septimiu Sever, Antonin Piu etc. monede din orașele vechi Tomis, Callatis, Odessus, Dionysopolis și Marcianopolis, coloană cu inscripții, pahare, anfore, cercei de aur etc.

Școala primară din Șabla

O frumoasă colecție de monede din aceste părți a fost donată muzeului arhiologic din Varna de către Pr. N. Țițov.

La răsărit are dealul *Karaul* și dealul *Sivriuc*, despărțite prin valea *Balâc-Curusu*, la apus *dealul viilor* și dealul *Komaria*, la sud dealuri fără nume până în valea *Dulcina Mal Sârtâ* și la nord dealuri fără nume până'n valea *ghiolului*, valea *Canara* și valea *Iurtluc*.

La răsărit movilele Chiopec, Sivriuc, iar la sudest Cântâiuc, la nord Musaiuc și Cavalgiuc.

Pe întinsul acestui sat e lacul Șabla, renumit prin pește și mai ales prin raci, cunoscuți în împrejurimi ca mărime.

Suprafața satului e 25.295 ha. din cari 200 ha. ocupă vatra satului.

Populația se compune din 435 familii cu 1898 suflete; din

cari 954 bărbați și 934 femei; 1872 ortodoxi, 1 mohamedan și 20 alte religii; după instrucțiuni: 1670 știu carte, 218 nu știu carte.

Locuitorii se ocupă cu plugăria.

Mai sunt 3 cârciumari, 5 cafegii, 8 băcani, 4 manufacturiști, 5 fierari, 2 lemnari.

Pământ productiv e 4820 ha. 200 ha. vii, 45 ha. pădure, 30 ha. izlaz.

Vechile vii, numai în parte distruse, dau un vin excelent, renumit în aceste părți.

Pentru lucratul pământului sunt pluguri, care cu boi, căruțe cu cai și 12 mașini agricole.

În sat în 1925, au fost 10 tauri, 465 boi, 376 vaci, 17 bivoli, 99 viței, 10 mânzați, în total 1177 bovine: 22 armasari, 324 cai, 202 iepe de prăsilă și de tracțiune, 36 cărlani, 65 mânzi, 2 catări, 44 asini, total 743 cabaline; 235 berbeci, 3994 oi, 18 capre și iezi, 217 porci.

În acest sat e reședința comunei.

Primăria e instalată într'un frumos local de cărămidă și piatră, având la mijloc un etaj și turn.

Pentru închinăciune e o biserică de piatră, fără cupolă, în formă dreptunghiulară, ca toate bisericile din această regiune. Oficiază un preot ajutat de cântăreț și paracliser.

Copii urmează la școală, instalată în local propriu, cu 5 sali de clasă, împrejmuit [cu grilaj de lemn.

Sunt înscriși 308 elevi. Predau 6 învățători.**

Focă din familia Monahus a biventer. subordinalul piuipedelor, prinsă la farul Șabla 9 Oct. 1921. botezată „Mita”

Mai este și o grădină de copii cu o conducătoare***
Apa se scoate din puțuri.

Comunicația se face numai prin drumuri naturale,
căci șoseaua proiectată Cavarna Mangalia e încă neterminată.

La mare e farul Șabla, ce anunță marinarilor că acolo e un loc de adăpost încă din timpurile vechi.

E la 43, 33 latitudine nordică și la 28, 39 longitudin edela meridianul Grinwiech sau 26, 19 dela Paris, construit la 30 m. deasupra nivelului mării; de societatea franceză „Compagnie des Phares ottomans“. Lentila e de categorie VI-a cu lumina albă și care se zărește până la 15 mile de orizont.

S'a inaugurat la 15 Iulie 1856.

Am ieșit din sat cu greutate.

Nouă nopți și nouă zile a ținut turbarea Babelor.

Și câți n'au suferit în aceste zile, încrezători în soarele primăvăratec !

- „ La răsufllul lor deodată
- „ Tot ce-i verde, înflorit,
- „ Cade, moare vctestejit,
- „ Turbarea e neîmpăcată
- „ Dorul lor neînbâlnzit“

• Deodată soarele se arată strălucitor.

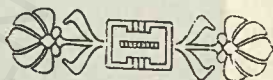
„ Toți caută cu speranță la învingător.

„ Babele țină, cad și pe loc mor,

„ Pân la anul viitor. (V. Alexandri)

Dela Crispus

Ghiorman-Peștera.

La razele soarelui, ce păreau atât de dulci, după furia babelor, plec pe drumul natural în direcția nordest

* Paroh Pr. N. Țitov. ** Al. Nicolaescu, Eftimia Nicolaescu, Ec. Olărescu. Anastasia Floru, Sabina Ludoșanu. *** Adela Munteanu.
Șeful circ. fiscale Victor Olărescu.

și dau de satul „Gheiorman“ prescurtat „Ghiorman“ (pădure depărtată).

Pe aceste locuri, în timpurile mai vechi, eră o pădure nesfârșită; astăzi, totul e prefăcut în ogoare.

E situat pe valea Ghiorman, la opt km. de reședință, având la răsărit dealul *Comaria*, la apus, nord și sud *Ghiorman bair*.

În partea răsăriteană sunt movilele *Cușuiucler*, *Keslivo*, *Marco*, iar în partea nordică *Duranculaschiuc* și *Comariaiu*.

Școala primară-Ghiorman.

Se învecinește la răsărit cu satul Satâlmăș, la apus cu satul Caralar, la miazănoapte cu Calaidere și la miazăzi cu satul Ialâuciorman.

Suprafața e 2595 ha. din cari 35 ha. ocupă vatra satului.

Populația se compune din 54 familii cu 258 suflete; 134 bărbați și 124 femei; 180 știu carte, 78 nu știu scrie și ceti; toți ortodoksi, plugari.

Pentru lucrarea pământului au 38 pluguri, 10 care cu boi, 39 căruțe cu cai, 6 mașini agricole.

În sat sunt 107 boi, 95 vaci, 2 bivoli, 10 bivolițe, 64 mânzați, 27 viței, 7 malaci, în total 312 bovine; 2 armășari, 63 cai, 47 iepe, 26 mânzi, 12 măgari, în total 150 cabaline; 60 berbeci, 1894 oi, în total 1909 ovine și 59 porci.

Pentru măcinat nu e decât o moară de vânt.

• Învățător G. Cosmulescu.

Biserică nu e.

Localul de școală e propriu, construit din piatră, cu o sală de clasă, împrejmuit și cu o grădiniță școlară.

S'au înscris elevi sub conducerea unui învățător.

Apa se aduce dela puțuri.

Comunicația se face numai prin drumuri naturale.

În 1906 la 2 km. de sat, în direcția nordestică, s'a deschis o groapă ce conduce la o peșteră cu stalactite.

Sătenii au început a rupe din aceste frumoase și curioase fabricațiuni ale naturii.

- „ Depe Tavanen'tenucate,
- „ Tăcute lacrimi cad mereu
- „ Și par'că tot sporesc din greu,
- „ Din mare izvoare depărtate,
- „ Șuvițe tainice de apă
- „ Spre peșteri drum de ani străbat,
- „ Într'una se preling și sapă
- „ Tavanul șubred și'noptat.
- „ Dar după ani de picurare
- „ S'au închegat coloane pline;
- „ Eterna bolții lăcrămare
- „ În loc s'o surpe, o susține“.

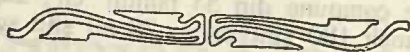

Constantin cel Mare

(Cerna)

Până să intervină să se păzească această peșteră și să se construească o scară de lemn, niște săteni au aruncat câteva cărute de pae, astupând intrarea.

Când va sosi ceasul, să ne putem scobori iarăș în peșteră, să admirăm coloanele din lacrimi închegate!

Calâcichioiu-Răsboieni.

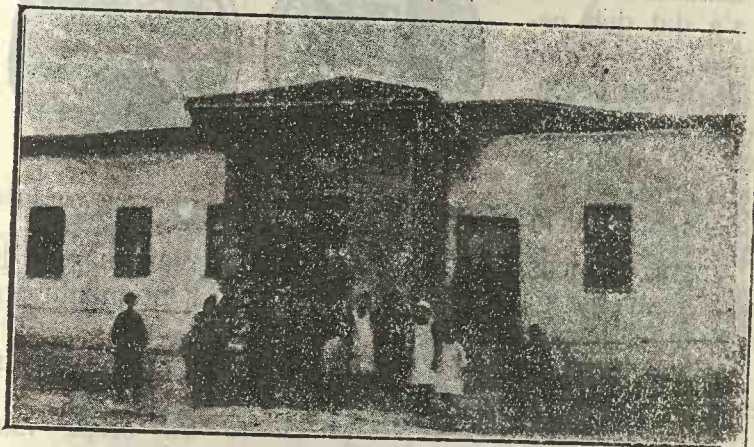
Plecasem dela Șabla în Martie în una din zilele Babelor. Pe cer numai câțiva nori plumburii, cari ascundeau soarele, coprins de groaza îndrăgostirii Babelor.

Pierdusem răbdarea în cele 2 zile cât stătusem în

sat, căci Babele își scuturase bine cojoacele, când cu ploăie, când cu ninsoare.

Increzător, mânam căluții, să pot parcurge cei 7 km. până'n sat.

Mai cu vorba, mai cu biciul, 5 km. s'au dus. Un vânt și un nor negru, supărați ca niște dușmani neîmpăcați, se iviră. Picături încep să cadă. Se întetesc. Plouă. Plouă bine.

Scoală primară - Calăcichioiu.

„ *Se cerne bine ploaea*

„ *Și vremile's mahnite,*

„ *Câmpiile și codrul*

„ *De soare's oropsite.*

(M. Vanda).

Am luptat până la sat, aducându-mi aminte de cucerirea lui

E situat pe loc întins, având la nord *Covanlâc bair* și valea *Balâc curusu*, movilele *Covanlâc iu*, *Cănlâiuc*, *Delgiuic*, iar la nord *Taşlâiuc*, *Taşlâiuc biuiuc*, *Taşlâiuc chiuciuc* și *Mameliuc*.

Se învecinează la nordvest cu satul *Șabla*, la sud cu satul *Caiabeichioiu* și la apus *Sarâ-Meșe*.

În negurile vremurilor, aceste pământuri au fost locuite de Romani și au purtat de sigur nume romane, dovadă mulțimea monedelor de aramă, și chiar de aur găsite

în ani din urmă.

Se zice că pe unele ar fi chiar numele lui Traian, iar pe altele soldatul roman în fața soldatului dac.

După căderea Constantinopolului, Turcii au înaintat ocupând diferite localități de pe litoral și așa chiar acest sat, care după lupte crâncene a fost cucerit, dându-i numele de *Călci*, adică ocupat prin sabie.

O versiune e că denumirea satului s'a dat dela *peștii sburători-Călci balâc*, ce se pescuiau în apropiere de acest loc. Tărnul e ridicat între 5-8 metri, deasupra nivelu-

Tomis. Gordianus Pius-pe revers împăratul călare, cu lancea lovind pe dușman.

lui mării, stâncos, cu pereți verticali, cu scări săpate în piatră și diferite galerii de adăpost, poate a populațiilor Troglodyte. Inspre Șabla sunt două movile mari.

Clima este dulce. Pe aci suflă vânturile de est și vest.

Suprafața satului e 1580 ha., din cari 15 ha. ocupă vatra satului.

Populația se compune din 50 familii cu 238 suflete; după sex 115 bărbați și 123 femei; toți ortodoxi; 170 știu carte.

Ocupațiunea locuitorilor e agricolă.

Cresc 3 tauri, 111 boi, 89 vaci, 4 bivoli; 8 bivolițe, 64 mânzați, 28 viței 3 málaci, în total 310 bovine; 8 armăsari, 62 cai, 36 iepe, 22 mânzi, 2 cătări, 6 măgari, în total 136 cabaline; 40 berbeci, 1029 oi, în total 1069 ovine și 82 porci.

O singură moară de vânt macină grăunțe pentru vite. Biserică nu există. Pentru cerințele rituale vine preotul din Șabla. Pentru instrucțiune e un local de școală, construit din piatră, de săteni, compus din o sală de clasă și două săli mici pentru învățator. Imprejmuirea e de piatră.

La școală urmează 52 elevi, din cari 27 băieți și 25 fete.

Apa se aduce din puțuri.

* Învățător V. Popescn

Comunicația se face prin drumuri naturale.

Pe țărmul mării se vede și astăzi zidul cetății vechi.

În acest sat pescăriile statului au pescari. Încercase în această zi să prindă scrumbii și avusese noroc. Am mâncat scrumbii la gratar, am băut vinișor indigen de Săbla și am uitat de răsboirea cu ploaia și ninsoarea.

Caiabeiuchioiu-Stânca.

Dela Calâcichioiu, pe malul mării în spre sud, după 5 km. dăm de satul Caiabeiuchioiu (Satul beifului Piatră) depărtat de reședință de 12 km. Malurile sunt stâncoase, pietre mari rupte și căzute în mare, din cauza cutremurilor.

- „ Sub stânca fulgerată dela limanul mării
- „ Nu-i undă să nu știe cuvintele pierzării
- „ Și numai aripi negre bat apele ce sună,
- „ Numai chemarea morții răsare din furtună.
- „ Vai, câți nu-și ispășiră sub stâncile haine
- „ Amara nebunie de-a fi crezut în tine“. (Cerna).

E situat pe șes, având la apus Surtuchioiu bair până la nord la pădurea Caiabeichioiu și Lambrulocolo, despărțite prin valea Mahmudorman.

Se învecinează la nord cu Calâcichioiu, la sud cu Surtuchioiu, la apus cu satul Hagi-Dumitru și la răsărit Marea Neagră.

Suprafața satului e de 4125 ha., din cari 35 ha. ocupă vatră satului.

Populația se compune din 50 familii cu 216 suflete; după sex 103 bărbați și 113 femei; 111 știu carte; toți ortodoksi.

Ocupația principală e agricultura.

În sat sunt 4 tauri, 149 boi, 118 vaci, 8 bivoli, 9 bivolițe, 83 mânzați, 46 viței, 8 malaci, în total 425 bovine; 8 armăsari, 45 iepe, 38 cai, 19 cărlani, 16 mânzi, 32 asini, în total 118 cabaline; 105 berbeci, 1270 oi, în total 1375 ovine; 72 porci.

Pentru măcinat grăunte e o moară de vânt.

Biserica nu e. Școala e în local închiriat cu o sală de clasă. S'au înscris 32 elevi din care 14 băieți și 18 fete.

Apa se aduce dela puțuri.

Comunicația se face prin drumuri naturale.

Și aci se găsesc urmele unui castru vechiu. Am apucat pe malul mării, spre sud, Valurile păreau înegrite și se aruncau cu putere de stânci.

„Și par'că marea poartă un veșnic vâl cernit,
„Jelind vieți, pe cari tot ea le-a mistuit“. (Cerna).

Surtuchioiu-Satul Nomazi.

După cale de 4 km. ajung în satul Surtuchioiu-Satul nomazi.

S'a numit astfel fiind întemeiat de două familii nomade cu 5 suflete.

E departe de reședință de 16 km. și e situat pe

platou, având la nord pădurea *Surtiuorman*; la sud pădurea *Carala cășla* și dealul *Beilic cara*, la apus valea *Caira bunar alcea*, dealul *Iasarmat sârtâ*, valea *Biuiuc alan alcea*, dealul *Almalâc sârtâ*, valea *Coru așlâ* și dealul *Ceatal meșe* până'n valea *Ghiaursuiutciuc*.

Populația se compune din 2 familii cu 13 suflete, din cari 6 bărbați și 7 femei.

În sat sunt 2 tauri, 43 boi, 58 vaci, 4 bivoli, 6 bivolițe, 21 mânzați, 15 viței, 12 malaci, în total 167 bovine; 2 armăsari, 10 cai, 22 iepe, 10, cărlani 15 mânzi, 6 măgari, în total 65 cabaline; 48 berbeci, 696 oi, 265 miel, 30 capre, în total 1039 ovine; 10 porci.

Biserică și școală nu e.

Comunicația se face numai prin drumuri naturale.

Între Caiabeichioiu și Surtuchioiu la „Iaiila“ se află un podiș pietruit pe o întindere destul de mare. Sunt urmele unei cetăți vechi. În peșteri se găsește locul unde stăteau candelile, deci templu de închinăciune al creștinilor din aceste părți, acum 15 secole și mai bine.

- „ *Departe un fluier să aude*
- „ *Un cântec aiurit duios,*
- „ *Ce'n note lungi tremurătoare*
- „ *Suspină lin, misterios“.*

Istros Zeița Atena, pe
revers Dionisos, jos pantera.

Sarâ Meșe-Gorunul Galben.

Mergeam pe un drum natural pe lângă șoseaua în construcție Cavarna-Șabla. În stânga drumului un lăstăriș de stejar, urmele unei păduri mari, a căror frunze îngălbenite stăteau până'n primăvară, dând aspectul stejariilor galbeni. Și lemnul e tot galbui.

- „ *Galben e la față codrul*
- „ *Și în dorul lui visează*
- „ *La splendoarea sa trecută*
- „ *Plânge codrul și oftează“ (Al. Vlăhuță).*

Și satului, întemeiat mai târziu lângă pădure, i-au dat numele „Sarâmeșe. Se află la 6 km. la sud de Șabla.

E situat pe o vâlcea, având la răsărit valea *Mahmudorman*, la apus pădurea *Sarâ-meșe*, la nord dealuri până'n valea *Dulcița mal sârtâ* și la sud dealurile cu vii până la pădurile *Gislar olu curusu* și *Lambrulocolo*.

Se învecinează la răsărit cu satul Calâcichioiu, la apus Iazăgilar, la miazănoapte Șabla și la sud Ghiaursuiutciuc.

Scoala primară - Sarâ-meșe.

Populația se compune din 61 familii, cu 278 suflete; din cari 138 bărbați și 120 femei; 159 știu scrie și ceti, toți ortodoksi; un sfert sunt Găgăuzi.

După ocupațiune. 38 agricultori, 1 meseriaș, 2 negustori.

Agricultorii au 25 pluguri, 33 căruțe cu cai, 1 trior, 2 mașini agricole.

Cresc 8 tauri, 129 boi, 96 vaci, 3 bivoli, 4 bivolițe, 54 mânzați, 29 viței, 2 malaci, în total 325 bovine; 4 armăsari, 49 cai, 46 iepe, 20 cărlani, 11 mânzi, 2 catâri, 5 măgari, în total 137 cabaline; 42 berbeci, 1012 oi, 6 capre, în total 1060 ovine; 95 porci.

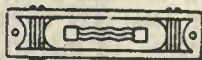
Biserică nu e. Pentru instrucțiune e un local propriu, cu o sală de clasă, împrejmuit.

S'au înscris 49 elevi. După cercetări, satul pare a fi întemeiat pe la 1847. Apa se aduce dela puțuri. Comunicația se face prin drumuri naturale.

Am ieșit din sat, apucând pe lângă pădurea întristată.

*Invățător Victor Popescu.

- „ Știu, ți-e dor de haina verde
- „ Și de doina ciripită
- „ Care-ți dă fiori de viață
- „ Vai, pădurea mea iubită“ . (M. Vanda).

Iazâgilar-Scriitori.

Am luat drumul spre sudvest. Eră o zi mai căldică. Sătenii ieșise cu plugurile la arat. Priviam cum fierul tăiă brazda în un pământ negru, ca de flori.

- „ Tu scrii și-acum cu plugul, primăvara,
- „ A țarinii mănoasă poezie.
- „ E, greu, dar dulce și-au primit povară
- „ De a zagrăvi divina-i măreție. (Nichifor Crainic)

Iată și satul Iazâgilar-Scriitori.

Printre cei dintâi locuitori erau și câțiva cărturari și meșteri ai condeului, cărorose adresau cei împričinați spre a le scrie păsurile. Dela aceștia s'a zis și satului „Scriitori“ pe turcește „Iazâgilar“.

Tomis, Gordianus Pius-pe revers Fortuna, coroană pe cap, în mână cărja și cornul de abundență.

E situat pe șes și se învecinează la răsărit cu satul Sarâ-meșê, la apus cu satul Racovski, la miazănoapte Ialâiuciorman și la sud Hagi-Dumitru.

La nord are pădurea Iazâgilar până'n valea *Goleama Dulcina Mahmud orman*, iar la sud pădurea *Gistololu Curusu*.

În partea de miazănoapte se află movila *Hagi-Bechir*.

Suprafața e 1940 ha, din cari 25 ha. ocupă varta satului. Populația se compune din 43 familii cu 173 suflete; din cari 81 bărbați, 92 femei; 117 ortodoxi, 71 știu scrie și ceti.

Locuitorii au 14 pluguri, 17 căruțe cu cai, 1 trior, 11 mașini agricole.

Se îngrijesc 148 boi, 75 vaci, 2 bivoli, 14 bivolițe, 32 mânzați, 75 viței, 3 malaci, în total 339 bovine; 7 armăsari, 35 cai, 37 iepe, 24 cărlani, 14 mânzi, 13 măgari, în total 130 cabaline; 43 berbeci, 904 oi, 3 capre, în total 955 ovine și 37 porci.

Pentru măcinatul grăunțelor e o moară de vânt. Școală și biserică nu sunt. Apa se scoate din puțuri. Comunicația se face prin drumuri naturale.

Și mă gândiam la scriitorii meșteri

- „ Voi urmați cu repegiune cugetările regine,
- „ Când plutind pe aripi sfinte printre stelele senine.
- „ Pe a lor urme luminoase voi asemenea mergeți.
- „ Cu-a ei candelă de aur, palida înțelepciune
- „ Cu zămbirea ei regală, ca o stea ce nu apune
- „ Lumină e vieții voastre, drum de roze semănat,
- „ Sufletul vostru un înger, inima voastră o liră
- „ Ce la vântul cald ce-o mișcă cânturi molcome respiră,
- „ Ochiul vostru vede'n lume de icoane un palat“.

(M. Eminescu).

Ialâiuciorman - (Pădurenii)

La 6 km. spre vest de Șabla se află satul Ialâiuciorman. Trei păduri pe malul mării) o

Pe vremuri trei păduri mari acperiau acest ținut. Satul întemieat în urmă și-a luat numele după cele trei păduri.

Se învecinează la răsărit cu satul Șabla, la apus cu satul Chioiuliuc, la miazănoapte cu Ghiorman și la miazăzi Iazâgilar.

La răsărit d. Comaria, despărțit prin valea cu ace-

lași nume, la apus dealurile *Iurtluc, Saale arcasă și Ceatale*, la nord d. *Ghiormaniolu*, despărțit prin valea *Ceatalghiolgiuc* și la sud d. Bost. La vest mai sunt văile *Ialâiuciorman și Cazâlcea alcea*. La vest e movila *Luciormanschi* și la nord *Baeram*.

Populația de 100 familii cu 416 suflete, din cari 207 bărbați și 209 femei, 245 știutori de carte: ortodoxi: toți Găgăuți, După ocazie 95 agricultorii, 1 meseriaș, 4 negustori, Pământ productiv 2800 ha, izlaz 58 ha.

Biserica din Iulâiuciorman.

Agricultorii au 56 pluguri, 78 căruțe cu cai, 12 mașini agricole. În sat sunt 4 tauri, 206 boi, 173 vaci, 10 bivoli, 7 bivolițe, 88 mânzați, 4 viței, 4 malaci, în total 539 bovine; 6 armăsari, 69 cai, 59 iepe, 26 cârlani, 17 mânzi, 18 așini, în total 194 cabaline; 80 berbeci, 2311 oi, în total 2391 ovine; 108 porci.

Biserica este după tipul regiunii.

Localul de școală e propriu, cu o sală de clasă. Urmează 65 elevi sub conducerea unui învățător.* Apa se aduce dela puțuri. Comunicația se face numai prin drumuri naturale. Am apucat și eu pe unul dintre ele.

„ Voioase păsărele

„ Albastru eră cerul

„ Cântau asurzitor.

„ Splendid de răsător”.

(Carmen Sylva).

* Faroh și învățător Pr. N. Zamfir.

Gargalâc-Cioara.

Trecuse zilele babelor cu ale lor ciudațenii. Un vânt primăvăratec adia frageda iarbă și ogoarele înverzite. Ne apropiam de un sat.

- „ Pe o câmpie
- „ Mare, bogată,
- „ Urmă odată
- „ O bătălie
- „ Aspră, cumplită, neasemănată,
- „ Incât cadavre nenumărate
- „ Zăceau grămadă neîngropate
- „ Ciorile îndată luară știre
- „ Și cu grăbire,
- „ Aci sosiră.
- „ Și după ce mâncară, și după ce băură
- „ Mult sânge, începură
- „ Să cânte cina lor“.

(Gr. Alexandrescu).

De atunci, pe aceste locuri au rămas multe ciori. Și satului i-au zis *Gargalâc-Ciorărie-Cioara*.

Satul Gargalâc se află la mieznoapte de Caverna, la 12 km. E situat pe șes. Se învecinează la răsărit cu satul Chioiuluc, la apus cu satul Geaferliuciorman, la mieznoapte cu satele Nasuf pașa și Elibei și la miezăzi cu Arnăutlar, Caraiășchioiu și Iuzghiubenlic.

Suprafața e . . . ha. din cari 20 ha, ocrotă vatra satului. Po-

pulația e de 119 familii cu 355 suflete; după sex 166 bărbați, 189 femei; după etate 71 băieți, 82 fete, 95 bărbați 107 femei; 230 știu carte, 125 nu știu scrie și ceti: 350 ortodoxi, 5 alte religii; după profesie 112 agricultori, 2 meseriași, 4 negustori. S'au născut 5 băieți, 9 fete; au murit 9 bărbați și 4 femei.

Pământul productiv 2307 ha; izlaz . . . ha. pădure . . . ha.,
vii . . . ha,

Locuitorii au 40 pluguri, 50 căruțe cu cai, 20 baroane, 52 tăvăluge, 6 mașini agricole. În sat sunt 160 boi, 60 vaci, 28 bivoli, 18 bivolițe, 41 mânzați, 8 viței, 9 malaci, în total 325 bovine; 11 armăsari, 50 cai, 20 iepe, 39 cârlani, 19 mânzi, 12 măgari; în total 152 cabaline; 80 berbeci, 3400 oi, 406 cârlani, în total 3900 ovine; 60 porci.

Biserică Sf. Treime din Gargalac.

Pentru măcinatul grăunțelor sunt mori. Primăria e instalată într'un local închiriat. După războiul 1877/78, ortodoxi și-au construit din piatră biserica „Sf. Treime”. Au împrejmuit-o. Un preot bătrân oficiază Duminicile și sărbătorile. Tot în centrul satului e un local nou de școală, după tipul oficial, cu o sală de clasă și o cancelarie.

În 1922 s'a construit în curte și o locuință pentru diriginte. E o vilă drăguță. La școală funcționează un învățător. S'au înscris 108 elevi, din cari băieți 52 și 56 fete. În orele de după prânz funcționează o conducătoare de grădini de copii.

• Învățător: C. Arton.

Apa se scoate din 20 puțuri. Comunicația se face numai prin drumuri naturale.

Am apucat pe unul în spre sudest.

„ De corbi o negură s'așterne

„ Pe șesul arămiu

„ In larma lor tânguitoare

„ E jale și pustiu“. (G. Tutoveanu).

Iuzgubenlic-Movileni.

La 6 km. în direcția sudestică dela Gargalâc e satul *Iuzghiubenlic*, numit așa „o sută mărăcini“, fiindcă în împrejurimi erau numai pâlcuri de mărăcini; iar după alții „*Iuzghiubenlic*“ „O sută de movile“, după numărul mare de movile ce se aflau pe această întindere.

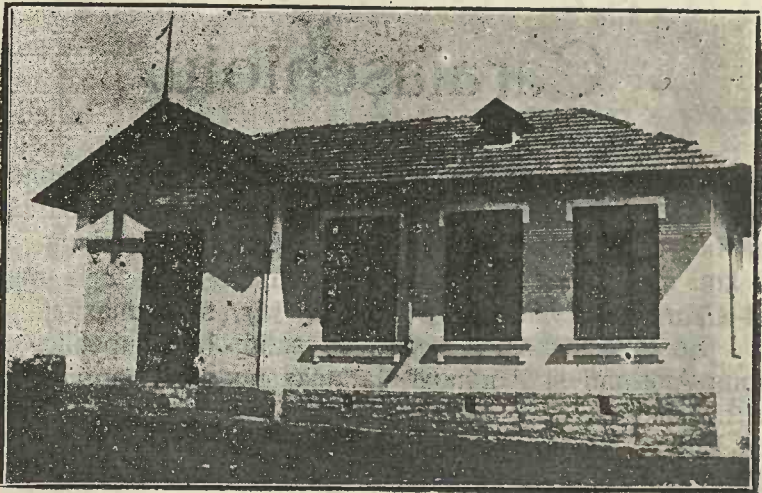
Pe la 1836 locuia în acest sat un Turc, proprietarul moșiei. El a vândut-o unui Bulgar și la 4 Turci, iar aceștia Găgăuzilor, înfemeindu-se un sat populat numai de Găgăuzi.

Se învecinează la răsărit cu satul Racovski, la apus cu satele Arnautlar și Caraiășchioiu, la miazănoapte cu Gargalâc și Chioiuliuc și la miazăzi cu Cavarna. Pământul e puțin accidentat. O mică ondulație la nord *Iuzghiubenlic bair* și una la sud *Caraiășchioiu*. Printre movile cităm; *Chiuciuc iuiuc* (movilă mică) *Borceaciu* (m. Borceac) *Bostaniuiuc* (Movila bostană) și *Cogaiuiu* (Movila mare) la miazăzi.

Suprafața e de 1701 ha, din cari 50 ha. ocupă vatra satului. Populațiunea e compasă din 56 familii cu 909 suflete: după sex 109 bărbați, 100 femei: după etate 44 băieți, 38 fete, 65 bărbați, 62 femei: 131 știu scrie și citi, toți ortodoxi. Găgăuți, ocupându-se cu agricultura.

S'au născut 3 băieți, 7 fete; au murit 5. Pământ arabil 701 ha, izlaz 32 ha, vii 3 ha. Locuitorii au 30 pluguri, 50 căruțe cu cai, 6 mașini agricole, 20 boroane, 2 vânturători, 20 tăvăluge. Se îngrijesc: 60 boi, 48 vaci, 10 bivoli, 8 bivolițe 26 mânzați, 9 mânzi, 2 catări, 8 magari, în total 125 cabaline; 28 berbeci, 1380 oi, 9 capre; în total 1417 ovine; 18 porci.

Biserică nu e. Localul de școală e modest, construit din piatră de săteni, cu o sală de clasă și împrejmuit cu piatră, puse una peste alta.

Școala primară—Gargalâc.

Funcționează un învățător. S'au înscris 35 elevi, din cari 20 băieți și 15 fete. Apa se aduce dela 12 puțuri. Comunicația se face numai prin drumuri naturale.

Timpul mohorit. Nori cenușii acoperiau azurul îndepărtat. Un vânticel bătea în față și deloc nu eram mulțumiți. Din când în când câte un șoim se arată. Ací se roțiã, ací sta pe loc, bătând repede din aripi, ca să poată vedea prada.

Niște grauri cântau pe câmpie. Erau fericiți, căci sunt cântăreții isteți.

- „ Uite grăurii pe luncă
- „ Veseli, fericiți ce sunt :
- „ Șoimul se rotește'n vânt
- „ Și spre ei s'aruncă.

- „ Ei poeți sânt ai câmpiei,
- „ Șoimul este-al lor despot
- „ Firea lumelor e'ntot
- „ Chipul tiraniei! (C, Coșbuc).

Caraiășchioiu.

La vreo 2 km. spre vest de satul Iuzghiubenlic e satul *Caraiășchioiu*-satul Negruud, numit așa după pământul negru pe care e așezat. E depărtat de reședință de 6 km. și e situat pe șes, preșerat cu 3 movile: 2 la răsărit *Ceataliu* și una *Iuzghiubenlic sârt* spre miazăzi.

Se învecinează la răsărit cu satul Iuzghiubenlic, la apus Aiorman și Arnăutlar, la miazănoapte Gargalác și la miazăzi cu satul Malcoci. Acum vreo 70 ani a venit un Bulgar Nicoloi Jecof și a cumpărat moșia dela un Turc. Cu timpul s'a format și satul.

Suprafața e 797 ha. din cari 20 ha. ocupate de vatra satului. Populația se compune din 9 familii cu 49 suflete, după sex 21 bărbați, 28 femei; după etate 8 băieți, 15 fete, 13 bărbați, 13 femei; 29 știu scrie și ceti, 20 nu știu scrie și ceti; 49 ortodoxi; toți agricultori. S'au născut 1 băiat, 2 fete, au murit 1.

Pământ productiv 797 ha. izlaz 8 ha. Locuitorii au 10 pluguri, 15 căruțe cu cai, 2 trior, 4 mașini agricole, 10 boroane, 1 vânturătoare, 5 tăvăluge. Se îngrijesc 3 tauri, 42 boi, 19 vaci, 8 bivoli, 9 bivolițe, 9 mânzați, 40 viței, . . malaci . . în total 98 bovine; 12 armăsari, 36 cai, 29 iepe, 9 magari, 8 mânzi, în total 194 cabaline; 24 berbeci, 899 oi, 7 căpre, în total 930 ovine și 18 porci.

Biserică și școală nu sunt. Apa se aduce din 4 puțuri. Comunicația se face numai prin drumuri naturale.

Arnautlar-Arnăuții.

La miazăzi de Gargalâc, la 5 km. se află satul Arnautlar-Arnăuții.

S'a numit astfel de primii locuitori, cari erau din Albania. Pela 1855 eră moșia unui Turc, care a vândut-o Bulgarilor. E situat pe șes, preșerat cu movile la apus și miazăzi.

Se învecinează la răsărit cu Iuzghiubenlic, la apus Aiorman, la miazănoapte Gargalâc și la miazăzi Caraiășchioiu și Malcoci.

Suprafața e de 837 ha. din cari 2 ha. ocupă vatra satului. Populația se compune din 9 familii cu 29 suflete: după sex 18 bărbați, 11 femei, după etate 11 băieți, 4 fete, 7 bărbați, 7 femei; 29 ortodoxi; 23 știu scrie și ceti, 6 nu știu scrie și ceti; toți agricultori. S'au născut 2 băieți.

Pământ productiv 837 ha. izlaz 40 ha.

Locuitorii au 15 pluguri, 10 căruțe cu cai, 1 mașină de treierat, 1 locomobilă, 1 vânturătoare și 6 tăvaluge.

S'au întreținut 49 boi, 30 vaci, 4 bivoli, 23 mânzați, 9 viței, în total 53 cabaline; 27 porci; 40 berbeci, 1240 oi, 12 capre, în total 1222 ovine.

Școală și Biserică nu sunt.

Apa se aduce dela 2 puțuri.

Comunicația se fac numai pe drumuri naturale.

Aiorman.

Șoarele asfințise. Câmpiile păreau vrăjite. Un vânticel printre copaci răspândiă un cântec dulce.

„ Apusul vrăjit de amurgun'n vâpae

„ Pe ceruri stăpână-i regina bălae.

- „Din copacii nverziți, se'nalță pe vânt
- „Un cântec de șoapte, malatic și sfânt“.

G. Tutoveanu).

Mai la apus de satul Arnăuțlar, se află satul *Aiorman*, depărtat de reședință de 8 km.

Pe vremuri erau păduri nesfârșite în cari mișunau tot felul de animale sălbătice. Cele mai însemnate erau urși și cerbi, de aci și numele pădurea ursului sau ahuorman-pădurea cerbului. Satul, alcătuit mai în urmă la această pădure, s'a botezat tot cu acelaș nume.

Unii tălmăcesc „Pădurea Lunii“, fiindcă din orice parte a pădurii se vedeă luna.

Se învecinează la răsărit cu satele Arnăuțlar și Caraiășchioiu, la apus Gurcovo, la miazănoapte Irige și la miazăzi Tortamăș, Turc Suiutciuc și Malcoci.

Pământul e neted.

Suprafața e 1069 ha, din cari 3 ha. ocupă vatra satului.

Populațiunea e de 20 familii cu 68 suflete, după sex 34 bărbați, 34 femei; după etate 16 băieți, 12 fete, 18 bărbați, 22 femei; 40 știu să scrie și să citească, 28 nu știu să scrie și să citească; toți ortodoxi.

Pământul productiv 1666 ha, izlaz . . ha, vii . . ha. Locuitorii au 8 pluguri, 12 căruțe cu cai, 8 boroane, 8 tăvăluge, 6 mașini agricole.

Au crescut 49 boi, 20 vaci, 6 bivoli, 9 bivoltie, 18 mânzați, 2 viței, 4 malaci, în total 107 bovine, 19 armăsari, 48 cai, 26 iepe, 11 cărlani, 19 măgari în total 185 cabaline; 40 berbeci, 1800 oi, 60 cărlani, 16 capre, în total 1916 ovine; 21 porci.

Biserica nu este. Sătenii au pus mână și au construit un local de școala, compus din sală de clasă și 2 camere de locuit. Angajau învățător și le învață copiii.

Apa se scoate cu burduf din 8 puțuri.

Comunicația se face numai prin drumuri naturale.

Chioiuliuc-Sătuc.

La răsărit de Gargalâc, la vreo 5 km. se află satul *Chioiuliuc-Sătuc*, numit astfel după populație. Se înveci-

nează la răsărit cu satul Ialâuciorman, la apus cu Gargalâc, la miazănoapte cu Ghiore și la miazăzi cu satul Iuzgubenlic.

E situat pe valea *Chioiuliuc*, având la răsărit și apus dealuri fără nume, iar la sud *Iuzghiubenlic bair*, străbătut de valea citată. Dela sat spre est trece *Ialâucorman culac*.

Suprafața e 973 ha. din cări 39 ocupă vatra satului.

Populația e de 12 familii cu 89 suflete; 21 băieți, 15 fete, 26 bărbați și 27 femei; 61 știu să scrie și să citească, 28 nu știu să scrie și să citească; toți ortodoksi.

Ocupațiune e plugăria.

S'au născut 1 băiat și 2 fete.

Pământ productiv 973 ha, izlaz . . ha, vii . . ha. Locuitorii au 16 pluguri, 8 căre, 16 căruțe cu cai, 8 boroane, 1 tăvălug, 4 mașini agricole. Au ținut 68 toi, 40 vaci, 6 bivoli, 6 bivolițe, 18 mânzați, 39 viței, 1 malac, în total 138 bovine; 15 armăsari, 26 cai, 19 iepe, 5 cărlani, 9 măgari, în total 69 cabaline; 14 berbeci, 840 oi, 20 cărlani, 19 capre, în total 883 ovine; 21 porci.

Sătenii și-au construit din piatră un local de școală. Ani de zile și-au întreținut un învățator. Pe deal era o moară de vânt.

Apa o scot din 6 puțuri.

Nasuf-Pașa.

La 4 km. spre miazănoapte de Gargalâc se află moșia *Nasuf-pașa*, cu 6 familii și vreo 17 suflete. Pământ cultivabil 587 ha.

Întrețin 2 tauri, 29 boi, 24 vaci, 4 bivoli, 3 bivolițe, 4 viței, 9 mânzați, în total 75 bovine; 5 armăsari, 21 cai, 18 iepe, 6 cărlani, 4 măgari, în total 44 cabaline; 20 berbeci, 1260 oi, 19 cărlani, în total 1314 ovine; 16 porci.

Pentru lucrarea pământului au 8 pluguri, 4 boroane, 6 căruțe cu cai, 2 mașini agricole.

Apa o aduc dela 2 puțuri.

Elibeiu.

Mergeam pe drum natural. O mulțime de vite pășteau cu multă plăcere. Iarna fusese lungă și se săturase de fân și paie. Iarbă verde eră plină de dulceață.

Niște turturile sburau pe dinaintea noastră. Vizitiul, bun ochitor, ia pușca, dar nu-l las.

Mi-am adus aminte de o istorioară tristă. În adâncul frunziș al codrului, pe o cracă verde sta o turturică. Lângă dânsa, amețită de bucurie, s'așează soțul ei. Incep a gunguni a-și scutura aripile, a-și încovoia guşa argintie.

Școala primară—Elibeiu.

Vorbiau și cântau în limba lor pășărească, cuvinte dulci, pline de speranțe, pline de farmec. Soarele trimitea raze de căldură și lumină printre frunzele ce sclipiau ca aurul pe undele limpezi ale unui pârâiaș.

Eră atâta liniște și atâtea speranțe în acest colțișor ferice.

Dar vai, nenorocirea sosește. O detunătură de pușcă, ce făcù să răsune tot codrul, sdrob i fericirea perechei de păsărele. Una din ele căzù moartă, jos pe pământ, iar cealaltă biata îș luă calea pribegiei.

- „ Cât traește, tot jălește
- „ Și nu se mai însoțește;
- „ Trece prin flori, prin livede,
- „ Nu se uită, nici un vede.
- „ Și când șade câteodată,
- „ Tot pe ramura uscată;
- „ Umblă prin dumbrava adâncă;
- „ Nici nu bea, nici nu mânâncă.

- „ Unde vede apa rece,
- „ Ea o tulbură și trece;
- „ Unde apa e mai rea,
- „ O mai tulbură și bea.
- „ Trece prin pădurea verde
- „ Și se duce de se pierde;
- „ Sboară până tot cade,
- „ Dar pe lemn verde nu șade.

- „ Unde vede vânătorul,
- „ Acolo o duce dorul,
- „ Ca s'o vază, s'o lovească,
- „ Să nu se mai pedepsească. (Enăchiță Văcăreascu)

Monede din
Tomis. Zeus cu
cu barba, pe
resers vulture.

Și turturerele sburau pe dinaintea noastră, par'că erau mulțumite, că le-am lăsat vieața dulce s'o mai trăească. Nu risipiți visele pline de speranțe chiar a două păsărele nevinovate!

La vreo 2 km. spre apus de Nasuf pașa se află satul *Elibeiu*-Ali beiu, după numele fostului proprietar.

Se învecinează la răsărit cu Nasuf pașa, la apus cu Irige, la miazănoapte cu Duranlar la. miazăzi Gargâlăc și e depărtat de reședința de 3 k

Pământul e străbătut de valea *Elibeiu*, având dea-

Iurile *Elibeischioiu* și *Duranlar bair*.

Suprafața e 1187 ha, din cari 5 ha. ocupă vatra satului.

Populația e 48 familii cu 157 suiește; 65 bărbați, 92 femei; după etate, 22 băieți, 39 fete, 43 bărbați, 53 femei; 122 știu carte, 34 nu știu carte; ortodoksi; după ocupațiune, 46 plugari, 2 negustori.

S'au născut 4 băieți, 3 fete; au murit 1 bărbat și 3 femei.

Pentru lucrarea pământului au 25 pluguri, 25 căruțe cu cai, 15 boroane, 10 tăvăluge, 8 mașini agricole.

Țin 75 boi, 42 vaci, 17 bivoli, 9 bivolițe, 24 mânzați, 4 viței, în total 161 bovine; 14 armăsari, 54 cai, 34 iepe, 9 cârlani, 8 mângari, în total 106 cabaline; 18 berbeci, 1600 oi, 90 cârlani, 19 capre, în total 1727 ovine; 16 porci.

Biserică nu e. Localul de școală e vechiu, construit de săteni, cu 1 sală de clasă, împrejmuț cu piatră. Funcționează un învățator. S'au înscris 43 elevi, din cari 21 băieți și 27 fete.

Apa se aduce dela 21 puțuri,

Comunicația se face prin drumuri naturale.

Irige-Moșneni.

Mergeam printre ogoare. Deoparte sunt grăele de toamnă; destul de frumoase, de cealaltă parte pluguri cu 6, 8 și chiar 10 boi ară.

- „ *Voi singuri străjuți altarul*
- „ *Nădejdi mele de mai bine,*
- „ *In coapsa grăitoarei miriști*
- „ *De vreme plugul vostru ară.*
- „ *E primăvară pe câmpie*
- „ *Și'n ochiul vostru-i primăvară.*
- „ *Blând tainele vi le desface*
- „ *Din sânu-i milostiva glie,*
- „ *Căci toată floarea vă cunoaște*
- „ *Și toată frunza ei vă știe“.*

(Oct. Goga.)

Pe aci locuitorii au avut moșioare de unde și satului i s'a zis *Irige-Mărișor-Moșneni*, departe de Gargalâc la 5 km. în spre nord-nordvest.

E șes cât vezi.

Se învecinează la răsărit cu satul Elibeiu, la apus Geaferliuciorman, la miazănoapte cu Iapâlgea și la miazăzi cu Aiorman.

Sîraiața 1503 ha. din cari 5 ha. ocupă vatra satului. Populațiunea e de 18 familii cu 69 suflete; 16 băieți, 16 fete, 18 bărbați, 19 femei; 41 știu carte, 28 nu știu carte; ortodoksi.

Ocupația tot plugărie.

S'au născut 2 băieți, 1 fată, au murit 1 băiat și 1 fată.

Pământul productiv 1498 ha. Pentru lucrarea pământului au 30 pluguri, 15 căruțe cu cai, 8 mașini agricole, 10 boroane, 15 tăvăluge.

Îngrijesc 1 taur, 89 boi, 48 vaci, 9 bivoli, 11 bivolițe, 19 mânzați, 4 viței, 8 malați, în total 180 bovine; 25 armăsari, 46 cai, 21 iepe, 6 cărlani, 5 măgari, în total 183 cabaline; 19 berbeci, 2808 oi, 240 cărlani, 19 capre; în total 3078 ovine; 40 porci.

Biserică și școală nu sunt.

Pentru măcinat e o moară de foc.

Alimentarea cu apă se face din 12 puțuri.

Comunicația se face prin drumuri naturale.

Am ieșit din sat, tot pe drum natural, printre ogoare. Oamenii lucrau de zor.

„ *Purtați cu brațele amândouă*

„ *A muncii rodnică povară*

„ *Sub sgrălucirea'n lăcrimată*

„ *A diminețelor de vară.*

„ *Dar bunul cerului Părinte*

„ *De sus, pe frunte vă așează*

„ *Cununa razelor lui Sfinte*”

Morete din
Nelcopolis-
sat aproape
Iârnova

(Oct. Goga).

Selim cuiusu-Satul lui Selim.

Mă îndreptam spre satul Selimcuiusu. Ca timpul să treacă mai repede citiam. „Garda saraiului” de V. Alexandri.

- „ *Selim Sultanul doarme pe patu-i de plăceri,*
- „ *Având un scut puternic de crânceni ieniceri,*
- „ *Ce stau veghind la poarta saraiului de pază.*
- „ *Sultanul doarme'n pace și gându-i nici visează*
- „ *Că însuși Ienicerii jurat-au pe Allah*
- „ *Să dea pradă morții vizir și padișah :*

O lovitură'n poartă. Garda se deșteaptă și e gata de apărare,-căci ienicerimea a pornit să răstoarne pe Sultan. O a doua lovitură mai puternică. Abdul Aga se urcă în chioșc deasupra porții și strigă:

- „ *Cine? Cine'n Stambul cutează*
- „ *Să miște, când Sultanul doarme și Abdulah veghează:*

Ienicerii strigă, poarta a deschide, jurământul de detronare să nu-și calce.

Abdul Aga strigă.

Cămile—Duranlar.

- „ *Selim, Zahid, Kiafirul, Selim crunt orb de minte,*
- „ *Ucis-a cu-a sa mână pe bunul meu părinte;*
- „ *Selim trebuie să moară! și va muri! jur eu:*
- „ *Dar nu cât sunt de pază la căpătâiul său.*

- „ *Selim e sacru oaspe al conștiinței mele.*
- „ *Și-acum aceste brațe sunt două sentinele;*
- „ *Merită să proteje pe chiar dușmanul meu*
- „ *Așa scrie profetul, așa vrea Dumnezeu:*

O parte se agață pe ziduri, alții dau lovituri în poartă mare, care cade'omorînd mulți din gardă.

- „ *Pe ziduri, pui de tigri, avalma la saraiu*
- „ *Murind, de noi ne-așteaptă huriile din raiu;*
- „ *Și lupta se începe prin neagra'ntunecime*
- „ *Saraiul dat în pradă, Sultanul strangulat,*
- „ *Ș'o cladă lângă poartă, de ieniceri zăcând,*
- „ *Toți morți cu spada'n mână, saraiul apărând“.*

În spre nord-nord-est, la 10 km. de Gargalac se află satul *Selimcuiusu*-Puțul lui Selim sau „Satul lui Selim“. Se învecinează la răsărit cu satul Iapâlgea, la apus Ionuzciular, la miazănoapte cu satul Vasilevo și Sredina, la miazăzi Geafêrliiuciorman.

Pământul este neted.

Suprafața e 799 ha. din cari 2 ha. ocupate de vatra satului.

Populația e de 15 familii cu 80 suflete; 36 bărbați. 44 femei; după etate 15 băieți, 21 fete, 23 bărbați, 23 femei; 57 știu scrie, 23 nu știu carte, 80 ortodoxi. Ocupație e tot plugăria.

S'a născut o fată; a murit 1.

Pentru lucrarea pământului au 20 pluguri, 10 boroane, 8 tăvăluge, 15 căruțe cu cai, 2 mașini agricole.

Îngrijesc 1 taur, 41 boi, 28 vaci, 9 bivoli, 2 bivolițe, 16 mânzați, 11 mălaci, în total 91 bovine; 9 armăsari 30 cai, 21 iepe, 9 cârlani, 5 magari, în total 73 cabaline; 19 berbeci, 890 oi, 48 cârlani, 8 capre, în total 937 ovine, 28 porci.

Biserica și școală nu sunt. Alimentarea cu apă se face din 4 puțuri. Comunicația se face prin drumuri naturale.

Iapâlgea.

Tot la nord-nord-vest de Gargalac, la 9 km. se află moșia *Iapâlgea*, cu 3 familii având 16 suflete. Se crede a fi numită dela „Iapâlgea“ (struguri dulci, galbeni) fiind

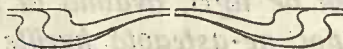
vii pe vremuri. În apropiere eră satul *Carabizergheni* „Negustorul Negru“ pomenit în registrele muftiatului din 1143 eg.

Suprafața moșiei e de 1040 ha.

Țin 1 taur, 47 boi, 20 vaci, 4 bivoli, 3 bivolițe, 19 mânzați, 34 vitei, 5 malaci, în total 188 bovine; 9 armăsari, 17 cai, 9 iepe, 4 căriani, 6 măgari; în total 41 cabaline; 18 berbeci, 1800 oi, 6 capre; în total 1866 ovine.

Apa se ia dela 6 puturi.

Comunicația se face numai pe drumuri naturale.

Calfachioiu - Satul Calfei.

La mieznoapte de Gargalâc, la 9 km. se află moșia *Calfachioiu*-satul Calfei având o familie cu 12 suflete.

Pentru lucrarea pământului au 10 pluguri, 0 boroane, 5 tăvăluge, 10 căruțe cu cai, 2 mașine agricole. Ingrijesc 60 boi, 8 vaci, 9 bivoli, 4 bivolițe, 16 mânzați, 5 vitei, 8 malaci, în total 97 bovine; 6 armăsari, 21 cai, 8 iepe, în total 39 cabaline; 19 berbeci, 600 oi, 19 cărlani; în total 640 ovine; 20 porci.

E un puț pentru apă.

Duranlar.

Eră spre seară. Ultimele raze ale soarelui se scaldau pe câmpiile înverzite.

Plecasem din Ghiore, zorind caili, să ajungem la satul mai îndepărtat. Trecuse mai mult de o jumătate oră și o priveliște neașteptată se arată înainte. Imi șterg ochii mă uit bine și totuș nu mă dumeresc. Am mirajul din Egipt, ori sunt pe pământul românesc „Corăbiile pustului“.

În adevăr un șir de 12 camile se îndreptau către satul din zare. Și soarele blând le mângâia căci muncesc în credință pe stăpânul lor *Holevici*.

Multe istorioare despre credința lor îmi trecură prin minte, până ajunserăm în satul *Duranlar* (Durhanlar-

Durhanii) numit așa după primii locuitori.

Se învecinează la răsărit cu satul Țar-Boris, la apus cu Calfachioiu, la miazănoapte Simionovo și la miazăzi Elibeiu, Nasuf pașa și Ghiore.

Suprafața e de 1827 ha. din cari 8 ha. ocupate de vatra sa-

Secerătoare cu cămile—Duranlar.

tului.

Populația e de 25 familii cu 128 suflete; 68 bărbați și 60 femei; după etate 28 băieți, 25 fete, 40 bărbați, 35 femei; ortodoxi; 70 știu carte, 58 nu știu carte. După ocupație 23 plugari, 2 negustori.

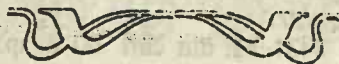
S'au născut 2 băieți și 1 fată.

Pământ productiv 1622 ha. izlaz 34 ha, pădure 17 ha. In sat sunt 47 pluguri, 20 boroane, 20 căruțe cu cai, 3 vânturătoare, mașini agricole 10.

S'a întreținut 84 boi, 49 vaci, 7 bivoli, 9 bivolițe, 38 mânzați, 4 viței, 9 malaci, în total 187 bovine; 13 armăsari, 60 cai, 46 iepe, 30 cărlani, 12 măgari, în total 161 cabaline; 60 berbeci. 1940 oi, 21 capre, în total 2089 ovine, 12 cămile.

Sătenii și au construit un local de școală și au plătit ani de zile un învățător particular. Acest sat a fost întemeiat de Turci, cam 100 de ani.

Apă se scoate din 8 puțuri. Pentru măcinat e o moară de foc. Comunicația se face prin drumuri naturale.

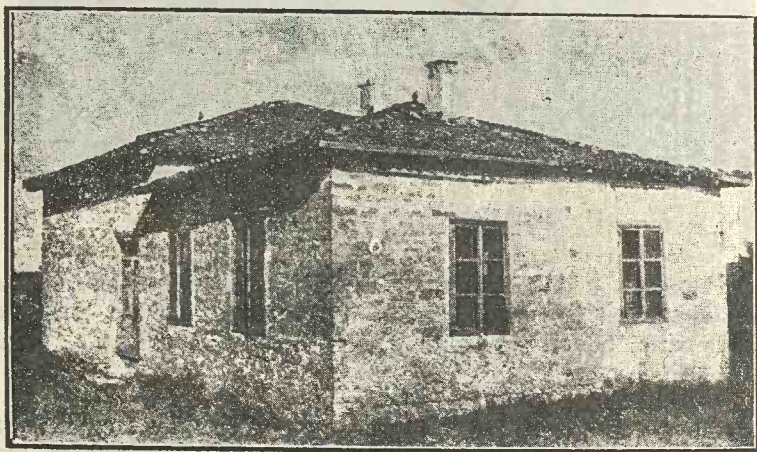

Ghiore-Vedeni.

În direcția nord-nord-est, cam la 8 km. de Gargalic și satul *Ghiore-Edere*. Se învecinează la răsărit cu satul *Ialâuciorman*, la apus cu *Nasuf pașa* și *Elibeiu*, la miazănoapte *Țar Boris* și *Cara Nasuf* și la miazăzi cu *Chioiu-liuc*.

Școala No. 1. — Ghiore.

Este situat pe văile *Cairac*, *Hamzali* și *Ghiore*, având la răsărit delușoarele *Cairac*, *Eroc*, *Ceatale* și *Ghiormaniolu*, la apus dealurile *Elibeiuschiu*, *Duranlar*, despărțite prin valea *Elibeiu*, dealul *deasupra lui Ghiore*, până'n valea *Delinibeichioiu*, la nord dealurile *Caranasuf* și *Caralar* și la sud dealul *Hamzală*, până'n valea *Ghiore*.

În partea nordică sunt viile. Spre răsărit se arată movilele *Ciatal iucler*.

Suprafața e de 3431 ha. din cari 60 ocupă vatra satului.

Se compune din 3 mahalalele: *Ghebeja, Ghiore și Hamzala.*

Populația se compune din 161 familii cu 606 suflete; 311 bărbați și 295 femei; după etate 118 băieți, 99 fete, 193 bărbați și 196 femei; 549 știu carte, 147 nu știu carte; ortodoxi.

După ocupațiune 157 plugari, 4 negustori. S'au nascut 12 băieți, 10 fete; au murit 3 băieți și 7 fete.

Pământ productiv 3370 ha, izlaz 367 ha, pădure 21 ha. Locuitorii au 85 pluguri, 4 căruțe cu boi, 89 căruțe cu cai, 60 boroa-ne, 14 mașine agricole.

Școala No. 2. — Ghiore.

Vite: 90 boi, 86 vaci, 12 bivoli, 9 bivolițe, 30 mânzați, . . . viței, 3 malaci, în total 231 bovine; 25 armasari, 119 cai, 48 iepe, 14 cărlani, 8 mânzi, 18 măgari, în total 232 cabaline; 42 berbeci, 1000 oi, 24 cărlani, 18 capre, în total 2200 ovine; 26 porci.

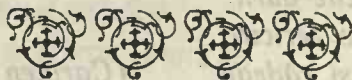
Biserică nu e. Localul de școală e propriu cu: 2 săli de clasă, împrejmuit cu zid de piatra. Este și o mică grădină școlară. Într'altă mahala e un local de școală cu o sală de clasă.

Funcționează 2 învățători. S'au înscris 104 elevi, din cari 49 băieți și 55 fete.

Acest sat e întemeiat de Turci, cam pela 1743.

Apa se aduce din 18 puțuri. Pentru măcinat sunt 2 mori de foc. Sunt și 2 fabrici de ulei.

Comunicația se face numai prin drumuri naturale.

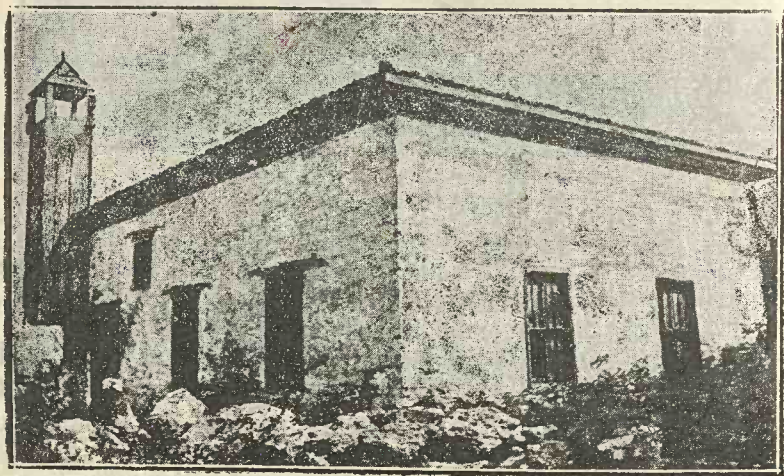

Vischioiu-Satul lui Veisi.

Eram pe platoul deasupra Balcicului, pe șoseaua spre Teche. După vreo 5 km. în dreapta se zărește un sat. E satul *Vischioiu*, care și-a luat numele dela târla unui Turc *Veisi*.

Ș'acolo e câte un copac.

Giamia din Vischioiu.

- „ Soarele'n a lui splendoare
  - „ Văl țeseà de raze vii,
  - „ Se jucà o dulce boare,
  - „ Printre crăcile-aurii.
  - „ Frunzele, de fericire,
  - „ Erau roșii și râdeau.“
- (Carmen Sylva)

Se învecinează cu satele, la răsărit Solimanfacă, la apus Evecler, la miazănoapte Duvan-iuvasi și la miazăzi Teche și Momcil.

Suprafața e de 628 ha. din cari 18 ha. ocupate de vatra satului.

Cămilele D-lui Holevici—Duranlar.

Populațiunea se compune din 60 familii cu 211 suflete; din cari 100 bărbați, 111 femei; 77 știutori de carte, 134 neștiitori de carte; 102 ortodoksi, 109 mohamedani; 54 pluguri, 2 meseriași și 4 negustori.

S'au nascut 4 băieți, 2 fete; au murit 3 bărbați și 4 femei.

Pământ productiv 600 ha., izlaz 10 ha.

Locuitorii au 25 pluguri, 5 care cu boi, 16 căruțe cu cai, 4 tăvăluge, 5 boroane, 1 locomobilă și o batoza.

Îngriesc: 1 taur, 50 boi și vaci, 4 bivoli, 2 bivolițe, 35 mânzați, 1 vițel, 1 malac; în total 94 bovine; 5 armăsari, 3 cai, 16 iepe, 16 cărlani, 1 mânăz, 1 asin, în total 64 cabaline, 80 berbeci, 720 oi, 450 cărlani, 10 capre, în total 1260 ovine.

Biserica nu există.

De departe se vede minaretul de scânduri a geamiei. Tot acolo e și o sală de clasă.

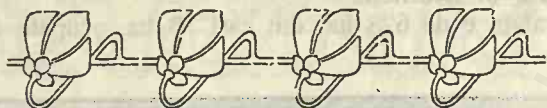
Apă se procură dela 4 puțuri cu burduf.

Comunicația se face prin drumuri naturale până la șoselele spre Balcic.

„ Pe cea câmpie dalbă

„ E'mpinsă o frunză moartă,

- „ Pomu-o lasă să cadă,
„ Și vântu-acum o poartă.“ (Carmen Sylva)

Evlecler.

Treceam prin pădurice. O mulțime de pomi în floare.

- „ Printre frunziș
„ De pom în floare,
„ Raza de soare
„ Intră furiș,
„ Vine ușor
„ Și mângăioasă,
„ Săltând voioasă
„ Pe pomișor.
„ Dar el, răpit,
„ Vrând s'o sărute,
„ Drăguța-iute-
„ A și pierit,

Monete de la
Const. cel Mare.

La 8 km. în direcția de sudvest dela Diuvan-iuvasi se află satul *Evlecler*, numit după primele familii *Evlia*. E situat pe înălțimi, având în partea de sud pădure. Se învecinează la răsărit cu *Veischioiu*, la apus *Alacise*, la miazănoapte cu tarlalele dela *Hamzalar* și la miazăzi *Teche*.

Suprafața e 130 ha., din cari 10 ha. ocupă vatra satului.

Populația e 22 familii cu 105 suflete, din cari 49 bărbați și 56 femei; 37 știutori de carte, 68 neștiutori de carte; 10 ortodoxi, 95 mahomedani; 21 plugari și un meseriaș.

S'au născut 5 băieți și o fată; au murit un bărbat și o femeie. Pământ productiv 300 ha., izlaz 10 ha.

Pentru munca câmpului au 7 pluguri. 14 căruțe, 2 tăvăluge, 2 boroane.

Ingrijesc: 1 taur, 10 boi și vaci, 2 bivoli, 1 bivoliță, 5 mânzați, un vițel, în total 21 bovine; 2 armăsari, 15 cai, 10 iepe, 10 cărlani, 4 mânzi, 2 asini, în total 41 cabaline, 608 ovine.

Biserică și școală nu sunt. Geamia destul de mică.

Apa se scoate cu burduful din 3 puțuri destul de adânci.

Am ieșit din sat, uitându-mă la pomii, ca ninși de flori.

- „ Atunci mirat,
- „ Se 'ntrebă'ntr'una
- „ Unde stă zâna
- „ Ce l-a'mbiat ?!

(C. Sylva)

Tortamuș-Patru frați.

Mergând pe șoseaua Balcic-Gurcovo, după câțiva km., dăm de un grup de câteva zeci-cel mult cincizeci ulmi, formând un mic boschet. La umbră se odihnesc locuitorii de odinioară ai satului *Tortamuș*.

- „ Și cimitirul singur cu strâmbے pietre veghiază.
- „ O cucuvae sură pe una se așează“ (M. Eminescu)

Satul *Tortamuș* e la 10,5 km. în direcție de sud-est dela *Diuvaniuvasi*, reședința comunei, situat pe *valea Tortamuș*, având în împrejurimi movile fără nume.

S'a numit așa, după cei patru frați, ce-au întemeiat satul. Familiile lor se pomenesc și astăzi.

Se învecinează la răsărit cu satul *Malcoci*, la apus cu *Idirizcuiusu*, la miazănoapte cu *Gurcovo* și la sud *Tatarsuiutciuc* și'n parte *Balcicul*.

Suprafața e 966 ha., din cari 7 ha. ocupă vatra satului.
Populația e 34 familii cu 148 suflete; din cari 70 bărbați, 78 femei; 58 știutori de carte; 91 ne știutori de carte; 81 ortodoxi, 67 mohamedani; 32 plugari, 1 cafegiu.

S'au născut 7 băieți, 8 fete;
au murit 3 bărbați și 2 femei,

Pământ productiv 950 ha.,
izlaz 9 ha.

Locuitorii au 32 pluguri, 1
căruță cu boi, 12 căruțe cu cai,
6 tăvăluge, 9 boroane.

Au îngrijit: 1 taur, 45 boi
și vaci, 2 malaci, în total 86 bo-
vine; 5 armăsari, 10 cai,
10 iepe, 10 cărlani, 3 asini. în
total 33 cabaline; 800 berbeci și
oi, 400 cărlani, 10 capre, în to-
tal 1210 ovine; 30 porcine.

Biserică și școală nu sunt.
Musulmanii se adună la ru-
găciune într'o prea modestă
geamie.

Pentru apă sunt 6 pu-
țuri.

Dar la boschet, umbre,
în negru îmbrăcate, plâneau:

„ O, Doamne! Doamne
sfinte, din sufletul meu tot,

„ Te rog: „Ia-mă la tine,
Ia-mă, căci nu mai pot!

„ Tu știi prea bine. Ia-mă, ah, du-mă de aci,

„ Tu raiul de lumină ce'n veci va străluci!

„ Pot încă să mă bucur, căci pot să te slăvesc.

„ O Doamne, Doamne, Doamne, chiar vorbele - mi
lipsesc;

„ Dar, Tu nu vrei cuvinte, ia-mă deci, glas și cuvânt

„ Inchide-a mele buză! Ah ia-mă'n Ceru-Ți sfânt“.

(Carmen Sylva)

La cosit

Idirizcuius-Satul lui idirizi

Cu trăsura mergeam tot printre ogoare și pe ici pe colo, rămășițele pădurilor de adinioară.

- „ *Intinderile voastre cu ondulate linii*
- „ *Pe lângă'nvălurare a holdelor mănoase*
- „ *Domol se desfășoară sub tremurul luminii*
- „ *Și pier într'ale zării adâncuri văporoase*“.

(N, Crainic)

Tot în partea de răsărit, la 6 km. de Diuvaniuvasi e satul *Idiriscuius*, numit după primul locuitor turc; situat pe vâlceaua dela Diuvaniuvasi către Tortamuș și Gurcovo.

Imprejurul satului, de toate părțile, sunt movile. Pe la mijlocul distanței spre Diuvaniuvasi e pădurea *Caltac*, la marginea căreia sunt câteva movile mai mari.

Se învecinează la răsărit cu satul Tortamuș la apus Diuvaniuvasi. la miazănoapte tarlalele satului Gurcovo și la miazăzi Balcic.

Suprafața e 1043 ha., din cari 26 ha. ocupă vatra satului.

Populația e de 10 familii cu 55 suflete, din cari 26 bărbați și 29 femei; 31 știutori de carte, 24 neștiitori de carte; 55 ortodoxi; toți plugari.

S'au născut: 1 băiat, 1 fată; au murit 1 bărbat și o femeie.

Pământul productiv 1020 ha., izlaz 15 ha.

Locuitorii au 25 pluguri, 3 care cu boi, 10 caruțe cu cai, 5 tăvăluge, 10 boroane, 4 locomobile, 4 batoze. Ingrijesc: 2 tauri, 60 boi și vaci, 5 bivolițe, 4 bivolițe, 34 mânzați, 3 viței, 2 malaci, în total 110 bovine; 6 armasari, 27 cai, 20 iepe, 31 cărlani, 8 asini în total 86 cabaline; 20 berbeci și oi, 50 cărlani, în total 250 ovine; 10 porci.

Biserica și școală nu sunt.

Apa se ià dela 4 puțuri.

Comunicația se face prin drumuri naturale până la șoseaua Balcic-Bazargic și Balcic Gurcovo.

Acum s'a stabilit o colonie militară sub conducerea d-lui Căpitan Nohai, făcând parte din lanțul de coloni ai bravului general Rasoviceanu.

Copii îmi dăduse micșunele. Cum mergeam în trăsuri-că, îmi reamintii de frumoasa poezie a lui Vlahuță, bazată pe reînvierea morților în flori.

„ Din potire'n care tainic își deschide

„ Ca de aur prăfuit-ă ei petale

„ O gingașă micșunică în tăcere

„ Mă fixează c'o privire gânditoare.

„ Micșunică, ce mă farmaci cu privirea

„ Gânditoare și duiosă ce-o cunoasc?

„ În tulpina ta trăește visătorul;

„ Ce'ntr'o vreme depărtată, m'a iubit“.

Monede din
Marcianopolis

Geaferli-iuciorman

Satul trei păduri

ale lui Geaferli.

Dela Diuvaniuvasi trebuie să mergi 13 km. în direcția de nord-est până la satul *Geaferli iuciorman*-satul celor 3 păduri ale lui Geaferli, spre deosebire de satul *Ialâ-iuciorman*-satul celor trei păduri de pe malul mării.

Încă n'ajunsesem în sat și

„ Bolta și-a cernit raframa

„ Ca o mamă întristată;

„ Floarea soarelui pe câmpuri

„ Pleacă fruntea'ngândurată“.

(Oct. Goga)

Satul e situat pe vale și coastele dealurilor învecinate, având spre răsărit *valea Irige*, spre nord *valea Ghiolgiuc dere*, spre apus *Schenderli coru*, *Aracci coru* și *Aracci sârț*.

Printre movilele mai însemnate, în spre apus, cităm: *Tilhiuc*, *Calabagiciuc*, *Carageaiuc* și spre nord *Terziuc*.

Se învecinează la răsărit cu satul Irige, la apus tarlalele dela Diuvaniuvasi, la miazănoapte Ionuzciular și la miazăzi Gurcovo.

Suprafața e de 2018 ha., din cari 6 ha. ocupă vatra satului.

Populația e 32 familii cu 114 suflete; din cari 54 bărbați și 60 femei: toți ortodoxi.

După ocupație: 29 plugari și 3 negustori.

S'au născut: 1 băiat, 4 fete; au murit 2 bărbați și 1 femeie.

Pământul productiv 2000 ha., izlaz 12 ha.

Locuitorii au 20 pluguri, 6 care. 22 caruțe cu cai, 4 tăvăluge, 11 batoze, 11 locomobile, 21 бороane.

Au îngrijit: 3 tauri, 120 boi și vaci, 9 bivoli. 8 bivolițe, 60 mânzați, 5 viței, 5 malaci, în total 200 bovine; 30 armăsari, 140 cai, 70 iepe, 52 cârlani, 10 mânzi. 5 asini, în total 270 cabaline; 100 berbeci și oi, 500 cârlani, 20 capre, în total 1520 ovine; 30 porci.

Biserica și școală nu sunt.

Apa se ia dela 10 puțuri.

Mă uitam după un fluturaș, cu multe colori.

- „ *S'a întunecat. Pribeag de o zi întreagă*
„ *A adormit un fluture pe-o floare.*
„ *Aripa lui străluce ca un soare*
„ *La raza lunii-vesnică pribeagă.*
„ *In visul lui i-atâtă sărbătoare*
„ *Cum singur el nu poate să'nțeagă;*
„ *In visul lui atâtea lumi se'ncheagă*
„ *Și-atâtea primăveri se cern ușoare*“. (A. Mușoiu)

Ionuzcilar-Satul Ionuzilor.

Țineam în mână un buchet de flori de câmp.

„ Voi, flori, ce ofeliți în glastre,
„ Plăpânde, umede. albastre,
Rozalbe, albe, violete,
„ Timide, fine și cochete,
„ In lumea voastră de parfume
„ Visați, e cea mai dulce lume.

„ Să nu vă amintiți grădina
„ In care vi s'a frânt tulpina
„ Și clipa cea de durere.
„ La geam e soare și tăcere;
„ Nici vânta și recea ploaie,
„ Nici vântul nu vă încovoae.

„ Vă ofiliți încet, tihnit,
„ Fără dureri și brusc finit.
„ Visând, mireasma vi se curmă,
„ Vă dați suflarea cea din urmă.
„ Și nu e larmă, nu's fiori,
„ In jurul veștedelor flori.

Monete din Tomis-
Zeus cu barbă. pe
revers vulture.

(V. Demetrius)

La nord-nord-est de Diuvaniuvasi, cam la 16 km. se află satul *Ionuzcilar*.

Pe vremuri, a stăpânit aceste locuri un beiu Ionuz, dela care a rămas și numele satului.

E situat pe vale, având spre răsărit *Curtorman*, la apus *Iurtluc sârt*, *Iurtluc dere* și *Arabagi dere*.

In pădure-se zice-că a fost cimitir cu inscripții romane, luate și transportate la muzeul din Sofia. Tot în această pădure e o movilă însemnată „*Ghiumuş moghilă*“ movila de argint.

Se învecinează la răsărit cu Selim cuius, la apus Resiler, la miazănoapte Vasilevo și la miazăzi Geaferli iuciorman.

Suprafața e de 1425 ha., din cari 10 ha. ocupate de vatra satului.

Populația e 31 familii cu 145 suflete din cari 68 băr-

bați și 77 femei; 78 știutori de carte, 67 neștiutori de carte; 143 ortodoxi, 11 mahomedani.

S'au născut: 1 băiat și 5 fete; au murit 2 bărbați și 3 femei.
Pământul productiv 1100 ha. izlaz 15 ha.

Locuitorii au 31 pluguri, 3 care, 21 căruțe cu cai, 5 tăvăluge, 8 mașini agricole (locomobile și batoze).

Ingrijesc: 2 tauri, 55 boi și vaci, 6 bivoli, 5 bivolițe, 35 mânzați, 4 viței, 2 mălaci, în total 107 bovine; 10 armăsari, 68 cai, 32 iepe, 30 cărlani, 4 mânzi, 3 asini, în total 1670 ovine; 45 porci.

Scoala din Ionuzcilar.

Biserica nu există.

Localul de școală e propriu, cu o sală de clasă, și-locuință, împrejmuit. Funcționează un învățător,* la care s'au înscris 41 elevi.

Acum vreo două sute de ani, satul eră mai la vest, pe locul numit Iurtluc.

Apa se ia dela 7 puțuri. În toate părțile numai drumuri naturale.

„ Aci sunt flori. S'or vesteji și acestea

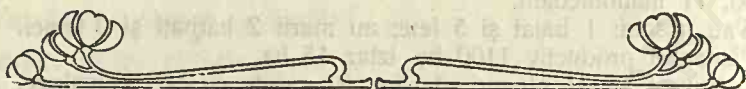
„ Cum alte multe'n șir se vestejiră.

„ Acesta-i scrisa florilor; resfiră

„ Miresme dulci și mor făr'de veste.

(Sf. Iosif)

* I. Ciobanescu.

Ressler.

La apus de Ionuzcilar, la 2 km. se află satul *Ressler*—Nerușinați, depărtat de 14 km. de Diuvaniuvasi.

Pe vremuri stăpâniă aceste locuri un beiu *Tahsin*, un adevărat satrap pentru bieții locuitori. Eră rău și fără de rușine.

După moartea lui, sătenii au dat această numire satului.

Unii susțin că primul fondator a fost Ressel și urmașii lui s'au numit Resslerer.

E situat pe valea ce are direcția dela vest la est, unde se întâlnește cu valea *Chior curt orman dere*, având la vest o pădurea și *Ingi bair* și la nord lurtluc *sârt*.

Printre movilele mai însemnate cităm la est *Resslereriu* și la vest *Ingeiu* și *Ialnâziu*. Se învecinează la răsărit cu satul Ionuzcilar, la apus Toicuiusu, la miază noapte Malinova și la miazăzi Caraiapâlar.

Suprafața e 740 ha., din cari 8 ha. ocupă vatra satului.

Populația e de 30 familii cu 138 suflete, din cari 70 bărbați și 68 femei; toți ortodoxi, plugari.

S'au născut 1 băiat și 4 fete; au murit 1 bărbat și 1 femeie.

Pământ productiv 720 ha., izlaz 12 ha.

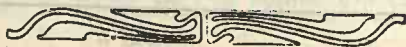
Locuitorii au 22 pluguri, 4 care cu boi, 15 căruțe cu cai, 3 tăvăluge, 4 mașini agricole (locomobile și batoze)

Îngrijesc: 2 tauri, 35 boi și vaci, 5 bivoli, 7 bivolițe, 10 mânzați, 2 viței, 4 malaci, în total 65 bovine; 6 armăsari, 43 cai, 21 iepe, 32 cârlani, 10 mânzi, 4 asini, în total 110 cabaline; 400 berbeci și oi, 200 cârlani, 10 capre, în total 610 ovine; 35 porci.

Biserica și școala nu sunt.

Apa se scoate cu burduful din 7 puturi.

Numai drumuri naturale.

Dropia-Toicuiusu.

Erà'n Octomvrie. Ogoarele aproape gata, căci din când în când câte o ploșoară căzuse. Grâu s'a semănat mult. Pe aci e obiceiul, ca pământul să se odihnească câte un an, încât deoparte vezi ogoare, decealaltă miriște. Pământ de arătură e destul, dar brațele de muncă puține.

Prin miriște, cârdurile de dropii cutreeră cu capul sus cercetător și cu pasul măsurat. Nu te poți apropia, căci strejerii anunță cârdul și'ntr'o clipă au sburat; totuș în căruța, de multe ori ai norocul, să prinzi câte un dropioiu în bătea carabinei, și, de ești bun ochitor, îi zici: „Să-i fie carnea ușoară la mistuit!”

Pe aci nu sunt vânătorile de dropii din Bărăgan, descrise cu atâta măiestrie de *Odobescu*, dar amatorii ce-au venit s'au înapoiat cu tolba plină de vânat.

Se mai spune că primii locuitori, când au venit, au dat de un cârd de dropii. Unul mai meșter a luat pușca, a ochit, a tras și o dropie mare a rămas pe loc. La mâncare au botezat locul „Dropia” și deatunci a rămas numele.

La apus de Ressler se află satul *Toicuiusu*, depărtat de Diuvaniuvasi de 12 km.

E așezat pe vale, având deoparte și de alta dealuri cu înălțimi mici, iar spre răsărit mai multe movile, printre cari *Sresto moghila*.

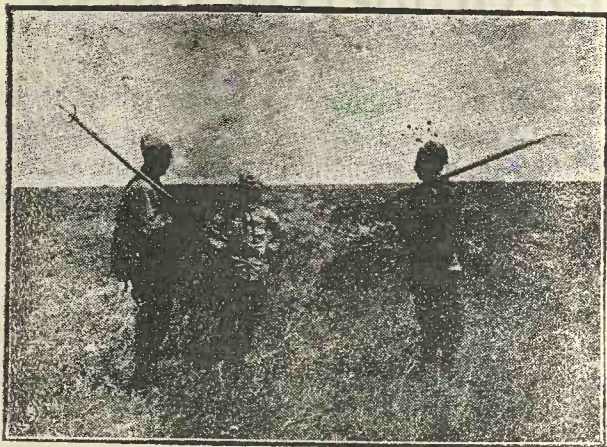
Se învecinează la răsărit cu satele Ressler și Caraiapâlar, la apus Târnova, la miazănoapte Orlovo și la miazăzi Diuvaniuvasi.

Suprafața e de 1144 ha., din cari 6 ha. ocupă vatra satului. Populația e de 24 familii cu 155 suflete, din cari 72 bărbați

-
- I Simionescu. Păsările noastre.
  - Al Odobescu. Pseudo Kenigheticos—Falșul tratat de vânătoare.

și 83 femei; 75 știutori de carte. 80 neștiutori de carte; 78 ortodoxi, 77 mohamedani, S'au născut: 3 băieți, 10 fete; a murit 1 bărbat.

Pământ productiv 1075 ha., izlaz 13 ha., pădure 50 ha. Locuitorii au 21 pluguri, 2 care cu boi, 13 căruțe cu cai, 2 tăvaluge.

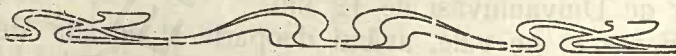
Pe câmp.

Ingrijesc: 1 taur, 40 boi și vaci, 10 bivoli, 9 bivolițe, 22 mânzați, 2 viței, 5 malaci, în total 89 bovine; 5 armăsari, 20 cai, 10 iepe, 10 cărlani. 2 mânzi, 1 asin, în total 43 cabaline, 1800 berbeci și oi, 700 cărlani, 20 capre, în total 2520 ovine; 25 porci.

Biserică și școală nu sunt. Musulmanii au o geamie cu un hoge și un azil confesional.

Apa se ia dela 4 puțuri.

Împrejur numai drumuri naturale.

Caraiapâlar.

Merg printre grâne, ce pare o mare'n apus da soare

„ Iată iarăș, albăstrele cu invoaltele lor jerbii,

„ Lîmpezi picături de azur,

- „ *Sprijinite'n vârful ierbii*
„ *Și'n apusul care curge peste al grâului susur.*

(N. Crainic)

Am cules un buchet, căci îmi sunt florile favorite. Culoarea lor îmi redeșteaptă pe cea a mării liniștite, văzută dindepărtare. Și ele cu sufletul lor tainic, fără de parfum îmbătător, îți redă ceva din liniștea lor.

La sud-est de Toicuiusu se află satul *Caraiapâlar*, numit astfel—după clădirile negricioase, mai ales acoperișurile învechite văzute de departe, sau nume propriu *Caraiapâ*.

Geamia și școala musulmană—Carlâbeichioiu.

Se compune din trei mahalale: *Meșe mahle* (mahalaua stejar), *Orta mahle* (mahalaua din mijloc) și *Ieni mahle* (m. nouă) botezată de Bulgari *Crusca*. *Meșe mahle* e situată pe platou, având la răsărit *Curtalar cogeacoru* și la apus pădurea *Caraborun* și *Taşogeaclariorman*; *Orta mahle* și *Ieni mahle* sunt așezate pe *Caracurt-dere*.

În partea de răsărit e *Cruscata moghila*.

Se învecinează la răsărit cu *Geafeliuciorman* de care se desparte prin *Aracci sârt* și *Araccicoru*, la apus Toicuiusu și *Târnova*, la mieznoapte *Ressiler* și la miezăzi *Diuvaniuvasi*.

Suprafața e 3129 ha., din cari 10 ha. ocupă vatra satului. Populația e 27 familii; 70 știutori de carte, 83 neștiutori de carte; 90 ortodoxi, 63 mahomedani; 26 plugari, 1 cafegiu.

S'au nascut 12 băieți, 8 fete; au murit 5 bărbați și 6 femei. Pământ productiv 2500 ha., pădure 600 ha.

Locuitorii au 31 pluguri, 5 care cu boi, 13 căruțe cu cai, 4 tăvăluge, 10 mașini agricole.

Îngrijesc: 4 tauri, 55 boi și vaci, 4 bivoli, 5 bivolițe, 22 mânzați, 1 vițel, 2 malaci, în total 93 bovine; 10 armăsari, 48 cai, 50 iepe, 42 cârlani, 12 mânzi, 5 asini, în total 162 cabaline; 1580 ovine; 111 porci.

Biserică și școală nu sunt. Musulmanii au o geamie cu un hoge. Acesta învață pe copiii coranul etc.

Pentru măcinat e o moară. Apa se ia dela 8 puțuri.

Comunicația se face prin drumuri naturale.

Și la Meșe mahle s'a instalat o colonie, sub conducerea d-lui Sublocotenent Constantinescu, făcând parte din Comandamentul d-lui General Rasoviceanu.

Carlâbeiuchioiu.

Pe câmp erau din distanță în distanță cosași.

Un glas—„Cucu! . . Cucu! . . Cucu!“ În adevăr zăresc o păsăre neastâmpărată, mai mare ca un porumbel, cu pene cam pestrice și cu coada puțin în evantaliu, sărind din cracă în cracă, spunându-și numele.

Se zice că e lacomă peste fire; toată ziua mănâncă.

Un strengar, ce nu i place de cât vieața singuratecă. N'are grijă nici de cuib, nici de pui. Femeiușca pune câte un ou în cuibul pitulicii sau altei păsărice și—și vede de dânsa. Vara vine, vara pleacă—un pribeag.*

Iată-mă în satul *Carlâbeiuchioiu*.

Se spuue că acum două sute de ani, satul era situat puțin mai la apus și aveà un număr de 600 locuitori, cari au murit în timpul holerii. Numai beiful a rămas. El s'a dus și a cerut ajutor, să-și recolteze moșia. A auzit cucul . .

* I Simionescu. Păsările noastre.

- „ Cuculeț, pasăre sură,
- „ Mușca—ți-aș limba din gură,
- „ Cântecul să nu-ți mai zici,
- „ Nici să mai colinzi pe aici,
- „ Vara vii, vara te duci.
- „ Cântă'n dreapta mea cu foc
- „ Să am parte de noroc,
- „ Cântă'n fața mea cu drag
- „ Că ți-oiu da frunze de fag,
- „ Să nu mai fii tot pribeag. (Poezie populară)

Satul s'a întemeiat mai la răsărit și i-a zis *Cahârla-beiuchioiu* Satul beiului măhnit.

Casa lui Moș Gheorghe pentru școală.

Unii spun că beiul avea numele *Carlă*.

În registrele muftiatului din 1145 egira se pomenește și acest sat.

E situat în *valea Carlâbeiu*, având spre est și sud pădurile *Carlâbeiu*, *Tașcogeaclari orman*.

Se învecinează la răsărit cu *Caraiapâlar*, la apus *Hoșcadem*, la miazănoapte *Ilanlâc* și la miazăzi *Ceairlâghiol*.

Suprafața 1115 ha., din cari 15 ha. ocupă vatra satului.

Populația e de 70 familii cu 300 suflete, din cari 143 bărbați, 157 femei; 117 știutori de carte, 183 neștiutori de carte; 88 ortodoxi, 222 mahomedani; 67 plugari și 3 negustori.

S'au născut 13 băieți, 16 fete; au murit 6 bărbați și 5 femei, Pământ productiv 1040 ha., izlaz 10 ha., pădure 50 ha.

Locuitorii au 32 pluguri, 6 care cu boi, 30 căruțe cu cai, 4 tăvăluge, 2 mașini agricole.

Au îngrijit: 2 tauri, 80 boi și vaci, 10 bivoli, 8 bivolițe, 44 mânzați, 3 viței, 4 malaci, în total 151 bovine; 12 armăsari, 89 cai, 40 iepe, 32 cărlani, 10 mânzi, 3 asini, în total 174 cabaline; 1000 berbeci și oi, 550 cărlani, 8 capre, în total 1558 ovine, 60 porci.

Biserica și școală nu sunt. Musulmanii au o geamie cu un hoge. Pe lângă geamie un azil confesional.

Apa se scoate cu burduful din 10 puțuri.

Comunicația se face prin drumuri naturale.

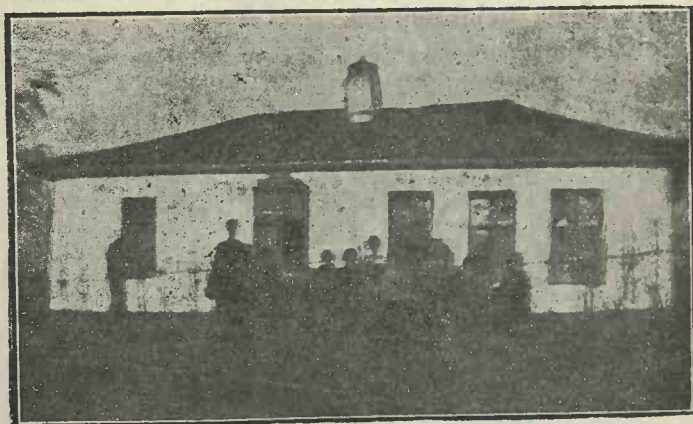
Târnova.

Treceam prin pădurice. Viorelele răspândiau un parfum dulce. Un fluturaș preșerat cu mai multe colori, roș, negru și cafeniu, sbură din floricea în floricea. Mai vâd unul mai micuț în coloarea deschisă a vioarei.

- „ *Pe un verde delușel,*
- „ *Fluturul*
- „ *Vede drăgălașa floare*
- „ *Vioarea.*
- „ *Draga mea,*
- „ *Mă primești în foioare ?*
- „ *Fugi de'aice, mic limbut,*
- „ *Cunoscut !*
- „ *Tu ce porți p'a ta guriță*
- „ *Lăcrămiori*
- „ *De dragi flori.*
- „ *Du-te aiurea, măi bădiță,*
- „ *Mi-este frică! tu și eu*
- „ *Dragul meu,*
- „ *Suntem tineri, fără minte !*
- „ *Nu-i putea*
- „ *A nu bea*
- „ *Sărutarea mea firbinte.*

- „ *Inimioara unei flori*
- „ *Trecători*
- „ *E aproape de guriță,*
- „ *Fluturaș*
- „ *Drăgălaș.* (D. Bolintineanu)

La apus de satul Toicuiusu se află satul *Târnova* departe 11 km. de reședința Diuvaniuvasi.

Școala—Târnova.

S'a dat acest nume de locuitorii de origină bulgară, veniți din județul Cherson, orașelul Târnova, întemeiat de emigrații din Târnova (Bulgaria) Pe la 1898 au venit cele 20 familii bulgare, stabilindu-se în acest sat, pe atunci numit *Mursalchioiu*, după primul fondator.

Se găsește trecut în registrele muftiatului din 1145 egira.

E situat pe vâlcea, având spre apus pădurice și mai departe *Caracuș armutbair* spre Ilanlâc.

Dealurile au înălțimi de 10—12 metri, la miazănoapte e o movilă mai însemnată.

Se învecinează la răsărit cu Caraiapâllar, la apus cu Hoșcadem, la miazănoapte cu Ilanlâc și la miazăzi cu Carlâbeiuchioiu.

Suprafața e 867 ha. din cari 9 ocupă vatra satului.

Populația e 46 familii cu 166 suflete; din cari 73 bărbați și

93 femei; 93 știutori de carte, 73 neștiutori de carte, 166 ortodoxi; 43 agricultori și 2 meseriași.

S'au născut 2 băieți și 3 fete.

Locuitorii au 49 pluguri, 2 care cu boi, 12 căruțe cu cai, 11 tăvăluge, 7 boroane.

Ingrijesc: 1 taur, 50 boi și vaci, 11 bivoli, 9 bivolițe, 25 mânzați, 2 viței, 5 malaci, în total 103 bovine; 4 armăsari, 30 cai, 16 iepe, 16 cărlani, 5 mânzi, 1 asin, în total 68 cabaline; 400 berbeci și oi, 100 miei, în total 500 ovine; 80 porci.

Biserică nu e.

Localul de școală e propriu, construit de săteni, cu o sală de clasă, neîmprejmuit.

Funcționează un învățător.* S'au înscris 41 elevi.

Apa se scoate cu burduful din 6 puțuri.

Comunicația se face numai prin drumuri naturale.

Hamzalar.

Dela Diuvaniuvasi pâ:ă la satul *Hamzalar* sunt 9 km.

În ogoare, unii ară, alții î: urma lor seamănă și alții grăpeză.

- „ Pășește în țarină sămănătorul
- „ Și'n brazda neagră, umedă de rouă,
- „ Aruncă ntr'un noroc vieață nouă
- „ Pe care va legă-o viitorul.
- „ Sunând grăunțele pe bulgări plouă
- „ Speranța, dragostea lui sfântă, dorul
- „ De-a'mbelșugă cu munca lui ogorul
- „ Le seamănă cu mâinele amândouă.

(Al. Vlăhuța).

Uitându-ră în dreapta, uitându-mă în stânga, urându-le „noroc“ ajung în sat.

Pe vremuri aceste locuri aparțineau unui Turc bogat, *Hamza*. El îș avea conacul, unde trăia cu familia lui. Urmașii au numit satul, după numele moșierului.

E situat pe platou, având spre nord pădurice.

Se învecinează la răsărit cu Veischioiu, la apus

* Paroh și învățător D. Russu.

Iastâccilar, la miazănoapte Cuiuchioiu și la miazăzi Alacise.

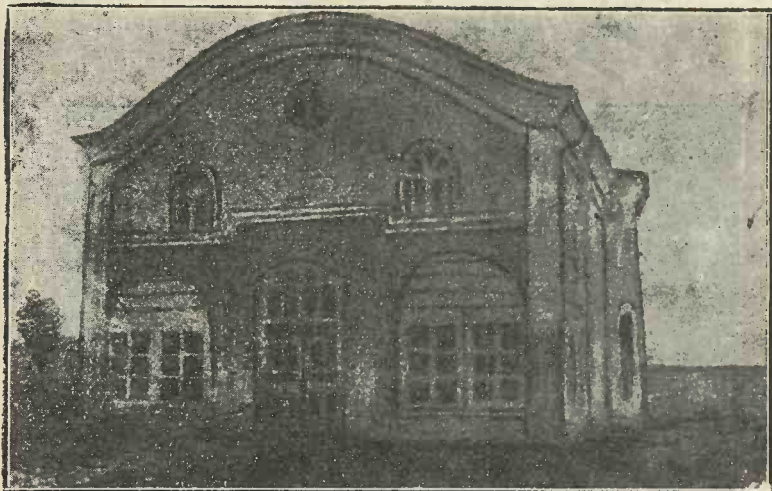
Suprafața e de 934 ha. din cari 19 ha. ocupă vatra satului.

Populația e de 40 familii cu 129 suflete, din cari 56 bărbați și 73 femei; 57 știutori de carte, 71 neștiutori de carte; toți plugari.

S'au născut: 2 băieți, 4 fete; au murit 3 bărbați și 5 femei.

Pământ productiv 850 ha. izlaz 15 ha. pădure 50 ha.

Pentru lucrarea câmpului au 17 pluguri, 4 care cu boi, 20

Biserica „Sf. Dumitru” din Rasoviceni.

căruțe cu cai, 2 tăvăluge, 5 borcane.

Ingrijesc: 1 taur, 50 boi și vaci, 5 bivoli, 6 bivolițe, 35 mânzați, 2 vițe, 4 malaci, în total 103 bovine; 6 armăsari, 44 cai, 23 iepe, 11 cârlani, 5 mânzi, 1 asin, în total 84 cabaline; 2200 berbeci și oi 800 cârlani, 6 capre, în total 3006 ovine; 40 porci.

Biserică nu există.

Localul de școală e propriu, o casă de țară. cu o sală de clasă. Funcționează un învățător. S'au înscris 39 elevi.

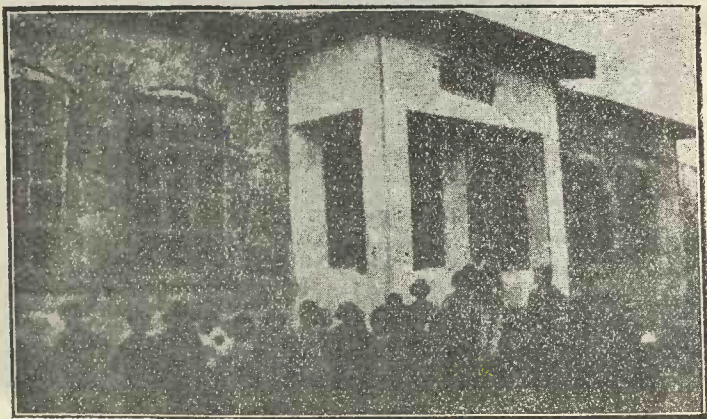
Apa se scoate din 5 puțuri.

Locuitorii spun că au găsit coloane de marmoră până la 4 m. și că ar fi fost o cetate, probabil tot din lanțul justinian.

Rasoviceni - Ghiaurcuiusu- Gurcovo.

Plecasem din Balcic pe șosea în direcția Ghiaurcuiusu, gândindu-mă la vremurile de reștriște prin cari au trecut aceste locuri. Pe dinaintea ochilor îmi trecu *batalionul brav*, al noulea de vânători.

- „ *Din sânul țării noastre o mândră oaste-apare,*
- „ *Menită ca să'ntărească a lumii așteptare*
- „ *Prin fapte gloriase din timpuri de altă dată,*
- „ *Ea sboară'n foc și iese cu fruntea'ncoronată.*

Scoala din Rasoviceni.

Și s'au gândit și cu drept cuvânt, că satului ce poartă numele generalului rus Gurco, să-i dea numele bravului comandant al vânătorilor d-lui General Rasoviceanu, ce a căutat ca din foștii luptători să facă colonii militare, cum orânduiau și străbunii noștri acum 15—16 secole.

- „ *Și iată că prin muncă și ani de stăruință*
- „ *A dat și flori și roade puternica-i credință“.*

Satul e situat la întretăierea văii Tortamuș cu valea Ghiaurcuiusu, depărtat de 13 km. de Diuvaniuvasi.

Imprejurul satului, la câțiva kilometri se află movile fără nume.

Se învecinează la răsărit cu satele Aiorman și Arnăuțlar, la apus cu Diuvaniuvasi, la miazănoapte Geaferliuciorman și la miazăzi Tortamuș.

Suprafața e 2522 ha, din cari 28 ha. ocupă vatra satului.

Populația e de 110 familii cu 837 suflete, din cari 415 bărbați și 422 femei; 413 știutori de carte, 424 neștiutori de carte; toți ortodoksi; 104 plugari, 2 meseriași și 4 negustori.

S'au nascut 3 băieți, 8 fete; au murit 10 bărbați și 11 femei.

Pământ productiv 2400 ha. izlaz 14 ha.

Locuitorii au 31 pluguri, 8 care cu boi, 40 căruțe cu cai, 3 tavaluge, 8 boroane, 5 locomobile și 5 batoze.

Îngrijesc: 1 taur, 200 boi și vaci, 6 bivoli, 3 bivolițe, 110 mânzați, 3 viței, 1 malac în total 324 bovine; 20 armăsari, 140 cai, 70 iepe, 50 cărlani, 10 mânzi, 2 asini, în total 277 cabaline; 3000 berbeci și oi, 100 cărlani, 30 capre, în total 3130 ovine; 80 porci.

Biserica „Sf. Dumitru“ e construită din piatra, fără sănuri. Oficiază un preot, ajutat de cântăreț.

Localul de școală e propriu, după tip, cu 3 sali de clasă și locuință, împrejmuit, construit în 1922/23, președinte al comitetului de construcție fiind d-l Enric Voinescu, prefect.

Funcționează 2 învățatori și o conducătoare.* S'au înscris 109 elevi și 37 copii la grădina.

În cancelarie stă tabloul de onoare cu învățătorii morți pe câmpul de luptă:

- 1) N. Petreanu, institutor și director în Balcic
- 2) D. Vizitiu, învățător Șabla
- 3) I. Cristescu „ „
- 4) Ovid Niculescu „ Alaclise, com. Teche.
- 5) A. Ghenciu „ Ceairlâghiol-Diuvaniuvasi.
- 6) N. Cincani „ Târnova
- 7) Dragomir Stănescu învățător Bazargic
- 8) Iordachi Mareș învățător-director-Bazargic.
- 9) C. Scrima învățător Chioseler-Aiorman.
- 10) C. Niculescu „ Ilanlâc-Ghelengic.

---

* Gh. I. David, Emilia David, Pr. I. Caramar.

- 11) G. Vlaicu „ Pcelarovo.
- 12) Al. Dreiculescu învățător Bogdaili-Ceamurli.
- 13) Titus Sghibarts „ Ghelengic.
- 14) C. Georgescu „ Esetli-Carali.
- 15) N. Poenaru „ Arnăutcuius-Cadievo.

Onoare lor !

Apa se scoate cu burduful din 15 puțuri.

Prin sat trece șoseaua spre Balcic.

Și bravul general vine să-și vadă pe foștii luptători.

„O, copii! de voi sunt mândru, simt acea mândrie
mare,

„Care crește cu mărirea unui neam în deșteptare.

„Mi-am văzut visul cu ochii, de-acum pot trăi
ferice!

„Astăzi lumea vă cunoaște; Vânător zice, viteaz zice.

(V. Alexandri)

Tabla de materii.

	Pag.
Silistra	3
Ghiaursuiutciuc—Răchită creștină—Răchitoasa	41
Seidahmed—Racovschi—Cocoreni	45
Hagi Bairam—Hagi Dumitru—Hagieni	48
Duranculac—Valea închisă—Lebăda	51
Acangi Vânători cu șoimi	55
Geafer acâ—Geafer legistul	57
Calacc—Lopătari	58
Ismailchioiu—Ismail	60
Sarâmusă—Musa cel Bălan—Bălănești	61
Caramanli—Bivolari	63
Keramet	65
Carapcea—Neagra	66
Satâlinăș—Satul vândut—Lăculeț	68
Calăigidere—Spoitori	71
Caralar—Negri	73
Cara Nasuf—Nasuf cel Negru	74
Șabla—Carieni	75
Ghiorman—Peștera	80
Calăcichioiu—Rasboeni	82
Caiabeiuchioiu—Stânca	85
Surtuchioiu—Satul Nomazi	86
Sarâmeșe—Gorunul galben	87
Iazâgilar—Scriitori	89
Ialâiuciorman—Pădureni	90
Gargalâc—Cioara	92
Iuzgubenlic—Movileni	94
Caraiășchioiu	86
Arnăutlar—Arnauții	97
Aiorman—Pădurea lunii sau cerbului	97
Chioiuluc—Sătuc	98
Nasuf Pașa	99
Elibeiu—Alibeiu	100
Irige—Moșneni	102
Selim cuiusu—Satul lui Selim	103
Iapâlgea	105
Calfachioiu—Satul calfei	106
Duranlar	108

Ghiore—Vedeni	106
Vischioiu—Satul lui Veisi	110
Evlecler	112
Tortamuş—Patru fraţi	113
Idirizcuius—Satul lui Idiriz	115
Geaferli-iuciorman—Satul trei păduri ale lui Geaferli	116
Ionuzcilar—Satul Ionuzilor	117
Ressiller	120
Dropia Toicuiusu	121
Caraiapâlar	122
Carlâbeiuchoiu	124
Târnova	126
Hamzalar	129
Rasoviceni—Ghiaurcuiusu—Garcovo.	130

Universitatea A. I. Cuza Iaşi
Biblioteca de Geologie-Geografie

Cota veche

Preţul

geologie 3,00 lei

